
Lexicographic Bulletin

Vol 14 (1982)

Lexicographic Bulletin

Ἄπο τὸ τοπωνυμικὸ τῆς ΒΔ Γορτυνίας

Aggelos G. Afroudakis

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1982

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

BULLETIN LEXICOGRAPHIQUE

14 (1982)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1982

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΚΟΙΝΩΣ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ

Λεωφόρος Συγγροῦ 129 - Β. Δίπλα 1

Διευθυντής : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ

ACADÉMIE D'ATHÈNES
CENTRE DE RÉDACTION DU DICTIONNAIRE HISTORIQUE
DU GREC MODERNE (LANGUE COMMUNE
ET DIALECTES)

129, Bd Sygrou - 1, rue V. Dipla. Athènes

Directeur : DÉMÈTRE A. KRÉKOUKIAS

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδες
<i>Δημητρίου Α. Κρεκούκια</i> : 'Αρχαιοπινῆ στοιχεῖα στὸ ἀγροτοποιο- μενικὸ λεξιλόγιο τῆς Λήμνου.....	5- 19
<i>Δημητρίου Α. Κρεκούκια</i> : 'Αρχαιοπινῆ ὀνόματα φυτῶν στὸ γλωσ- σικὸ ἰδίωμα τῆς 'Ικαρίας.....	21- 26
<i>Χριστοφόρου Γ. Χαραλαμπάκη</i> : Τὸ πρόβλημα τῶν ἰδιωματικῶν στοιχείων στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία.....	27- 51
<i>Christoph Charalambakis</i> : Forschungsbericht über die sprach- wissenschaftlichen Studien in Griechenland (1971-1980).	53- 85
'Αγαπητοῦ Γ. Τσοπανάκη: 'Ετυμολογικά.....	87- 99
<i>Νικολάου Γ. Κοντοσοπούλου</i> : 'Ο Γλωσσικὸς "Ατλας τῆς 'Ελλάδος. Νέοι προσανατολισμοί.....	101-121
'Αναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου: Τὸ οὐσιαστικὸ καὶ τὸ ρῆμα στὴν ποίησι τοῦ Κ. Π. Καβάφη.....	123-141
'Ελευθερίας Γιακουμάκη: 'Η γλῶσσα τῆς «'Οδύσσειας» τοῦ Ν. Καζαντζάκη.....	143-167
<i>Σταύρου Γ. Κατσουλέα</i> : Τὰ ἐπαγγελματικά, σκωπτικά καὶ τοπικά ἐπώνυμα τῆς Βλάστης τοῦ νομοῦ Κοζάνης.....	169-194
'Αγγέλου Γ. 'Αφρουδάκη: 'Απὸ τὸ τοπωνυμικὸ τῆς ΒΔ. Γορτυνίας	195-240
'Αντωνίου Μπουσμπούκη: Σύνταξι τοῦ ἄρθρου μὲ ἐπιρρήματα στὴ νέα 'Ελληνικὴ καὶ τὴν 'Αρωμουνικὴ (Κουτσοβλαχικὴ).....	241-242
<i>Χριστίνας Μπασέα-Μπεζαντάκου</i> : 'Η σημερινὴ γλωσσικὴ κατά- στασι στὸ νομὸ Πιερίας.....	243-254
'Αναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου: 'Η φύσι τοῦ λεκτικοῦ συμβόλου	255-262
<i>Κώστα Καραποτόσογλου</i> : 'Ετυμολογικὰ ἀνάλεκτα.....	263-288
'Εκθεσι διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς 'Εταιρείας τοῦ ἔτους 1980.	289-298

ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟ ΤΗΣ ΒΔ. ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

Τὰ παρακάτω τοπωνύμια ἀπὸ τέσσερις παλιούς δήμους τῆς Γορτυνίας¹ ἀποτελοῦν ἐπιλογή ἀπὸ εὐρύτερη ἀδημοσίευτη μελέτη μου ποὺ περιλαμβάνει τὸ τοπωνυμικὸ ὅλης τῆς Γορτυνίας².

Ἐγκρανειὰ (ἦ) (Χώρα), Ἐγκρανές (οἶ) (Παρχλ.), Κρανειὰ (ἦ) (Λαγκιάδ.). Οἱ θέσεις αὐτὲς πῆραν τὸ ὄνομά τους ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ στὰ μέρη αὐτὰ τοῦ φυτοῦ κρανειᾶς, τῆς «Κρανείας τῆς ἄρρενος» (*Cornus mas*) τῆς οἰκογεν. τῶν Κρανειδῶν (*Cornaceae*) τῶν βοτανολόγων, ποὺ εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀρχαία κρανεία τοῦ Ὀμήρου³, τοῦ Θεόφραστου⁴, τοῦ Ἀθηναίου⁵ κ.ἄ. Τὴ γερὴ τῆς φλούδα ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιὰ τὴν χρησιμοποιοῦν οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ δένουν διάφορα ἀντικείμενα τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς. Μὲ τέτοιο φλοιὸ κρανειᾶς εἶχε δεθεῖ κατὰ τὸν Ἀρριανὸ καὶ ὁ Γόρδιος δεσμὸς.⁶

Τὸ τοπων. εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα. Κράνεια ὀνομαζόταν ἓνα χωριὸ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας κατὰ τὸν ἱστορικὸ Θεόπομπο⁷. Σήμερα ἀπαντᾷ σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας μὲ ποικίλους τύπους. Σημειώνουμε τοὺς κυριώτερους.

Ἐγκρανιές (οἶ): Δάρα Ἀρκαδίας⁸. Ἐγκρανιοῦλες (οἶ): Κερπινὴ Ἀρκαδίας⁹. Ἐγκρανοῦλες (οἶ): Παπαδάτου Ξηρόμερου¹⁰. Κρανειὰ (ἦ): Ἀργολίδα¹¹, Καλάβρυτα¹², Κεφαλληνία¹³, πολλὲς θέσεις στὶς ἐπαρχίες Δωρίδας, Τριχωνίας, Εὐρυτανίας¹⁴, πολλὲς θέσεις στὴ Θεσσαλία¹⁵, Ἡπειρο¹⁶, Βόρ. Ἡπειρο¹⁷ καὶ Μακεδονία¹⁸ καθὼς καὶ θέση στὰ Κουβούκλια Βιθυνίας¹⁹. Γκρανειὰ (ἦ): Βόιο Κοζάνης²⁰. Κρανειές (οἶ): θέσεις στὴ Στερεὰ Ἑλλ.²¹, Ἡπειρο²² καὶ Θεσσαλία²³, θέση στὸ Βόιο Κοζάνης²⁴ καὶ στὸ Κατιρλί Βιθυνίας²⁵. Κρανές (οἶ): θέσεις στὴν Τριχωνίδα καὶ Ναυπακτία²⁶, Κούρεντα Δωδώνης²⁷ καὶ Ἀσπροπόταμο Θεσσαλίας²⁸. Κράνι (τό): Ἄνω Ματζούκα Πόντου²⁹. Κράνεια (τά): Μπουγιουκέικα καὶ Καινούργιο Χωριὸ Πυλίας³⁰, Ἄνω Ματζούκα Πόντου³¹. Κρανειὰ (τά): Μαργαρίτι Θεσπρωτίας³². Κράνεια (ἦ): Μακεδονία³³. Μερικράνεια (ἦ): Λογγὰ Πυλίας³⁴.

Ἐκονίτσα (ἦ) (Βούτσ.). Τὸ τοπων. εἶναι ὑποκοριστ. τῆς λέξεως ἀκόνα, ποὺ ὡς προσηγορικὸ οὖσ. δηλώνει τὴν σκληρὴ πέτρα ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ ἀκόνισμα σιδερένιων ἐργαλείων³⁵. «Τὴν κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ὑπαρξὴν τῆς λέξεως πιστοποιεῖ τὸ σύνθετον πετρακόνα: «εἰς τὸν τόπον τῶν πετρακόνων» (Miklosich-Müller, *Acta et diplomata Graeca medii aevi*, τ. 5, 41)»³⁶.

Ἡ λέξις ἀκόνα ὡς τοπωνύμιο εἶναι γνωστὴ μὲ τοὺς ἐπόμενους τύπους:
Ἐκόνα (ἦ): Δεῦκτρον Μάνης (Ἐγκρια ἀκόνα, ἦ), πολλὲς θέσεις στὴν Ὀλυμπία, Τριφυλία καὶ Πυλία³⁷. Ἐκόνες (οἶ): πολλὲς θέσεις Ὀλυμπίας, Ἡλείας, Τριφυλίας, Πυλίας³⁸, Ἐνόγεια Λακκαδέμονος³⁹, Ἅγιος Ἰστιαίας⁴⁰, Χίος³⁵. Ἐκονητός (ὀ):

Σίφνος³⁵. 'Ακονητή (ή): Κύθηρα⁴¹. 'Ακονίτσα (ή) - 'Ακονίτσες (οί): Κόκκινο Τριφυλίας, Πάνω Σαμικό 'Ολυμπίας⁴². 'Ακόνι (τό): Καλάβρυτα³⁵, Πανέικα Πυλίας⁴³, 'Αγλάδι Χαλκίδας και Αϊδηψός 'Ιστιαίας⁴⁴, Μήλος⁴⁵, Κύπρος⁴⁶. 'Ακόνια (τά): Λογγά Πυλίας⁴⁷, 'Ερεικοῦσα⁴⁸, Φυτὰ Χίου⁴⁹, Ρόδος⁵⁰, Κύπρος⁵¹, Κάρπαθος και Κρήτη³⁵. 'Ακονιές (οί): Γκρέκας 'Ολυμπίας⁵². 'Ακονόπετρα (ή): Κουβούκλια Βιθυνίας⁵³. 'Ακονόπετρες (οί): Καλογέρες Τριφυλίας⁵⁴.

'Αντηριές (οί) (Χώρ.). Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ ἔχει ἀποδοθεῖ σὲ μιὰ ὄρεινὴ θέση μὲ στενόμακρα βράχια. Μᾶς θυμίζει τὸ ἀρχ. οὐσ. ἄνδηρον, ποὺ μιὰ ἀπὸ τὶς σημασίες του ἦταν ὑψωμένη ὄχθη ποταμοῦ ἢ γῆς, ἢ ἄκρο ἐδαφικῆς ἐκτάσεως⁵⁵. 'Απὸ τῆ λέξη αὐτὴ προῆλθαν τὰ νεώτερα προσηγορικὰ ἄντηρας (ὀ), ἀντήρας (ὀ), ἀντήρα (ή), ἀντζήρας (ὀ) κλπ. (φραγμός, ἀνάχωμα, ἀνηφορικὸ ἔδαφος, κορυφὴ ὑψώματος κλπ.)⁵⁶.

'Η λ. ὡς τοπωνύμιο εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴ Μάνη ('Αντηρας (ὀ)) και τὴ Στερεὰ 'Ελλ. ('Αντηρους (ὀ))⁵⁷. 'Απὸ τὴν Μάνη ἐπίσης προέρχεται και τὸ τοπων. 'Αντήρας (ὀ)⁵⁶.

'Αργιά (ή) (Βελιμ.), 'Αργιές (οί) (Βούτσ.), 'Αρίτσα (ή) (Νεοχ.), Μοναργιά (ή) (Δόξ.), 'Αργιάς πλάι (τὸ) (Καρδαρ.). Φυτῶν. τοπων. ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ στὰ ὄρεινά αὐτὰ μέρη τοῦ δασικοῦ δέντρου ἀριάς (Δρυς ἢ ἀρία, Quercus ilex ἢ Quercus smilax) τῆς οἰκογένειας τῶν Κυπελλοφόρων (Cupuliferae). Πρόκειται γιὰ τὴν ἀρία τοῦ Θεόφραστου⁵⁸, ὁ ὁποῖος μᾶς πληροφορεῖ ἐπίσης ὅτι ἡ λέξη εἶναι δωρικῆς προέλευσης (Φ. 'Ιστ. 3, 16, 3: «καλοῦσι δὲ οἱ γε Δωριεῖς και ἀρίαν τὸ δένδρον»⁵⁹).

Τὸν ἀρχ. τύπο 'Αρία διασώζουν σήμερα τοπων. στὴν Καλαβρία⁶⁰. Στὸν κυρίως ἑλληνικὸ χῶρο τὸ τοπων. εἶναι γνωστὸ μὲ διάφορους τύπους. 'Αριά (ή): 'Ανδρος, 'Αττικὴ⁶¹, συνοικισμὸς Καρυᾶς 'Αργους⁶², πολλὲς θέσεις στὴν Τριφυλία και Πυλία⁶³, Μάνη⁶⁴, Γύθειο⁶⁵, πολλὲς θέσεις στὴν Εὐβοία⁶⁶, 'Ιθάκη⁶⁷, Νάξος⁶⁸, 'Αμφιλοχία Βάλτου και Σιβίστα Εὐρυτανίας⁶⁹, συνοικισμὸς Τετρακώμου 'Αρτης⁷⁰. 'Αριές (οί): πολλὲς θέσεις στὴν Τριφυλία και Πυλία⁷¹, 'Ηλεία⁷², Μεγαλόπολη 'Αρκαδίας⁷³, Μάνη⁶⁴, 'Οκτονιά Καρυστίας⁷⁴, Λευκάδα⁷⁵, Γύρι Ζακύνθου⁷⁶, 'Ιθάκη⁶⁷. 'Αρές (οί): 'Ηλεία⁷². 'Αρίτσα (ή): πολλὲς θέσεις στὴν Τριφυλία και Πυλία⁷⁷, Μάνη⁶⁴, 'Αγ. 'Αννα Χαλκίδας⁷⁸. 'Αρίτσες (οί): θέσεις στὴ Μεσσηνία⁷⁹. 'Αρούλα (ή): 'Ιθάκη⁶⁷. 'Αροῦλες (οί): 'Εξωγὴ 'Ιθάκης⁸⁰. 'Αρέα (ή): Κότρωνα Μάνης⁸¹. 'Αριάς (ὀ), Κέρκυρα⁶¹, Μαθράκι⁸². 'Αρεὸς (ὀ): Κονίστρες, Κουρούνη και Κύμη Καρυστίας⁸³. 'Αρεος (ὀ): Πάγγαιο Μακεδονίας⁸⁴. 'Αρέοι (οί): Κύθηρα⁸⁵. 'Αρια (τά): Χίος⁶¹. 'Ανω και Κάτω 'Αρια: Νάξος⁶¹. 'Αρια: 'Αστρος⁸⁶. 'Αρια (ή): Γυμνὸ Χαλκίδας⁸⁷.

'Αρμακάς (ὀ) (Τρόπ.). 'Απὸ τὸν προηγούμενο ἤδη αἰῶνα ἔχει ἐντοπισθεῖ ἢ προέλευση τοῦ τύπου αὐτοῦ: ἐτυμολογικὴ ἀφετηρία οἱ ἀρχ. λέξεις 'Ερμαῖ, 'Ερμαῖα κλπ. (<'Ερμῆς), ἐνδιάμεσος τύπος ἔρμαξ, πληθ. ἔρμακες > ἄρμακες > ἄρμακας, και μὲ καταβιβασμὸ τοῦ τόνου ἄρμακάς⁸⁸. 'Ὡς προσηγορικὸ οὐσ. σήμερα ἀπαντᾷ μὲ διά-

φορους τύπους και σημασίες (ἀρμάκι, ἀρμακάδα, ἀρμακάς, ἀρμακά κλπ. = σωρός λίθων, τοῖχος ὡς σύνορο χωραφιῶν, περιτοιχισμένο χωράφι κλπ.)⁸⁹.

Ὡς τοπων.⁹⁰ ἡ λέξη ἀπαντᾷ μὲ διάφορους τύπους. Τὸ καλαβρέζικο τοπων. Ἄρμακία (Palizzi Reggio Calabria)⁹¹ διασώζει τὸν τύπο ἀρμακία ποὺ μαρτυρεῖται στὸ Ἡσύχιο⁹². Στὸν ἐλληνικὸ χῶρο ἔχουμε τοὺς ἐξῆς τύπους: Ἄρμακάς (ὄ): Πάτρα Ἀχαιῶν, Σῦρος⁹³, Ἡλεία⁹⁴, Μεσοχώρι Πυλίας⁹⁵, Σκιάθος⁹⁶, Σάμος⁹⁷. Ἄρμακας (ὄ): Ἰμβρος⁹⁸. Ἄρμακάδες (οἱ): Ἡλεία⁹⁴, Αὐλώνα καὶ Κεφαλόβρυσσο Τριφυλίας⁹⁸, Κοτσικιά καὶ Νεροτριβὴ Χαλκίδας⁹⁹, Εὐρυτανία¹⁰⁰, Θράκη⁹³. Ἄρμακα (ἦ): Γύθειο Λακωνίας⁹³, Κίττα Μάνης¹⁰¹. Ἄρμακες (οἱ): Μάνη¹⁰². Ἄρμακούλας (ἦ): Γύθειο Λακωνίας⁹³, Μάνη¹⁰². Ἄρμάκι (τό): Γύθειο Λακωνίας καὶ Καλαμάτα Μεσσηνίας⁹³, Μάνη¹⁰³, Βόιον Κοζάνης¹⁰⁴, Κεφαλληνία¹⁰⁵. Ἄρμάκια (τά): Μάνη¹⁰⁶, Κεφαλληνία¹⁰⁷, Σύμη¹⁰⁸. Ἄρμακάδια (τά): πολλές θέσεις στὴν Τριφυλία, Πυλία, Ὀλυμπία¹⁰⁹. Ἄρμαδάκια (τά): Χαλβάτσου Τριφυλίας¹¹⁰. Ἄρμακούλια (τά): Κίττα Μάνης¹¹¹.

Ἄφαλαρίδα (ἦ) (Ράχ.). Τὸ τοπων. εἶναι φυτόνυμο καὶ ἔχει δοθεῖ ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ φυτοῦ φαλαρίδας¹¹², τῆς Φαλαρίδος τῆς βολβορρίζου (*Phalaris bulbosa*) τῆς οἰκογένειας τῶν Ἀγρωσιδῶν (*Gramineae*). Τὸ φυτό αὐτὸ εἶναι ἡ φαλαρίς τῶν ἀρχαίων¹¹³.

Ὡς τοπων. μᾶς εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὸ Μαργέλι Πυλίας μὲ τύπο Ἄφαλαρίδες (οἱ)¹¹⁴.

Γάβρος (ὄ) (Πέτ., Χῶρ.), Γάβρα (τά) (Βάχλ.), Γαβριάς (ὄ) (Βελιμ.). Πρόκειται γιὰ ὀνόματα περιοχῶν ὅπου ὑπάρχει μόνο του ἢ σὲ συστάδες τὸ δασικὸ φυλλοβόλο δέντρο Ζυγία ἢ δίξιφος (*Carpinus duinensis*) ἢ Ὀστρύα ἢ ζυγιόφυλλος (*Ostrya carpinifolia*) τῶν Κυπελλοφόρων (*Cupuliferae*)¹¹⁵. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξης, τῆς ὁποίας τὸν συγγενῆ τύπο γράβιον μνημονεύει ἤδη ὁ Ἀθήναιος¹¹⁶, ἔχει διαλευκανθεῖ ἀπὸ τὸν Σταμ. Ψάλτη¹¹⁷.

Ἡ λέξη ὡς τοπων. εἶναι γνωστὴ μὲ ποικίλους τύπους. Γάβρος (ὄ) ὀνομάζονται ἐννέα θέσεις στὴν Φορτυνία καὶ τρεῖς στὰ Καλάβρυτα¹¹⁵, ἄλλη στὴ Μάνη¹¹⁸, πέντε θέσεις στὴν Ὀλυμπία¹¹⁹, ἄλλες στὰ χωριὰ Νέδα¹²⁰ καὶ Κουτήφαρη¹²¹ Τριφυλίας, Παπούλια Πυλίας¹²², χωριὰ τῆς Ναυπακτίας καὶ Καλαμπάκας¹²³, θέση στὸν Ἀσπρόπυργο Εὐρυτανίας¹²⁴, χωριὸ τῆς Καστοριάς¹²³ καὶ θέσεις στὴν ἐπαρχία Βοῖου Κοζάνης¹²⁵. Γάβρους (οὐ) ὀνομάζονται θέσεις στὴν Αἰτωλία καὶ Εὐρυτανία¹¹⁵, ἐνῶ μὲ τύπο Γάβροι (οἱ) γνωρίζουμε θέση ἀπὸ τὴ Μάλη Τριφυλίας¹²⁶ καὶ ἀπὸ τὰ Τρίκαλα¹²⁷. Ἀπὸ τὴν τελευταία ἐπαρχία ἔχουμε καὶ θέση Γράβρος (ὄ)¹²⁸. Στὸ χωριὸ Ζοντίλα Δωδώνης ὑπάρχει θέση Γράβρους (οὐ)¹²⁹. Τοποθεσία Γιάβρος (οὐ) ὑπάρχει στὴν ἐπαρχία Βοῖου¹³⁰. Τὸν τύπο Γάβρα (τά) συναντᾶμε στὴν Κάνιανη Παρνασσίδας¹³¹, στὸ Βαλκάνο Τρικάλων¹²⁷ καὶ στὸ Μοσχόποταμο Πιερίας¹³². Στὴν Αἰγιάλεια Ἀχαιῶν ἔχουμε θέση Γράβο (τό)¹³³. Γραβάκια (τά) ὀνομάζεται θέση στὰ Τρίκαλα¹²⁸, καὶ Γαβράκια (τά) εἶναι ὄνομα χωριοῦ τοῦ Δομοκοῦ¹²³. Γάβριο (τό) εἶναι θέση στὰ Τρίκαλα¹²⁷, Γαβριάδ' (τό) θέση

στο Νεοχώρι Χαλκιδικής¹³⁴, Γάβρο (τό) θέσεις στο Κλαπατσούνι και στη Βιλιβίνα Καλαβρύτων¹³⁵, Γαβριά (τά) θέσεις στην Όξυνεια Καλαμπάκας¹³⁶ και στο Βόιο και τὰ Γρεβενὰ Κοζάνης¹³⁷, ἐνῶ Γαβριάς (ό) εἶναι μικρονύμια τοῦ Κωτύλιου Ὀλυμπίας¹³⁸ και τῆς Νέδας Τριφυλίας¹³⁹. Ἀκόμα με τύπο Γαβριά (ή) ὑπάρχει χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Ἄρτας¹²³, συνοικισμὸς τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως¹⁴⁰ και θέση στὶς Μηλιές Ἰσθμίας¹⁴¹. Τέλος Γραβιά (ή) ὀνομάζεται χωριὸ τῆς Παρνασσίδας¹⁴² και θέση τῆς περιοχῆς Δελβινακίου¹⁴³.

Δρυμόνας (ό) (Βάγλ., Κοντοβαλ.). Τοπων. ποὺ δόθηκε ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ στὰ ὄρεινὰ αὐτὰ μέρη πυκνῆς βλάστησης βαλανιδιῶν, δρυῶν. Στὴν ἀρχαιότητα ὀλόκληρη ἡ Ἀρκαδία ὀνομαζόταν ἄλλιῶς Δρυώδης, ἐπειδὴ ἀδρυμώδεις και πυκνοὺς τοῖς δένδροισι τόπους» εἶχε. Ἔτσι τὴν ἀποκαλεῖ λ.χ. ὁ Πλίνιος¹⁴⁴. Ἡ ἀπώτερη προέλευση τοῦ τύπου εἶναι ἡ λ. δρυῶς. Στὴν ἀρχαιότητα μαρτυρεῖται τύπος δρυμὸς (Πρβ. και Ἡσύχιος)¹⁴⁵, ἐνῶ ὁ τύπος δρυμῶν εἶναι μεταγενέστερος¹⁴⁶. Ἀπὸ αὐτόν, σύμφωνα με τὴν ἐρμηνεία τοῦ Κ. Ἀμαντου¹⁴⁷, προέρχεται ἡ λέξις δρυμόνας, ἡ ὀποῖα ἀπαντᾷ στὸν Du Cange, ἀλλὰ και σὲ μεσαιωνικὰ δημῶδη κείμενα ἤδη τοῦ 14ου αἰ.¹⁴⁸

Ἀπὸ τὴν μεγάλη οἰκογένεια τῶν ὀμόρριζων τοπωνύμιων (Δρυμάδες, Δρυμάδι, Δρυμαλιά, Δρυμάρι, Δρυμί, Δρυμίνα, Δρυμὸς κλπ.). Θὰ ἀναφερθοῦμε στὰ συγγενέστερα πρὸς τὸν τύπο Δρυμόνας, ποὺ ἄλλωστε ἀπαντοῦν συχνότερα.

Ὁ τύπος Δρυμόνας (ό) ἀπαντᾷ και σὲ ἄλλες πολλές θέσεις στὴ Γορτυνία¹⁴⁹, στὰ Καλαβρύτα¹⁵⁰, στὴν Αἰγιαλεία¹⁵¹, στὴν Ἡλεία και στὴ Λιόστεια Ὀλυμπίας¹⁵², εἶναι ὄνομα συνοικισμοῦ και τοποθεσίας στὰ Κύθηρα¹⁵³ και στὴν Λευκάδα¹⁵⁴, ὄνομα θέσης στὴν Ἐξωὴ Ἰθάκης¹⁵⁵, ὄνομα συνοικισμῶν και θέσης στὴν Τριχωνίδα¹⁵⁶, ὄνομα θέσης στὴν Φθιώτιδα¹⁵⁷ και στὰ Ἀχυρὰ Βονίτσης και Ξηρόμερου¹⁵⁸, ὄνομα χωριοῦ τῆς ἐπαρχίας Ἀλμυροῦ¹⁵⁹ και συνοικισμοῦ τῆς ἐπαρχίας Νικοπόλεως και Πάργας¹⁶⁰, ὄνομα τοποθεσίας στὸ Αὐδῆμι Θράκης¹⁶¹, και τέλος ὄνομα συνοικισμοῦ και τοποθεσίας στὴ Λέρο¹⁶². Τύπο Δρυμῶνες (οἱ) συναντᾷμε στὸ Αὐδῆμι Θράκης¹⁶¹, τύπο Δρυμιώνας (ό) στὰ Κουρούνια τῆς Χίου¹⁶³, τύπο Δερμόνας (ό) στὴ Λῆμνο¹⁶⁴, τύπο Δρυμόνα (ή) στὴν Καλύδωνα Ὀλυμπίας¹⁶⁵, στὶς Ράχες Τριφυλίας¹⁶⁶, στὴ Θάσο¹⁶⁷ και ὡς ὄνομα συνοικισμοῦ στὶς Ροβιές Χαλκίδας¹⁶⁸, και τύπο Δρυμωνιά (ή) στὴν Κάρυστο¹⁶⁹. Προσθέτουμε ἀκόμη τοὺς τύπους Δρυμὸς (ό) (θέσεις στὴ Βρύση¹⁷⁰ και Ὀκτονιά¹⁷¹ Καρυστίας, ὄνόματα χωριῶν τῶν ἐπαρχιῶν Βονίτσης και Θεσσαλονίκης¹⁵⁹), Δρυμωνάρι (τό) (θέσεις στὰ Πετράλωνα Ὀλυμπίας¹⁷² και Εὐβοία¹⁷³, και ὄνομα συνοικισμοῦ στὰ Κύθηρα¹⁷⁴), Δρυμωνάρι (τά) (Σκιαθὸς¹⁷⁵), Δρυμάρι (τό) (Πῆλιο Παγνησίας)¹⁷⁶, και Δρυμόνια (τά) (Μαχαιρὰ Ξηρόμερου¹⁷⁷).

Κάπελη (ή) (Βάγλ., Δόξ., Μοναστ., Μουρ., Νεοχ., Περδικ.), Καπελίτσα (ή) (Βιδιάκ., Χώρ.). Τὸ τοπων. ποὺ ἔχει δοθεῖ στὰ μέρη αὐτὰ μᾶς θυμίζει τὸ κοντινὸ βουνὸ Φολόη. Τὸ δασωμένο αὐτὸ βουνὸ ἤδη ἀπὸ τὰ μεσαιωνικὰ χρόνια ὀνομαζόταν Κάπελη, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως¹⁷⁸. Ἡ ὀργανιστικὴ βλάστησή του ἔγινε αἰτία ὥστε ὁ ὀνομαποθέτης λαὸς ν' ἀποκαλεῖ κάπελη ὄχι μόνο κάθε δασω-

μένο¹⁷⁹ ἢ πυκνοφυτεμένο μέρος¹⁸⁰, ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ οὖσ. αὐτὸ καὶ γιὰ δήλωσι πλῆθους πραγμάτων. π.χ. «ὁ πύργος εἶναι κάπελη = ἔχει πολλὰς οἰκίας, τὰ πρόβατα ἐκεῖ εἶναι κάπελη = ἄφθονα»¹⁸¹.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ βουνὸ Φολόη¹⁸², *Κάπελη* ὀνομάζονται καὶ τοποθεσίαι στὰ ἀκόλουθα μέρη: Πυρρῆ Γορτυνίας¹⁸³, Ἀνδρίτσαινα¹⁸⁴, Λινίστενα καὶ Ἀλβένα Ὀλυμπίας¹⁸⁵, Ἀχαΐα¹⁸⁶.

Ἐξᾶλλου, *Καπελίτσα* (ἡ) ὀνομάζεται συνοικισμὸς τῆς Τριποταμιᾶς Γορτυνίας¹⁸⁶, *Καπελέτο* (τὸ) χωριὸ τῆς Ἡλείας¹⁸⁷, *Καπελίτης* (ὁ) τοποθ. τῆς Ἀχαΐας¹⁸⁸ καὶ *Καπελέτα* (ἡ) δυὸ θέσεις τῆς Εὐβοίας (Ἀφράτι Χαλκίδας καὶ Γιαννίτσι Καρυστίας)¹⁸⁹.

Καρυά (ἡ) (Βάχλ., Βούτσ., Δήμ., Περδικ., Σταυροδρ., Ράχ.). *Καρυές* (οἱ) (Καλιάν.). *Καρυᾶς* τὸ διάσελο (τὸ) (Καρδαρ.). *Τρανὴ καρυά* (ἡ) (Βελιμ., καὶ ἀπὸ νοταριακὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1859). *Καρυούλα* (ἡ) (Μοναστ.). *Καρυοπούλα* (ἡ) (Σπάθ.). *Καρές* (οἱ) (Δήμ.). Πρόκειται γιὰ φυτῶνυμα τοπωνύμια ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ δέντρου *Καρύας* τῆς βασιλικῆς (*Juglans regia*) τῆς οἰκογ. τῶν *Καρυωδῶν* (*Juglandaceae*), τῆς *καρύας* τοῦ Θεόφραστου¹⁹⁰. Τὸ τοπωνύμιο μᾶς εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα: *Καρύαι* ὀνομαζόταν ἓνα χωριὸ τῆς Ἀρκαδίας κατὰ τὸν Παυσανία¹⁹¹, *Καρύα* ἓνα ἄλλο τῆς Λακωνικῆς κατὰ τὸν Θεόπομπο¹⁹².

Τὸ τοπων. εἶναι τόσο διαδεδομένο, ὥστε ἡ προσπάθεια συγκέντρωσης ὅλων τῶν γνωστῶν τύπων θὰ ξεπερνοῦσε τὰ ὅρια τῆς μικρῆς αὐτῆς ἐργασίας. Ἀναφέρουμε λοιπὸν λιγοστὰ μόνον παραδείγματα ἐνδεικτικὰ τῆς γεωγραφικῆς ἐξάπλωσης τοῦ τοπων. αὐτοῦ.

Ὁ ἀρχαῖος τύπος *Καρύα* σώζεται ὡς τοπων. σὲ πολλὰς θέσεις τῆς Καλαβρίας¹⁹³. Ὁ πιὸ διαδεδομένος εἶναι ὁ τύπος *Καρυά* (ἡ), (Ἡλεία¹⁹⁴, δεκάδες θέσεις στὴν Τριφυλία καὶ Πυλία¹⁹⁵, Δομοκός¹⁹⁶, Κούρεντα Ἰωαννίνων¹⁹⁷, Πύργος Τήνου¹⁹⁸, Φιλότι Νάξου¹⁹⁹, Ποταμιὰ Χίου²⁰⁰, Σκόπελος²⁰¹, Σινιές Κέρκυρας²⁰²). Ὑπάρχουν ἀκόμα οἱ τύποι *Καρέας* (ὁ), (Ἀθήνα), *Καρέα* (ἡ), (Ἐνορία καὶ Θαρούνια Καρυστίας²⁰³, Πηλές Καρπάθου²⁰⁴), *Καρὰ* (ἡ), (Κάρπαθος²⁰⁵) καὶ *Καρκὰ* (ἡ) (δεκάδες θέσεις στὴν Κύπρο²⁰⁶). Στὸν πληθυντικὸ πάλι συναντᾶμε τύπους: *Καρυαὶ* (Ἰθάκη²⁰⁷), *Καρυές* (οἱ), (Κουβούκλια Βιθυνίας²⁰⁸, Ἀράχοβα Λακεδαίμονος²⁰⁹, πολλὰς θέσεις τῆς Πυλίας, Τριφυλίας, Ὀλυμπίας¹⁹⁵), *Καργιές* (οἱ), (Κῶ²¹⁰), *Σκαρυές* (οἱ), (Ἰθάκη²¹¹, Κῶ²¹⁰), *Καρές* (οἱ), (Περίστα Ναυπακτίας²¹², Κῆποι Καρυστίας²⁰³, Σπόα Καρπάθου²⁰⁴) καὶ *Καρκές* (οἱ), (πολλὰς θέσεις στὴν Κύπρο²¹³).

Ἐξᾶλλου πάρα πολλὰ εἶναι τὰ τοπων. μὲ τύπους ὑποκοριστικούς (*Καρυούλα*, *Καργίτσα* κλπ.) ἢ παραθετικούς (π.χ. «στοῦ Κατοῦ τὴν καρυά») ἀπὸ τὴν Κερπινὴ Γορτυνίας²¹⁴).

Κεχρινιά (ἡ) (Βάχλ., Σπάθ.). Φυτῶν. τοπων. ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ *Κέχρου* τοῦ κοινοῦ (*Panicum maliaceum*) τῆς οἰκογεν. τῶν Ἀγρωστιδῶν (*Gramineae*), τοῦ *κέχρου* τοῦ Θεόφραστου²¹⁵. Στὴν ἀρχαιότητα *Κεγχρεαὶ* ὀνομάζονταν διάφορες πόλεις, ὅπως στὴν Τροία, στὴν Κόρινθο, στὴν Ἰταλία²¹⁶, ἀλλὰ καὶ

ἀπλές θέσεις, ὅπως στὴ Ρόδο ²¹⁷. Τὸ τοπων. μᾶς φέρνει στὸ νοῦ καὶ τὴν ἀρχ. κορινθιακὴ πηγὴ *Κερχνεΐα* ²¹⁸.

Ὁ τύπος *κεχρινιά* σχηματίστηκε ἀναλογικὰ πρὸς τὸ *καλάμι* > *καλαμιὰ* ὡς ἐξῆς: *κέχρος* > *κεχριμία* > *κεχριμιὰ* > *κεχριμνιά* > *κεχρινιά*. Ὡς προσηγορικὸ δηλώνει τὸ χωράφι ποῦ καλλιεργεῖται μὲ *κεχρί*, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ παράλληλος τύπος *κεχριά* (ἦ).

Στὴν ἐπαρχία Βάλτου Αἰτωλοακαρνανίας ὑπάρχει χωριὸ μὲ ὄνομα *Κεχοινιά* (ἦ) ²¹⁹. Ὡς μικρωνύμια ἀπαντοῦν ἐπίσης οἱ τύποι *Κιχοινιά* (ἦ) στὴν Περίστα Ναυπακτίας ²²⁰ καὶ στὸ Μπέρκο Δωδώνης ²²¹, *Κεχοινές* (οἶ) στὴν Λευκάδα ²²² καὶ *Κεχρ'νές* (οἶ) στὴν Κοζάνη ²²³.

Ἄρκετὰ εἶναι καὶ τὰ συγγενῆ καὶ συνώνυμα τοπων.: *Κεχριά* (ἦ), (Ρόδος ²²⁴), *Κιχριά* (ἦ), (Σκιάθος ²²⁵, Μετόχι Χαλκίδας ²²⁶), *Κεχριάς* (ὀ), (Σάλακος Ρόδου ²²⁷, Σκιάθος ²²⁸), *Κεχριές* (οἶ), (ὄνομα χωριοῦ Χαλκίδας ²¹⁹ καὶ συνοικισμοῦ Κορινθίας ²²⁹), *Κεχριές* (ὀ), (ὄνομα συνοικισμοῦ Κισσάμου ²²⁹), *Κέχρος* (ὀ), (ὄνομα χωριοῦ Ροδόπης ²¹⁹ καὶ συνοικισμοῦ Τήνου ²²⁹), *Κεχρίστρα* (ἦ), (Μεγαλοῦπολη ²³⁰, πέντε θέσεις Τριφυλίας ²³¹, Πλαταννοῦσα Ἰωαννίνων ²³²), *Κεχρίστρες* (οἶ), (Μύρου Πυλίας ²³³), *Κεχρίτσα* (ἦ), *Κεχρίτσες* (οἶ), (Παππούλια καὶ Κόκκινου Πυλίας ²³⁴), *Κεχρί* (τό), (Γκρέκα Ὀλυμπίας ²³⁵), *Κεχροαλώνια* (τά), (Λεντεκάδα Τριφυλίας ²³⁶), *Κεχράλωνο* (τό) - *Κεχράλωνα* (τά), (Πήλιο Χαλκίδας, Ἅγιος Ἰστυαίας ²³⁷), *Κεχρολάκκος* (ὀ), (Τσισικιανὰ Σελίνου ²³⁸), *Κεχροκάμπος* (ὀ), (ὄνομα χωριοῦ Καβάλας ²¹⁹), *Κεχριάνικα* (τά), (ὄνομα συνοικισμοῦ Οἰτύλου ²²⁹), *Κεχριώνας* (ὀ), (Κεφαλληνία ²³⁹), *Κεχροάδα* (ἦ), (Λέσβος ²³⁹) καὶ *Πολυκέχοι* (τό), (Βανάδα Τριφυλίας ²⁴⁰).

Κισσερά (τά) (Παραλ.), *Κισσερὴ πέτρα* (ἦ) (Βιδιάκ.). Οἱ δυὸ αὐτὲς τοποθεσίες ἔχουν πάρει τὸ ὄνομά τους ἀπὸ τὴν πληθωρικὴ ὑπαρξὴ στὰ μέρη αὐτὰ τοῦ ἀναρριχητικοῦ φυτοῦ Κισσὸς ὁ κοινὸς (*Hedera helix*) τῆς οἰκογέν. τῶν Ἀραλιωδῶν (*Araliaceae*). Τὸ τοπωνύμιο σχηματίστηκε ἀπὸ τὴν προσθήκη τῆς παραγωγικῆς κατάλ. -ερός, -ή, -ὸ ποῦ εἶναι περιεκτικὴ καὶ δηλώνει «πλησμονὴ φυτῶν... ὅπως εἶδομεν τὰς ἀρχαίας -οῦντα, -οῦσα, -ουσία ²⁴¹». Ἡ κατάλ. -ερός ὑπάρχει καὶ στὴν ἀρχαία, ἀλλὰ «die Adjektiva auf -ερός sind in neugr. zahlreicher als im altgr.» ²⁴².

Συγγενῆ τοπων. εἶναι γνωστὰ μὲ τοὺς ἀκόλουθους τύπους: *Κισσερό* (τό), (Καλάβρυτα Ἀχαΐας ²⁴³), *Κισσερός* (ὀ), (Ἅγιοσώστης Τριφυλίας ²⁴⁴), *Κισσερός βώλακας* (ὀ), (Ἐπανωχώρι Σελίνου ²⁴⁵), *Κισσαρὴ* (ἦ), (Ἅγ. Βλάσιος Καρυστίας ²⁴⁶), *Κίσσερας* (ὀ), (Σινιές Κέρκυρας ²⁴¹), *Κισσόπετρα* καὶ *Γκισσόπετρα* (ἦ), (Τριπύλα Τριφυλίας ²⁴⁸) καὶ *Γκισσοῦρι* (τό), (Νέα Στυῖρα Καρυστίας ²⁴⁹). Ἀλλὰ καὶ στὴ Σικελία μαρτυρεῖται τοπων. *Κισσόπετρον* ²⁵⁰.

Τέλος συχνοὶ εἶναι ὡς τοπων. καὶ οἱ τύποι *Κισσὸς* (ὀ) καὶ *Κισσὰ* (τά), (Καλάβρυτα, Ρόδος, Μάνη, Ἀρκαδία, Πυλία καὶ Τριφυλία) ²⁵¹.

Κόλυμπος (ὀ) (Λευκοχ., Περδικ., Χώρ.), *Κόλυμποι* (οἶ) (Βυζίκ., Τρόπ.). Πρόκειται γιὰ τοποθεσίες μὲ σχῆμα γουβωτὸ ποῦ κρατοῦν τὸ βρόχινο νερό. Ἡ λ.

προέρχεται από το μεταγενέστερο οὐσ. *κόλυμβος*²⁵². Στην μεσαιων. έλληνική διατηρεῖ τήν ἴδια περίπου σημασία (τόπος για κολύμβηση, λάκκος με νερό κλπ.), ὅπως μάς πληροφορεῖ ὁ Du Cange²⁵³.

Ὡς προσηγ. ἡ λέξη *κόλυμπος* σήμερα δηλώνει ἓνα λάκκο φυσικό ἢ καὶ τεχνητό, ἰδίως σέ ἄνδρες περιοχές, πού κρατᾶ νερό²⁵⁴ για τὸ πότισμα τῶν κοιταδιῶν. Ὡς τοπων. ἄπαντᾶ με διάφορους τύπους στὸν ἑλληνικό χῶρο. *Κόλυμπος* (ὁ): τέσσερις θέσεις Ὀλυμπίας²⁵⁵, Κύθηρα²⁵⁶, Ἄνδρος²⁵⁷, Ρόδος²⁵⁸, πολλές θέσεις στὴν Κρήτη²⁵⁹ καὶ Κύπρο²⁶⁰. *Κόλυμποι* (οἱ): Κάτω Φιγαλία Ὀλυμπίας²⁶¹, Ρόδος²⁵⁸, Ἐπανοχώρι Σελίνου²⁶², Κύπρος²⁶⁰. *Κολύμπα* (ἡ) (μεγεθυντ. τοῦ *κόλυμπος*): Κρήτη (πολλές θέσεις)²⁶³, Κύπρος²⁶⁰. *Κολύμπες* (οἱ): Κύπρος²⁶⁰. *Κολ'μπάδα* (ἡ): Σκυῖρος²⁶⁴. *Κολύμπι* (τό): Καμπανὸς Σελίνου²⁶⁵. *Κολύμπια* (τά): Ρόδος²⁵⁸, Κύπρος²⁶⁰. *Κολυμπάκια* (τά): Καμπανὸς Σελίνου²⁶⁵. *Κολυμπούδκια* (τά) - *Κολυμπάδκια* (τά): Κύπρος²⁶⁰. *Κολύμπακα* (ἡ): Κουτσοπόδι Ἄργους²⁶⁶. *Κόλυμπο* (τό): Κάρπαθος, Κρήτη, Κύπρος, Πελοπόννησος, Ρόδος, Χίος²⁶⁷. *Κουλυμπὰς* (ὁ): Φάρασα Καππαδοκίας²⁶⁸. *Κούλουμπας* (ὁ): Ρόδος²⁵⁸. *Κόλυμπας* (ὁ): Χίος²⁵⁸. *Κολυμπάρι* (τό): ὄνομα χωριοῦ τῆς ἐπαρχίας Κισσάμου²⁶⁹.

Κορφοξυλιά (ἡ) (Βάχλ., Λαγκάδ., Λευκοχ., Παρχλ.). Φυτόνυμο τοπων. ἀπὸ τὴν ὑπαρξη τοῦ φυτοῦ Ἄκτῆς τῆς μελαίνης (*Sambucus nigra*) τῆς οἰκογένειας τῶν Αἰγοκληματωδῶν (*Caprifoleaceae*). Τὸ τοπων. αὐτὸ μάς εἶναι ἐπίσης γνωστὸ ἀπὸ τὰ χωριὰ Μαγούλιανα καὶ Ράδου Γορτυνίας²⁷⁰, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ χωριὰ Καρβούνη, Λεντεκάδα καὶ Μάλη Τριφυλίας²⁷¹.

Τὸ ἴδιο αὐτὸ φυτό σέ πολλές περιοχές ἀποκαλεῖται *κουφοξυλιά*²⁷². Με τὸν τύπο αὐτὸ γνωρίζουμε θέσεις στὴν ἐπαρχία Καλαβρύτων²⁷³, στὸ Φλομοχώρι Γυθείου²⁷⁴ καὶ τὴν Προσηλιακὴ Μάνη²⁷⁵, στὸ Ἀσμήνι²⁷⁶ καὶ τὴν Αἰδηψὸ Ἰστιαίας²⁷⁷, στὴν ἐπαρχία Βοῖου Κοζάνης²⁷⁸, καὶ στὸ χωριὸ Σφάκο τῆς ἐπαρχίας Σελίνου²⁷⁹.

Ὡς συνώνυμοι τέλος χρησιμοποιοῦνται σέ πολλὰ μέρη οἱ τύποι *ἀφροξυλιά* καὶ *φροξυλιά* (ἡ) (*Sambucus nigra*), καθὼς καὶ οἱ τύποι *βούζι* (τό), *βουζιά* (ἡ) καὶ *βουζιλιά* (ἡ) (*Sambucus ebulus*)²⁸⁰, τόσο ὡς προσηγορικὰ ὅσο καὶ ὡς τοπων.

Κουκκυγὰ (ἡ) (Βάχλ., Βούτσ., Καρδαρ.). Στις θέσεις αὐτές ὑπάρχει ἢ θὰ ὑπῆρχε ὁ θάμνος Ροῦς ὁ κότινος (*Rhus cotinus*) τῆς οἰκογένειας τῶν Ἀνακαρδιωδῶν (*Anacardiaceae*), ἡ *κουκκυγέα* τοῦ Θεόφραστου καὶ *coccugia* τοῦ Πλίνιου²⁸¹, πού ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἤδη ὁ λαὸς τὴν χρησιμοποιοῦσε ὡς βαφικὴ ὕλη.

Ὡς τοπων. ἡ λέξη εἶναι σήμερα γνωστὴ με τοὺς ἐπόμενους τύπους. *Κουκκυγιά* (ἡ), (στὴν Κοπάνιτσα τῆς ὄρεινῆς Τριφυλίας²⁸² καὶ στὸ χωριὸ Γλάτσα ἢ Ἀνήλιο τῆς Ὀλυμπίας²⁸³), *Κουκκυγὰ* (ἡ), (Γερμουτσάνι Ἡλείας²⁸⁴), *Κουκκυγιές* (οἱ), (στὰ χωριὰ Γκρέκα Ὀλυμπίας, Κοπανάκι Τριφυλίας καὶ Γκρούστεση Πυλίας²⁸⁵), *Κουκκυδιά* (ἡ), (στὸ Πάνω Σαμικὸ Ὀλυμπίας²⁸⁶), *Κουκκυφιά* (ἡ), (στὴν Ἀναβρυτὴ Λακεδαίμονος²⁸⁷), *Κουκκυβιά* (ἡ), (στὴν περιοχή τοῦ Β. Ταύγετου²⁸⁸), *Κουκκυβές* (οἱ), (στὴν Ἀργυρούπολη Ρεθύμνου²⁸⁹), καὶ *Γκουκκυγὴ* (ἡ), (στὴν Κεφαλληνία²⁹⁰). Τέλος οἱ τοποθεσίες *Κουκκυγιά* (ἡ), *Κουκκυγιά* (ἡ) καὶ *Κουκκυκερὸ*

(τό), που συναντάμε σε διάφορες περιοχές της Κέρκυρας και των Παξών, προέρχονται μάλλον και αυτές από την κουκκυγιά ²⁹¹.

Ός συνώνυμοι εξάλλου χρησιμοποιούνται οι τύποι χρυσόξυλο (τό) και βέντζα (ή), (Ροῦς ὁ κότινος), καθώς και ὁ τύπος βυρσιὰ (ή) ἢ σουμάκι (τό) (Ροῦς ὁ βυρσοδεφικός, *Rhus coriaria*) σε πολλά μέρη της Ἑλλάδας ²⁹².

Κουκκίστρα (ή) (Βιδάκ., Ράχ., Χώρ.), *Κουκκίστρες* (οἱ) (Βούτσ.). Οἱ ἀγροτικές αὐτές τοποθεσίες πῆραν τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ Κύαμου τοῦ κοινοῦ (*Vicia faba* ἢ *Faba vulgaris*) τῆς οἰκογένειας τῶν Ψυχανθῶν (*Papilionaceae*). Τὸ τοπων. παράγεται μὲ τὴν προσθήκη τῆς ἀθροιστικῆς κατάληξης -ίστρα. Ἡ κατάληξη -ίστρα δηλώνει τόπο, ὕπου, μετὰ τὸ θερισμὸ ἢ συγκομιδὴ τῶν δημητριακῶν, τῶν ψυχανθῶν (κουκιά, φασόλια, λούπινα κλπ.), τοῦ λιναριοῦ καὶ ἄλλων καλλιεργειῶν, ἀπομένει τὸ στέλεχος ἢ ἄλλα ὑπολείμματα τῶν φυτῶν αὐτῶν. Ἔτσι ἔχουμε τοπων. *Λουπινίστρα* (Μάνη), *Λιναρίστρα*, *Ἀχνίστρα* (Τήνος), *Κρομμυδίστρα*, *Ἀρακίστρα* ²⁹³, *Κριθαρίστρα* ²⁹⁴ κλπ.

Τὸ τοπων. *Κουκκίστρα* (ή) τὸ συναντάμε ἐπίσης σε πολλές θέσεις τῆς Μεσσηνίας καὶ Ἡλείας ²⁹⁵, στὴ Μάνη ²⁹⁶, στὴν Κύθνο ²⁹⁷, Κέα ²⁹⁸, Μύκονο ²⁹⁹ καὶ Ρόδο ³⁰⁰, ἐνῶ στὸν Ἀστακὸ Βονίτσης καὶ Ξηρόμερου βρίσκουμε τύπο *Κ'κκίστρα* (ή) ³⁰¹, στὴν Κέα τύπο *Κουτσίστρα* (ή) ³⁰² καὶ στὴν Γαλατσώνα Ἰστιαιῶν τύπο *Κοκκίστρα* (ή) ³⁰³. Τὸ τοπων. *Κουκκίστρες* (οἱ) ἀπαντᾷ συχνὰ στὴν Μεσσηνία καὶ Ἡλεία ³⁰⁴, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ στὸν Ἀγριοβότανο Ἰστιαιῶν ³⁰⁵ καὶ στὴν Ἀμοργό ³⁰⁶. Τέλος σημειώνουμε τὶς θέσεις *Κοκκίστρες* (οἱ) ἀπὸ τὶς Ροβιές Χαλκίδας ³⁰⁷ καὶ *Κοκκίστρεις* (οἱ) ἀπὸ τὰ Ἀργύρια Φθιώτιδας ³⁰⁸.

Κριανές (οἱ) (Τρόπ.). Ἔτσι ὀνομάζεται μιὰ ὄρεινὴ θέσις ἀπόκρημνὴ σὲ ὕψωμα τοῦ χωριοῦ. Ἡ ἔτυμολογικὴ ἀφετηρία τῆς λέξης εἶναι τὸ ἀρχ. οὐσ. *ἄκρη* (ή): > (μεσαιων.) *ἀκρία* ³⁰⁹ καὶ *ἄκρια* (ή) ³¹⁰ > (μὲ παραγωγ. κατάλ. -ιανός) *ἀκριανός*, -η, -ὸ ³¹¹ > *κριανή*.

Ός τοπων. εἶναι γνωστοὶ οἱ συγγενεῖς καὶ συνώνυμοι τύποι: *Ἀκρινός* (ὁ), (Στερεὰ Ἑλλάδα ³¹²), *Ἀκρινὴ* (ή), (θέσις τῆς ἐπαρχ. Τρικάλων ³¹³ καὶ ὄνομα χωριοῦ τῆς Κοζάνης ³¹⁴), *Ἀκρινές* (οἱ), (Πολύγυρος Χαλκιδικῆς ³¹⁵), *Ἀκρινὸ* (τό), (Εὐρυτανία ³¹⁶), *Ἀκρινὰ* (τά), (Θεσσαλία ³¹³).

Ὁ ἀρχ. τύπος σώζεται στὸ τοπων. *Κοινομένου ἄκρα* (ή) στὰ Φάρασα Καππαδοκίας ³¹⁷, ὁ μεσαιων. *Ἀκρια* στὴν Καλαβρία ³¹⁸, ἐνῶ γνωρίζουμε ἐπίσης θέσεις *Ἀκρία* (ή) καὶ *Ἀκρίες* (οἱ) ³¹¹. Ἀναφέρουμε, τέλος, τὰ ἐνδιαφέροντα τοπων. *Ἀκρὲς* (οἱ), (Ρόδος ³¹⁹) καὶ *Ἀκριναία σκάλα* (ή), (Μάνη ³²⁰).

Λεκάκι (τό) (Βάχλ.) εἶναι τὸ ὄνομα μιᾶς γουβωτῆς ἀγροτικῆς θέσης. Τόσο ἡ λέξις *λεκάκη* (ή) ὅσο καὶ ἡ λέξις *λεκάκιον* (τό) ἀπαντοῦν ἤδη στὸν Ἀριστοφάνη ³²¹ καὶ σὲ κατοπινὸς συγγραφεῖς. Ἀντίθετα ὁ τύπος *λακάκη* (ή), τὸν ὁποῖο συναντάμε ἐπίσης ὡς τοπων., εἶναι ἑλληνιστικὸς ³²² καὶ προέρχεται ἀπὸ ἀφομοίωση τοῦ ε.

Οἱ λέξεις αὐτές ὡς προσηγορικὰ σήμερα δηλώνουν χαμηλὸ βαθουλωτὸ σκεῦος, καθὼς καὶ ἕδαφος ἀνάλογης διαμόρφωσης, σὲ γεωργικὲς συνήθως περιοχές.

Ὡς τοπων. συναντᾶμε τοὺς ἀκόλουθους τύπους: *Λεκάνη* (ή), (Δολιανὰ Κυνουρίας³²³, Μυρώνεια Ὀλυμπίας³²⁴, Καλίτσαϊνα Τριφυλίας³²⁵, Γύθειο Λακωνίας³²⁶, Στέρνα καὶ Λύρκεια Ἀργολίδας³²⁷, Λάττα Κερυστίας³²⁸, ὄνομα χωριοῦ ἐπαρχίας Νέστου³²⁹, ἄλλο ὄνομα τοῦ βουνοῦ Χορτιάτη³³⁰, Κάρπαθος³³¹, Ρόδος³³²), *Λεκάνες* (οί), (Σιλίμνα Μαντινείας³³³, Ζαπάντι καὶ Λέπουρα Κερυστίας³³⁴, Ὁσ. Λουκάς Φωκίδας³³⁵, Σκῦρος³³⁶), *Λεκανάρα* (ή) καὶ *Λεκάρι* (τό), (Μάνη³³⁷), *Λεκανίδα* (ή), (Λασήθι³³⁸), *Λεκάνα* (τά), (Μάνη³³⁷, Στέρνα καὶ Λύρκεια Ἀργολίδας³²⁷), *Λεκανάκια* (τά), (Ρομίρι Πυλίας³³⁹, Σκινόχωρι Ἀργολίδας³²⁷), *Παλιολεκανο* (τό), (Καπαρέλι Ἀργολίδας³²⁷), *Λακάνη* (ή), (Κάρπαθος³⁴⁰, Ρόδος³⁴¹, Κύπρος³⁴²), *Λακάνες* (οί) - *Λακαρίδι* (τό) καὶ *Λακαρίδκια* (τά), (Κύπρος³⁴²), *Λακάνι* (τό), (Κάρπαθος³⁴³), *Λακάνα* (ή), (Λιβέρα Πόντου³⁴⁴).

Λίπα (ή) (Μοναστ.). Πρόκειται μᾶλλον γιὰ φυτὸν τοπων. ἀπὸ τὸ φυτὸ *Τιλία* ἢ πλατύφυλλος (*Tilia grandiflora*) τῆς οἰκογεν. τῶν Τυλιδῶν (*Tiliaceae*), γνωστὸ καὶ σὰν λιπιὰ, φλαμουριά καὶ φιλουριά³⁴⁵.

Ὡς τοπων. ἀπαντᾶ σὲ ἀρκετὰ μέρη μὲ τοὺς ἐξῆς τύπους: *Λίπα* (ή), (Δάρα Μαντινείας³⁴⁶, Κωτόλιο Ὀλυμπίας³⁴⁷, Στυνίστα καὶ Μπέρχο Ναυπακτίας³⁴⁸, ὄνομα χωριοῦ τῆς ἐπαρχίας Δωδώνης Ἰωαννίνων καὶ ἄλλες θέσεις στὴν Ἠπειρο³⁴⁹, Κοντακό καὶ Βόιο Μακεδονίας³⁵⁰), *Λίπες* (οί), (Δημητσάνα καὶ Παλιοχώρι Δημητσάνας Γορτυνίας³⁵¹, Ζάτουνα Γορτυνίας³⁵², Ἀμπλιανη Εὐρυτανίας³⁵³), *Λίπις* (οί), (Κουνουβίστα καὶ Γραβιά Πιερνασίδας³⁵⁴), *Λιπιές* (οί), (Ἀγιοσώστης Τριφυλίας³⁵⁵).

Ματζοχόρτι (τό) (Τρόπ.). Ἔτσι ὀνομάζεται μιὰ κατωφερικὴ περιφέρεια ὅπου φυτρώνει τὸ ὁμώνυμο φυτὸ. Τὸ α' συνθετ. τῆς λέξεως προέρχεται μᾶλλον ἀπὸ τὴ λ. μάζα³⁵⁶, ποὺ ὡς προσηγορικὸ δηλώνει ἐδαφικοὺς ὄγκους³⁵⁷. Μάζα, ὅμως, μαζιός, μαζιοχόρτι, μαζόχορτο κλπ. εἶναι καὶ τὸ ὄνομα ἐνὸς φυτοῦ. Δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτη συμφωνία γιὰ τὸ ποῖο ἀκριβῶς εἶναι τὸ φυτὸ αὐτό. Κατὰ τὸν Χελδραίχ³⁵⁸, τὸν ὁποῖο ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Χρ. Παπαχριστοδούλου³⁵⁹, πρόκειται γιὰ τὸ φυτὸ Ἀνδροπόγων ὁ ἰουλοφόρος (*Andropogon hirtum* v. *pubescens*) τῆς οἰκογέν. τῶν Ἀγρωστιδῶν (*Gramineae*). Κατὰ τὸν Δ. Καββάδα πάλι, εἶναι ὁ Κυμβοπόγων ὁ λάσιος³⁶⁰, ἐνῶ γιὰ τὸν Κ. Αἰλητὰ τὰ δύο αὐτὰ φυτὰ ταυτίζονται³⁶¹. Τέλος κατὰ τὸν Σ. Μενάρδο πρόκειται γιὰ τὸ Ποτήριον τὸ ἀκανθῶδες (*Poterium spinosum*) τῆς οἰκογένειας τῶν Ροδιδῶν (*Rosaceae*)³⁶².

Τὸ φυτὸν. αὐτὸ τοπων. ἀπαντᾶ καὶ μὲ τοὺς ἐξῆς τύπους: *Ματζόχορτο* (τό): Ἀπύρανθος Νάξου³⁶³, *Μαζόχορτοι* (οί): Κάσος³⁶⁴, *Μαζοχόρτι* (τό): Κεφαλληνία³⁶⁴, *Μάζα* (ή): Μύκονος³⁶⁵, *Μάζες* (οί): Σφάκος Σελίνου³⁶⁶, *Μαζιάς* (ό): Ρόδος³⁵⁹, *Μαζός* (ό): Κύπρος³⁶², *Μαζές* (ό): Κρήτη³⁶⁷, *Μαζάκια* (τά): Νίσυρος³⁶⁸, *Μαζόκαβος* (ό): Σύμη³⁶⁹, *Μαζερόη* (ή) - *Μαζόκαμπος* (ό) - *Μαζερός* (οί) - *Μαζέρα* (ή) - *Μαζερόν* (τό) - *Μαζίν* (τό) - *Μαζέριν* (τό) - *Μαζερούδκια* (τά) - *Μαζέρικα* (τά) - *Μαζόβουνος* (ό) κ.ἄ.: Κύπρος³⁷⁰.

Τέλος σημειώνουμε τὰ χωριὰ *Μάζια* (ή), (Δωδώνης) καὶ *Μάζι* (τό). (Λιβαδειᾶς, Κόνιτσας, Μεγαρίδας, Λοκρίδας)¹⁷¹.

Συνώνυμο είναι τὸ φυτὸ ἀσπροχόρτι, πού ὡς τοπων. τὸ συναντήσαμε στὸ χωριὸ Βιδιάκι τῆς Γορτυνίας.

Μελιδόνι (τὸ) (Τουμπ., Τρόπ.). Ἔτσι ὀνομάζεται μιὰ ἀγροτική περιφέρεια μὲ κύρια παραγωγή τῆς ἐλιῆς καὶ τὸ λάδι. Παλιότερα καλλιεργοῦσαν ἐδῶ ἀμπέλια καὶ φροῦτα, καὶ οἱ πληροφοριοδότες ἐτυμολογοῦν τὸ ὄνομα τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀπὸ τοὺς ἰδιαίτερα γλυκοὺς, σὰν μέλι, καρπούς πού ἔδινε.

Ἡ λ. μᾶς φέρνει στὸ νοῦ τὴν ἀρχ. *μεληδών*, -ονος ἢ *μελεδώνη*, -ης, δὲν φαίνεται ὅμως νὰ ὑπάρχει σχέση. Σὲ ἀρκετὰ μέρη ἀπαντᾷ τύπος *Μελιδόνης* ὡς ἐπών. (ὅπως λ.χ. στὴν Κρήτη ³⁷², Ἰθάκη ³⁷³, Ἡπειρο ³⁷⁴) ἢ παρών. (Κέρκυρα ³⁷⁵, Σύρο ³⁷⁶). Ἔτσι ὀρισμένα σχετικὰ τοπων. ἐρμηνεύονται ὡς κυριώνυμα: *Μελιδόνη* (τοῦ): Ἡπειρος ³⁷⁷, *Μιλιδόνη* (στοῦ): Κέρκυρα ³⁷⁷.

Γιὰ ἄλλες ὅμως θέσεις δὲν ἔχουμε αὐτὴ τὴν διευκόλυνση τῆς ἐρμηνείας τους. Τέτοιες εἶναι οἱ ἐπόμενες. *Μελιδόνι* (τό): ὄνομα συνοικισμοῦ τοῦ χωριοῦ Παλιουριοῦ Βοῦτου ³⁷⁸, ὄνομα θέσης στὰ Κύθηρα ³⁷⁹, ὄνομα δύο χωριῶν στὶς ἐπαρχίες Μυλοποτάμου καὶ Ἀποκορώνου καὶ ἄλλων τοποθεσιῶν στὴν Κρήτη ³⁸⁰. *Μηλιδόνη* (τό): ὄνομα τοποθεσίας στὸ χωριὸ Μαντούδι Χαλκίδας ³⁸¹. *Μελιδόνια* (τά): ὄνομα θέσεως στὴν Κίμωλο ³⁸².

Μελινάδες (οἱ) (Λαγκάδ.). Τὸ ὄνομα τῆς ἀγροτικῆς αὐτῆς περιοχῆς μᾶς θυμίζει τὸ φυτὸ *μελίνη* (ἢ *ἔλυμος*) πού γνωρίζουμε ἀπὸ τοὺς Ἡρόδοτο ³⁸³, Ξενοφώντα ³⁸⁴, Θεόφραστο ³⁸⁵. Τὸ φυτὸ αὐτό, πού ὁ Ἡσύχιος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι πρόκειται γιὰ «ἀσπρίου εἶδος, ὅμοιον κέγχρεω», ἀνήκει στὸ γένος *Setaria* ἢ *Panicum* ³⁸⁶ τῶν Ἀγρωστιδῶν (Gramineae).

Τὸ τοπων. δημιουργήθηκε μὲ τὴν προσθήκη τῆς παραγωγικῆς κατάλ. -άδα, πού ἔχει περιεκτικὴ σημασία καὶ σὲ πολὺ μεγάλο ποσοστὸ δηλώνει φυτῶν. τοπων. Ἡ κατάλ. αὐτὴ παρουσιάζεται στὸς μεταχριστιανικοὺς χρόνους, προερχόμενη ἀπὸ τὴν ἀρχ. -ας, καὶ ἡ παλιότερη ἐμφάνισή της σὲ τοπων. χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 13ο αἰ. ³⁸⁷.

Συγγενῆ πρὸς τὸ δικό μας τοπων. συναντᾶμε καὶ σὲ ἄλλα μέρη: *Μελινάδο* (τό): *Μαχαιράδο* Ζακύνθου ³⁸⁸. *Μηλίνα* (ἡ): Τρίκερι Βόλου ³⁸⁹. *Μελίνη* (ἡ): Κύπρος ³⁸⁶ καὶ *Μελινερό* (τό): Κύπρος ³⁹⁰.

Μελιός (ὁ) (Βάχλ.). *Μελέος* (ὁ) (Βυζίκ.). *Μελεγάκι* (τὸ) (Περδικ.). Φυτῶν. τοπων. ἀπὸ τὸ δασικὸ φυλλοβόλο δέντρο *Μελία* τὴν εὐρωπαϊκὴν (*Fraxinus ornus* ἢ *Ornus europaea*) τῶν Ἐλαιωδῶν (Oleaceae), τὴ *μελία* τῶν ἀρχαίων. Ὁ Ὅμηρος ³⁹¹ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἀπὸ αὐτὴν ἦταν φτιαγμένα τὰ δόρατα τῶν μαχητῶν, ἐνῶ κατὰ τὸν Ἡσίοδο ³⁹² τὸ «τρίτον ἄλλο γένος» τῶν ἀνθρώπων ἦταν «ἐκ μελιᾶν.» Ἀρκετὲς εἶναι οἱ ἀναφορὲς τοῦ Θεόφραστο ³⁹³ στὸ δέντρο αὐτό, πού τὸ μνημονεύουν ἐπίσης ὁ Ἡσύχιος καὶ ὁ Ducange ³⁹⁴. Σήμερα ὡς προσηγ. ἀπαντᾷ καὶ μὲ τύπους *μελιά*, *μέλεγος*, *φράφος* κλπ.

Γιὰ τὴν τοπων. χρῆση τῆς λέξης σημειώνουμε πῶς στὴν ἀρχαιότητα ἤδη ὑπῆρχε πόλη τῆς Καρίας μὲ τὸ ὄνομα *Μελία*, κατὰ τὸν Ἐκαταῖο ³⁹⁵. Σήμερα ὁ ἀρχ. αὐτὸς

τύπος συναντιέται ως τοπων. στην Καλαβρία και Σικελία. Ἐξάλλου στὸν Ἑλλην. χώρο βρίσκουμε τὰ ἐξῆς τοπων. *Μελιά* (ή), (Στρέζοβα Γορτυνίας³⁹⁷, Χαλβάτσου Τριφυλίας³⁹⁸, ὄνομα χωριῶν τῶν ἐπαρχιῶν Λαρίσης καὶ Δωδώνης³⁹⁹, Λιτόχωρο Πιερίας⁴⁰⁰), *Μελέα* (ή), (Χαλβάτσου Τριφυλίας⁴⁰¹, Ἀττική⁴⁰²), *Μελιός* (ὀ), (πολλές θέσεις στὴ Μεσσηνία⁴⁰³, Γάρδιτσα καὶ Λινίστενα Ὀλυμπίας⁴⁰⁴, Θράκη⁴⁰⁵), *Μιλιός* (ὀ), (Τριχωνίδα⁴⁰⁶, Σαμοθράκη⁴⁰⁷), *Μέλιος* (ὀ), (Κουβούκλια Βιθυνίας⁴⁰⁸), *Μέλιους* (οὐ), (Ἁγιά Λαρίσης, Στεφανινὰ Λαγκαδά⁴⁰⁹), *Μέλιο* (τό), (Ἀναβρυτὴ Λακωνίας⁴¹⁰), *Μελέα* (τά), (Χαλβάτσου Τριφυλίας⁴¹¹), *Μελιά* (τά), (Μακρίσια Ὀλυμπίας⁴¹²), *Μέλεγος* (ὀ), (Παιδεμένου Τριφυλίας, Μάκιστος καὶ Ἀνδρίτσαίνα Ὀλυμπίας⁴¹³), *Μελεγιά* (ή), (Μοναστήρι Τριφυλίας⁴¹⁴), *Μελεγά* (ή), (Νεροτριβὴ Χαλκίδας⁴¹⁵), *Μελέγια* καὶ *Μελέια* (τά), (πολλές θέσεις Ὀλυμπίας, Τριφυλίας καὶ Πυλίας⁴¹⁶) καὶ *Μελεγάκι* (τό), (Χριστιάνου Τριφυλίας⁴¹⁷, Μυρώνεια Ὀλυμπίας⁴¹⁸).

Τέλος προσθέτουμε καὶ τὸν τύπο *Μέλιος* (ὀ): ὄνομα ἐνὸς συνοικισμοῦ τοῦ χωριοῦ Βαλτινοῦ Τρικάλων³⁹⁹.

Μπρινιάς (ὀ) (Δήμ.). Ἡ τοποθεσία ὀνομάστηκε ἀπὸ τὸ δασικὸ δέντρο Δρύς ἢ πρίνος (*Quercus prinus*) τῆς οἰκογ. τῶν Κυπελλοφόρων (*Cupuliferae*), τὸν πρῶτον τοῦ Θεόφραστου⁴¹⁹. Τὸ ἀρχικὸ μ προῆλθε ἀπὸ τὴν αἰτιατικὴν μὲ συμμορφωρὰ τοῦ τελικοῦ ν τοῦ ἄρθρου (στὸν *Πρινιά* > στὸ *Μπρινιά* > ὀ *Μπρινιάς*. Πρβ. στὴν *Καρυὰ* > στὴ *Γκαρυὰ* > ἢ *Γκαρυά*). Τὸ τοπων. δημιουργήθηκε μὲ τὴν προσθήκην τῆς περιεκτικῆς κατάλ. -έας > -ιάς, ποὺ μὲ τὴν σειράν της προῆλθε, κατὰ τὸν Γ. Χατζιδάκι, ὄχι ἀπὸ τὰ ἀρχ. θηλυκὰ σὲ -έα, ἀλλὰ ἀπὸ ἀρχ. σὲ -εως⁴²⁰.

Τὸ τοπων. ἀπαντᾷ συχνὰ στὴν Ἑλλάδα μὲ τοὺς παρακάτω τύπους.

Πρινιάς (ὀ): Στερεὰ Ἑλλ.⁴²¹, συνοικισμοὶ Ἁγ. Λουκά Καρυστίας⁴²² καὶ Ἁγιάς Λαρίσης⁴²³, θέσεις στὰ χωριὰ Νένητα, Καρδάμυλα καὶ Ὀλυμποὶ Χίου⁴²⁴, θέσεις στὴ Σάμο⁴²⁵ καὶ Ρόδο⁴²⁶, ὀνόματα χωριῶν καὶ θέσεων στὴν Κρήτη⁴²⁷. *Μπρινιάς* (ὀ): Ἡλεία⁴²⁸, Κεφαλληνία⁴²⁹, Εὐβοία⁴²². *Περνιάς* (ὀ): Μάνη⁴³⁰. *Πιρινέας* (ὀ): Μάνη⁴³¹. *Πουρινιάς* (ὀ): Ἀσμήνη καὶ Καμάρι Ἰστιαίας⁴³². *Μπουρινιάς* (ὀ): 8 θέσεις Μεσσηνίας⁴³³, Σουβάλα Παρνασσίδος⁴³⁴, Λουτρὰ Αἰδηψοῦ Ἰστιαίας καὶ Ὀκτονιά Καρυστίας⁴³⁵. *Πρινιά* (ή): Ἁιτὸς καὶ Καμάρι Τριφυλίας⁴³⁶, ὄνομα συνοικισμοῦ Καρυστίας⁴³⁷, Ἀντιμάχεια Κῶ⁴³⁸.

Ἐξάλλου στὴν Κρήτη παράλληλα πρὸς τὴν -έας, -ιάς ὑπάρχει ἡ περιεκτικὴ κατάληξη -ές⁴³⁹. Ἔτσι συναντᾶμε ἐκεῖ ὀνόματα χωριῶν καὶ θέσεις μὲ τύπο *Πρινές* (ὀ)⁴⁴⁰.

Ἐπίσης συνώνυμα μὲ περιεκτικὴ σημασία εἶναι τὰ τοπων. *Πρινερό* (τό) ἀπὸ τὴν Εὐβοία⁴²², *Περνερὴ* (ή) ἀπὸ τὴν Κύπρο⁴⁴¹, *Μπρινιώνας* (ὀ) καὶ *Πουρνερό* (τό) ἀπὸ τὰ χωριὰ Μπάμπες καὶ Μυρώνεια Ὀλυμπίας⁴⁴².

Μύτικας (ὀ) (Παραλ., Τρόπ.). Καὶ οἱ δύο αὐτὲς τοποθεσίες συνδέονται μὲ ὑψώματα, ἢ πρώτη στοὺς πρόποδες, ἢ ἄλλη στὴν κορυφή. Τὴν λέξη τὴν συναντᾶμε στὸν Ἡσύχιο: «μύττακες. μυκαί».

Ὡς τοπων. ἀποδίδεται κυρίως σὲ τόπους ποὺ ἐξέχουν εἴτε κάθετα (βουνά, βράχοι

κλπ., συνήθως μυτερὰ κι ἀπότομα) είτε ὀριζόντια (ἀκρωτήρια, βράχοι ποῦ χώνονται στὴ θάλασσα κλπ.). Οἱ τύποι ποῦ συναντοῦμε εἶναι οἱ ἀκόλουθοι. *Μύτικας* (ὀ): ὄνομα χωριοῦ τῆς ἐπαρχίας Βόνιτσας ⁴⁴³. Ἐπίσης θέσεις στὴν Ἀρκαδία ⁴⁴⁴, Καλάβρυτα ⁴⁴⁵, Κουτσοπόδι Ἀργολίδας ⁴⁴⁶, Ἡλεία ⁴⁴⁷, πέντε θέσεις στὴν Τριφυλία καὶ Πυλία ⁴⁴⁸, Ξηροκάμπι Λακωνίας ⁴⁴⁹, Ἀττική ⁴⁵⁰, ὄνομα κοινότητος τῆς ἐπαρχίας Χαλκίδας ⁴⁵¹, Κεφαλληνία ⁴⁵², Ζάκυνθο ⁴⁵², Παξοὺς ⁴⁵³, Σκιάθο ⁴⁵⁴, ὄνομα συνοικισμῶν στὴν Ἄρτα καὶ Πρέβεζα καὶ ἄλλες θέσεις στὴν Ἠπειρο ⁴⁵⁵, θέσεις στὴν Σύρο ⁴⁵⁶, Πιθὶ Χίου ⁴⁵⁷ καὶ Φούρνους Ἰκαρίας ⁴⁵⁸. Ὁ τύπος *Μύτ'κας* (οὐ) ὑπάρχει σὲ θέσεις στὸν Ἁγ. Κωνσταντῖνο Φθιώτιδας ⁴⁵⁹, στὴν Ἰτέα Φωκίδας ⁴⁶⁰, στὴν Ναυπακτία ⁴⁶¹, στὴ Βιτρινίτσα (σημερινὸς Τολοφῶν) Δωριδῆς ⁴⁶², στὴ Σουκαμνιά Ἐλασσόνας ⁴⁶², στὴ Σκιάθο ⁴⁶³ καὶ στὴν Καισαρεία Κοζάνης ⁴⁶⁴. Ὁ τύπος *Μύτακας* (ὀ) ἀπαντᾷ στοὺς πρόποδες τοῦ Μαίναλῶ ⁴⁶², στὴ Μάνη ⁴⁶⁵, στὴ Σύρο ⁴⁶⁶, στὴ Μήλο ⁴⁶², στὴ Χίο ⁴⁶⁶ καὶ στὴν ψηλότερη κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου ⁴⁶⁷. *Μύτικα* (ῆ) ὀνομάζεται τὸ ΝΑ ἔκρο τοῦ νησιοῦ τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων ⁴⁶⁸, *Μύτ'κα* (ῆ) ἀποκαλεῖται τοποθεσία στὸ Βόιο Κοζάνης ⁴⁶⁹, καὶ *Μύτικα* (τά) θέση στὴν Ἄρτα ⁴⁷⁰.

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε καὶ μερικὰ συγγενῆ καὶ συνώνυμα τοπων. *Μυτία* (τά): στὴ Ζαβέρα Ἄνω Ματζούκας Πόντου ⁴⁷¹, *Μύτη* (ῆ): στὴ Σκόπελο ⁴⁷² καὶ *Μεγάλη μύτη* (ῆ): ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1833 τῆς μονῆς Ἁγ. Μηνᾶ Πάρου ⁴⁷³.

Ξέλασι (τό) (Βούτσ.). Τὸ ὄνομα τῆς ἀγροτικῆς αὐτῆς θέσης προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀρχ. οὐσ. ἐξέλασις (ἀπὸ τὸ ἐξελαύνω), ποῦ ἤδη στὸν Ἡρόδοτο ἔχει τὴ σημασία τῆς ἐξορίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἐξόδου, ἀποστολῆς ⁴⁷⁴. Ἀρχαία εἶναι καὶ ἡ σημασία: ἐξοδος πλήθους γιὰ ἐκτέλεση ἔργου ⁴⁷⁵.

Σήμερα ὡς προσηγ. ἡ λέξη *ξέλασι* δηλώνει «ὅτι ἀλλαχοῦ τὸ ἀργατεία, δηλ. τὴν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἄνευ μισθοῦ ὑπὸ πολλῶν γενομένην χάριν τινος ἐργασίαν» (Κυνουρία) ⁴⁷⁶. Ὡς τοπων. τὸ συναντᾷμε στὴ Χίο ⁴⁷⁷.

Ὀμαλιές (οἶ) (Βάχλ.). Τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας αὐτῆς μὲ τὸ ἐπικλινῆς ἀλλὰ μαλακὸ ἔδαφος προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀμάρτυρη λ. ὀμαλία κι αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀρχ. λ. ὀμαλός. Ἡ τελευταία ἐμφανίζεται σ' ὅλη τὴν πορεία τῆς γλώσσας μας μὲ πολλοὺς τύπους. Ἔτσι λ.χ. στὸν DuCange συναντᾷμε τύπο «ὀμάλι. planus, terra plana», τύπο ποῦ θὰ συναντήσουμε καὶ ὡς τυπων.

Σήμερα ἡ λέξη ἀποδίδεται (σὲ ἐδάφη ἐπίπεδα, μαλακά, ὄχι βραχώδη, σὲ ὀροπέδια κλπ.) μὲ ποικίλους τύπους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους σημειώνουμε τοὺς πρὸ κοινοῦς. *Ὀμαλός* (ὀ): ὄνομα συνοικισμοῦ τῶν Λάκων Κυδωνίας ⁴⁷⁸, δύο ὀροπέδιων στὰ Λευκὰ ὄρη καὶ Δίκτη καὶ ἄλλων θέσεων στὴν Κρήτη ⁴⁷⁹. *Ὀμαλή* (ῆ): ὄνομα χωριοῦ στὸ Βόιο Κοζάνης ⁴⁷⁸ καὶ θέσεις στὴ Μάνη ⁴⁸⁰, Κορώνη ⁴⁸¹ καὶ Κέρκυρα ⁴⁸². *Ὀμαλές* (οἶ): Ἀρσέπολη Μάνης ⁴⁸³ καὶ Βραχάσι Μεραμπέλου ⁴⁸⁴. *Ὀμαλιά* (ῆ): θέσεις στὰ Καλάβρυτα ⁴⁸⁵, Θάσο ⁴⁸⁶ καὶ Μεντὶ Χίου ⁴⁸⁷. *Ὀμαλιές* (οἶ): θέση στὸν Πλατωνιστὸ Κερυστίας ⁴⁸⁸. *Ὀμαλία* (ῆ): θέση στὴν Αὐλώνα Καρπάθου ⁴⁸⁹. *Ὀμαλὸ* (τό): ὄνομα συνοικισμῶν τῶν ἐπαρχιῶν Σιντικῆς Σερρῶν καὶ Παιονίας Κιλίκης ⁴⁷⁸. *Ὀμαλά* (τά): θέση στὴν Κεφαλληνία ⁴⁹⁰. *Ὀμαλοὶ* (οἶ): θέση στὴν Κέρκυρα ⁴⁹¹. *Ὀμάλ'* (τό):

πολλές θέσεις στη Σαντά Πόντου⁴⁹² και στην περιοχή "Ανω Ματζούκας Πόντου⁴⁹³. 'Ομάλια (τά): πολλές θέσεις στην "Ανω Ματζούκα Πόντου⁴⁹³. 'Ομάλα (ή): όνομα συνοικισμού της έπαρχίας Μυλοπόταμου⁴⁹⁴. 'Αμαλός (ό) (με προληπτική άφομοίωση προς τὸ -α- τῆς δεύτερης συλλαβῆς): θέση στην Τῆλο⁴⁹⁵. 'Αμαλή (ή): θέσεις στην Μυτιλήνη⁴⁹⁶, Χάλκη⁴⁹⁷ και Τῆλο⁴⁹⁸. 'Αμαλός (οί): θέση στον Βουτᾶ 'Ιστιαίας⁴⁹⁹. 'Αμαλιά (ή): θέση στη Σαμοθράκη⁵⁰⁰. 'Αμαλιές (οί): θέσεις στην Φθιώτιδα⁵⁰¹ και Ρόδο⁵⁰². 'Αμαλία (ή): όνομα πλατειάς στην Βονα και θέσης στο Gasperina της Καλαβρίας⁵⁰³. 'Αμάλια (ή): θέση στην Τριγωνία⁵⁰⁴. 'Αμάλι (τό): θέση στην Τῆλο⁴⁹⁸. Οδμαλία (ή): θέση στη Θάσο⁵⁰⁵. Μαλός (ό): θέση στην 'Ιθάκη⁵⁰⁶ και άλλες στην Κύπρο⁵⁰⁷. Μαλό (τό): θέσεις στην Κάρπαθο⁵⁰⁸ και τὸ Gerocarne της Καλαβρίας⁵⁰⁹. Μαλά (τά): θέσεις στην Κάρπαθο⁵¹⁰, στην Ρόδο⁵¹¹ και πολλές στην Κύπρο⁵⁰⁷. Μάλιν (τό): πολλές θέσεις στην Κύπρο⁵⁰⁷. Μάλια (τά): θέση στο Vibo Valentia της Καλαβρίας⁵¹² και όνομα χωριού της έπαρχίας Πεδιάδος 'Ηρακλείου Κρήτης⁴⁷⁸. Μαλάδες (οί): όνομα συνοικισμού τοῦ 'Ηρακλείου⁴⁹¹. Πολλοὶ τέλος εἶναι καὶ οἱ σύνθετοι τύποι, π.χ. 'Αμαλόκαμπος (ό): θέσεις στοῦ Καρβούνη και στην Λεντεκάδα Τριφυλίας⁵¹³. 'Αμαλόραχη (ή): θέση στην 'Αγ. Τριάδα Εύρυτανίας⁵¹⁴ κ.ά.

Πάλιουρας (ό) (Μοναστ., Μουρ., Ξεροκαρ., Παρδικ., Σπάθαρ.), *Παλιούρακας* (ό) (Μουρ.), *Κοντοπάλιουρας* (ό) (Δόξ.), *Παλιουριά* (ή) (Δήμ. Καλιάν.), φυτών. τοπων. ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ φυτοῦ Παλιούρου τοῦ ἀκανθώδους (*Paliurus aculeatus*) τῶν Ραμνωδῶν (*Rhamnaceae*). Πρόκειται γιὰ τὸν παλιούρο τοῦ Θεόφραστου⁵¹⁵, Δοσκορίδη⁵¹⁶ κ.ά.

'Απὸ τὴν ἀρχαιότητα γνωρίζουμε τοπων. *Παλιούρος*, όνομα κωμόπολης στην Κυρηναϊκή⁵¹⁷. 'Ο τύπος *Παλιουριά* (Δήμητρ.), ἐξάλλου, μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ δύο νοταριακὰ ἔγγραφα, τῶν ἐτῶν 1859 καὶ 1860, ποὺ βρίσκονται στην Κοντοβάζινα.

Τὰ σχετικὰ τοπων. σήμερα εἶναι ἀρκετὰ διαδεδομένα, ἰδίως σὲ οὐδέτερο γένος (*Παλιούρι*, *Παλιούρια* κλπ.). Θὰ συγκεντρώσουμε λοιπὸν τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα. *Πάλιουρας* (ό), (θέσεις στην Στρέζοβα Γορτυνίας⁵¹⁸, στὸ Στροβίτσι 'Ολυμπίας, στὸ Ξεροκάσι καὶ στην Πόλενα Τριφυλίας, στὸ Κουρτάκι Πυλίας⁵¹⁹, στην Αἰδηψὸ 'Ιστιαίας καὶ όνομα χωριού της έπαρχίας Χαλκίδας⁵²⁰, θέσεις στον Μαχαιρὰ Εηρόμερου⁵²¹, στην Κόνιτσα⁵²², στην Χαλκιδική⁵²³ καὶ στις Σινιές Κέρκυρας⁵²⁴), *Πάλιουρη* (ό), (θέση στὸ Δάρα Μαντινείας⁵²⁵), 'Απάλιουρας (ό), (πολλές θέσεις στην 'Ολυμπία, Τριφυλία καὶ Πυλία⁵²⁶ καὶ στην Κατταβιά Ρόδου⁵²⁷), *Μπάλιουρας* (ό), (θέση στην 'Ηλεία⁵²⁸), *Παλιουριάς* (ό), (θέσεις στους 'Ωρεοὺς 'Ιστιαίας, στην Κεραμιὰ καὶ στον Ποῦρνο Χαλκίδας⁵²⁹), 'Απάλιρας (ό), (θέσεις στην 'Ιμβρο⁵³⁰ καὶ Νάξο⁵³¹), 'Απαλλίροι (οί), (θέση στην Κάλυμνο)⁵³², *Παλιούρ'* (οί), (θέση στην Γραβιά Παρνασσίδας⁵³³), *Πάλλουρος* (ό), (θέσεις στην Κύπρο)⁵³⁴, *Παλιουριά* (ή), (θέσεις στην Κόνιτσα⁵³⁵ καὶ τὸ Πωγώνι 'Ηπείρου⁵³⁶, όνομα συνοικισμού τῶν Γρεβενῶν⁵³⁷), *Παλιουρή* (ή), (θέσεις στὰ Ψαχνὰ Χαλκίδας⁵³⁸ καὶ όνομα χωριού της Δωδώνης⁵³⁹), 'Απαλιούρα (ή), (θέση στην Διμάντρα Τριφυλίας)⁵⁴⁰, 'Απαλιουριές (οί), (στὰ Διάσελλα καὶ στὰ Μπαρκαίτικα 'Ολυμπίας⁵⁴¹), *Πάλιουρα* (ή),

(στήν Κέρκυρα ⁵⁴²), *Παλιούρη* (ή), (θέσεις στήν ἐπαρχία Ἰωαννίνων ⁵⁴³), *Μπαλιούρα* (ή), (στό Κιβέρι Ἄργους ⁵⁴⁴), *Παλιουρωτή* (ή) καί *Παλιουρωτές* (οί), (τρεις θέσεις στά Κουβούκλια Βιθυνίας ⁵⁴⁵), *Παλλούρα* (ή), *Παλλοῦρες* (οί), *Παλλοῦρι* (τό), *Παλλοῦρα* (τά) καί *Παλλουρούδι* (τό), (πολλές θέσεις στήν Κύπρο ⁵⁴⁶).

Τέλος σημειώνουμε τή θέση *Παλλουρόκαμπος* (ό) στήν Κύπρο, πού ἀναφέρεται ἤδη ἀπό τόν Λεόντιο Μαχαιρᾶ ⁵⁴⁷.

Πορεία (ή). Ἔτσι ὀνομάζεται ἓνας ἐγκαταλειμμένος δρόμος σέ διάσελο βουνοῦ στά ΒΑ τοῦ χωριοῦ Βάγλ., καί μιᾶ ἡμιορεινή θέση μέ φυσικό πέρασμα στό Λευκοχ. Τò τοπων. μᾶς φέρνει στό νοῦ τήν ἀρχ. λ. *πορεία* (< *πορεύομαι*), στίς σημασίες τῆς ὁποίας ὅμως δέν περιλαμβάνεται ἡ ἔννοια πέρασμα, διάβαση. Αὐτές οἱ τελευταῖες στήν ἀρχαιότητα ἀποδίδονται μέ τή λέξη *πόρος*.

Σήμερα ἡ λ. *πορεία* ὡς προσηγ. σημαίνει ⁵⁴⁸ πέρασμα, εἴσοδο περιφραγμένου χωραφιοῦ, μπασιά, σέ πολλά μέρη τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ὡς τοπων. ἀπαντᾶ μέ τοὺς ἐξῆς τύπους: *Πορεία* (ή): Στροβίτσι Ὀλυμπίας ⁵⁴⁹, πολλές θέσεις στήν Ἀρκαδία ⁵⁵⁰, Κάψαλα Στύρων Καρυστίας ⁵⁵¹, Κάρπαθος ⁵⁵², Σκυῖρος ⁵⁵³, Φροσύνη Λάκκας Σουλίου ⁵⁵⁴, ὄνομα χωριοῦ Καστοριάς ⁵⁵⁵. *Μπορεία* (ή): Καμενίτσα Γορτυνίας ⁵⁵⁶. *Καλοπορίτσα* (ή): Ἀστακός Βονίτσης ⁵⁵⁷.

Τέλος πολλά σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα εἶναι τὰ τοπων. μέ τύπους *Πόρος* (ό) - *Πόροι* (οί) - *Πορὶ* (τό) - *Πορία* (τά) - *Ποριά* (τά) καί ἄλλα (ὑποκορ., μεγεθυντ., σύνθετα, παραθετικά). Σημειώνουμε ἐδῶ ὅτι δέν πρέπει νά γίνεται σύγκριση μέ τοὺς ὁμόηχους τύπους *Πωρὶ* (τό) - *Πωριά* (τά) κλπ. πού δηλώνουν θέσεις μέ πετρώματα πού φαγώνονται, τρίβονται εὐκόλα.

Πουρνιά (ή) (Σταυροδρ.). Ὄνομα μιᾶς δασωμένης περιοχῆς μέ ἀγριόδεντρα. Τò τοπων. εἶναι φυτῶν. ἀπό τὸ φυτό Προῦνος ὁ ἀκανθώδης (*Prunus spinosa*) τῆς οἰκογ. τῶν Ροδιδῶν (*Rosaceae* ⁵⁵⁸). Πρόκειται γιὰ τήν προύμνη τοῦ Θεόφραστου ⁵⁵⁹. Τὸν ἐνδιάμεσο τύπο *προυνέα* μᾶς παραδίδει ὁ DuCange ⁵⁶⁰. Ἀπὸ αὐτόν, μέ ὑποχωρητική μετάθεση τοῦ ρ, δημιουργήθηκε ὁ σημερινὸς τύπος: *προυνέα* > *πουρνέα* > *πουρνιά*.

Τὸ φυτό αὐτὸ φυτρώνει σέ πολλά ἐδαφικὰ διαμερίσματα τῆς χώρας, κυρίως στά βόρεια καί ὄρεινά, καί εἶναι γνωστὸ μέ τὰ ὀνόματα *πουρνιά*, *ἀγριοδαμασκηνιά*, *τσαπρουνιά*, *ἀγριοκορομηλιά* κ.ἄ.

Ὡς τοπων. ἐμφανίζεται στό Μουρτάτο Τριφυλίας ⁵⁶¹, σὰν ὄνομα χωριοῦ στήν Κόνιτσα ⁵⁶², σὰν τοποθεσία στή Νάουσα ⁵⁶³ καί στή Λῆμνο ⁵⁶⁴. Ἐπίσης τύποι *Πουρνιές* (οί) σημειώνονται στό Πάπιγκο Δωδώνης ⁵⁶⁵ καί στά Κουβούκλια Βιθυνίας ⁵⁶⁶, καί θέση *Μπρούνια* (τά) στά Μάλγαρα Θράκης ⁵⁶⁷.

Ριγανωτὸ (τό) (Βούτσ., Μοναστ.), *Χαμορίγανη* (ή) (Λευκοχ.). Οἱ θέσεις αὐτές ὀνομάστηκαν ἀπὸ τὸ ἀρωματικὸ καί φαρμακευτικὸ φυτό Ὀρίγανον τὸ ἡρακλεωτικὸν (*Origanum heracleoticum*) τῆς οἰκογένειας τῶν Χειλανθῶν (*Labiatae*). Στήν ἀρχαιότητα τὸ ὄνομα τοῦ φυτοῦ παρουσιάζεται καί στά τρία γένη: τὸ *ὀρίγανον*

πρῶτα ⁵⁶⁸, ἡ ὀρίγανος ⁵⁶⁹ καὶ ὁ ὀρίγανος ⁵⁷⁰ λίγο μετὰ. Τέλος, ὁ μεταβατικὸς τύπος ῥίγανον τοῦ DuCange «ἔγινε θηλυκὸ κατὰ τὰ θρούμπη, σφάκα κ.τ.δ.» ⁵⁷¹ καὶ μᾶς ἔδωσε τὴ σημερινή λ. ρίγανη.

Σχετικὰ μὲ τὴν κατάλ. -ωτός, -ή, -ὸ τοῦ πρώτου τοπων. ὁ Κ. Ἀμαντος παρατήρησε ὅτι χρησιμοποιήθηκε πολὺ εὐρύτερα στὴ νέα μας γλώσσα ἀπὸ ὅσο στὴν ἀρχαία, καὶ ὅτι στὰ τοπων. ἔχει τὶς περισσότερες φορές περιεκτικὴ σημασία ⁵⁷², ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει καὶ στὴ δική μας περίπτωση.

Ὡς τοπων. ἡ λέξη ρίγανη μαρτυρεῖται μὲ τοὺς ἐπόμενους τύπους: *Ρίγανη* (ῆ): Βίταλα Καρυστίας ⁵⁷³, θέση στὸν Ἀστακὸ Ξηρόμερου καὶ ὄνομα χωριοῦ τῆς ἴδιας ἐπαρχίας ⁵⁷⁴, Κούρεντα Ἰωαννίνων ⁵⁷⁵. *Ρίγανες* (οἰ): Μυρώνεια καὶ Κωτύλιο Ὀλυμπίας ⁵⁷⁶. *Ριγανιά* (ῆ): Ροβιές καὶ Σπροφυλιά Χαλκίδας ⁵⁷⁷. *Ριγάνι* (τό): Καλιάνος Καρυστίας ⁵⁷⁸ καὶ ὄνομα χωριοῦ Ναυπακτίας ⁵⁷⁹. Ὀρίγανο (τό): Σῦρος ⁵⁸⁰. Ἀριγανὸ (τό): Κρήτη ⁵⁸¹. Ἀργανὸ (τό): Κάλυμνος ⁵⁸⁰. *Ριγανόχωρα* (ῆ): ὄνομα συνοικισμοῦ Κότρωνα Γύθειου ⁵⁸². *Ριγανόλακκα* (ῆ): Γάρδιτσα Ὀλυμπίας ⁵⁸³.

Ρίνος (ὀ) (Δήμ.). Φυτων. τοπων. ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς ἀγριοσυκιᾶς (*Ficus carica silvestris* ἢ *Ficus caprificus*) τῆς οἰκογ. τῶν Μορειδῶν (*Moraceae*), τοῦ ἐρινεοῦ τῶν ἀρχαίων ⁵⁸⁴.

Τὸ φυτὸ αὐτὸ ὡς προσηγορ. ἀπαντᾷ σήμερα μὲ ποικίλους τύπους: ὀρνιά, ὀρνιός, ὀρνός, ρίνος, ρίνια κ.ἄ. Ὡς τοπων. βρίσκεται σὲ χρῆση ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα στὸν Παρνασσό, Θεσσαλία, Ἀχαΐα ⁵⁸⁵, Κῶ ⁵⁸⁶. Σήμερα ἀπαντᾷ μὲ τοὺς παρακάτω τύπους. Ἐρινός (ὀ), (Πισπιλοῦς Χίου ⁵⁸⁷), Ὀρνός (ὀ), (Ἀττικὴ ⁵⁸⁸, Παραδείσι Καρυστίας ⁵⁸⁹, Μύκονος ⁵⁹⁰, Κῶς ⁵⁹¹), Ὀρνιός (ὀ), (Μύκονος ⁵⁹²), Ἀρινός (ὀ), (Ὀριο Καρυστίας ⁵⁹³), Ἀρνιός (ὀ), (Κάλυμνος ⁵⁹⁴), *Ρίνος* (ὀ) - *Ρινοι* (οἰ), (πολλές θέσεις στὴν Κύπρο ⁵⁹⁵), Ἐρινιά (ῆ), (Σκύρος ⁵⁹², Λεῦκες Πάρου ⁵⁹⁶), *Ρινιά* (ῆ), (Ἀετὸς Τριφυλίας ⁵⁹⁷), *Ρίνια* (ῆ), (Ἀετὸς Τριφυλίας ⁵⁹⁸), *Ρίνα* (ῆ), (Κάλυμνος ⁵⁹⁹), Ὀρνιά (ῆ), (Πάτμος ⁶⁰⁰), Ἀργινιά (ῆ), (Κύπρος ⁶⁰¹), Ὀρνέ (ῆ), (Κρήτη ⁵⁹²), *Ρίνιες* (οἰ), (Μεσσηνία ⁶⁰²), Ἐρινιές (οἰ), (Κεχριές Χαλκίδας ⁶⁰³), Ὀρνιές (οἰ), (Θήρα ⁵⁹²) καὶ *Ρινοσυκιά* (ῆ), (Γαργαλιάνοι καὶ Παιδεμένου Τριφυλίας ⁶⁰⁴).

Ρούδια (ῆ) (Βούτσ., καὶ σὲ νοταριακὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1859: *Ρούδια* στὸ μύλο (στή)). Ἡ τοποθεσία ὀφείλει τὸ ὄνομα στὸ θαμνώδες φυτὸ Ροῦς ὁ βυρσοδεψικὸς (*Rhus coriaria*) τῆς οἰκογεν. τῶν Ἀνακαρδιωδῶν (*Anacardiaceae*). Τὸ βαφικὸ αὐτὸ φυτὸ, γνωστὸ σὲ πολλὰ μέρη τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μὲ τύπους ρούδι (τό), ρουδιά (ῆ), ρούδα (ῆ), ρούδια (ῆ) κ.ἄ., ταυτίζεται μὲ τὸ φυτὸ ροῦς τοῦ Θεόφραστο, Διοσκορίδη ⁶⁰⁶, Ἀθήναιου ⁶⁰⁷. Ὁ DuCange ἀναφέρει γιὰ τὸ ἴδιο φυτὸ τὸν τύπο ρουδιν, τύπο ποὺ μᾶς ὀδηγεῖ στὸ σημερινὸ ρούδι καὶ ρουδιά (ἀναλογικὰ πρὸς τὸ μεγάλο πλῆθος τῶν φυτῶν σὲ -ιά).

Τὸ φαρμακευτικὸ καὶ διακοσμητικὸ αὐτὸ φυτὸ, γνωστὸ καὶ μὲ τὰ νεοελληνικά του ὀνόματα βυρσιά καὶ σουμάκι, δίνει τὸ ὄνομα σὲ μερικὲς τοποθεσίες. Στὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχε στὴ Μεγαρίδα κωμόπολη Ροῦς ⁶⁰⁸. Τὸν ἴδιο ἀρχαῖο τύπο διασώζει σήμερα τοπων. στὴν Κύπρο ⁶⁰⁹. Στὴν κυρίως Ἑλλάδα συναντᾶμε τοὺς τύπους:

Ρουδιά (ή): Ἀρτεμίσιο Ἰστιαίας⁶¹⁰, ὄνομα συνοικισμοῦ Παλιοκαρυᾶς Ἀσπροπόταμου⁶¹¹. *Ρούδι* (τό): Ἀττική⁶¹², Βαθύρεμα Λιβαδοχωριοῦ Τρικάλων⁶¹³. *Ρούδια* (τά): Ἀγ. Τριάδα Εὐρυτανίας⁶¹⁴, Ἀγόριανη Παρνασσίδας⁶¹⁵, Σαγιάδες Φιλιατῶν⁶¹⁶, Μουραντζαῖοι Σάμου⁶¹⁷. *Ρουδιάς* (ό): Μάλη Τριφυλίας καὶ Χάνια Πυλίας⁶¹⁸. *Ροῦ* (τό): Ἴμβρος⁶¹⁹.

Ρουπάκα (ή) (Δήμ., Βιδιάκ.), *Ρουπακιά* (ή) (Χώρ.), *Ρουπάκι* (τό) (Παράλ.), *Ρουπάκια* (τά) (Δόξ.). Εἶναι ἓνα εἶδος βελανιδιάς (Δρυῖς ἢ ἔμμισχος, *Quercus pedunculata*, τῆς οἰκογ. τῶν Φηγιδῶν, *Fagaceae*) ποῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα στὶς παραπάνω θέσεις. Ἡ λέξη ἀπαντᾷ μὲ τύπους ρουπάκιον καὶ ρῶπαξ στὴ Σούδα⁶²⁰, μὲ τύπα ρωπάς, ἄδος (ή) στὴν Ὀππιανό⁶²¹, ἐνῶ ὁ Ὅμηρος μνημονεύει ἐπίθ. ρωπήιον⁶²² καὶ τὸν ἀρχικὸ τύπο: ρῶπες (αἰ)⁶²³. Ὁ ἐνικ. τοῦ τελευταίου ρῶψ, ρωπὸς (ή) μαρτυρεῖται μόνον στὸν Ἡσύχιο⁶²⁴.

Τὸ δέντρο αὐτὸ σήμερα συναντιέται σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα μὲ τύπους ρουπάκι (τό) - ρουπάκα (ή) - ρουπακιά (ή) - ἀρουπάκι (τό) - ἀρπάκα (ή) - ροῦπι (τό) - ρουπακιάς (ό) κ.ἀ. Στὴν Ἴμβρο μάλιστα ἐπιβιώνει καὶ τύπος ρῶπακας (ό)⁶²⁵.

Ὅπως τὸ ἴδιο τὸ δέντρο ἔτσι καὶ τὰ ἀντίστοιχα τοπων. ἀπαντοῦν πολὺ συχνά, ἰδίως μὲ τοὺς τύπους *Ρουπάκι* (τό) - *Ρουπάκια* (τά) - *Ρουπακιά* (ή). Τὸν τύπο *Ρουπάκα* (ή) τὸν βρῖσκουμε καὶ στὴ Μάνη²⁶². Ἐνδεικτικὰ μόνον ἀναφέρουμε τὴν ἐμφάνιση τῶν σχετικῶν τοπων. κατὰ περιοχές. Πελοπόννησος: *Ρουπάκι* (τό) - *Ρουπάκια* (τά) - Ἀρουπάκια (τά) - *Ρουπακιά* (ή) - *Ρωπακίλας* (ό) - *Ρουπακιάς* (ό) - *Ρουπακόραχη* (ή) - *Ρουποκόλακκα* (ή)⁶²⁷. Ἀττική: *Ρουπάκι* (τό)⁶²⁸. Εὐβοία: *Ρουπακιά* (ή) - *Ρουπασία* (ή) - *Ρουπακιάς* (ό) - *Ρουπάκια* (τά)⁶²⁹. Στερεὰ Ἑλλ. *Ρ'πάκ* (τόν) - *Ρ'πάκια* (τά) - *Ρ'πακιάς* (ού) - *Ρ'πακάδης* (οἰ) - Ἀρπακιάς (ού) - *Ρ'πακιά* (ή) - Ἀρπακοῦλες (οἰ)⁶³⁰. Ἡπειρος: *Ρουπακιά* (ή) - *Ρουπακιάς* (ό) - *Ρούπακας* (ό)⁶³⁰. Κρήτη: *Ρουπακιάς* (ό) - *Ρουπακιά* (ή) - Ἀρούπακας (έ) - Ἀρπακιάς (ό)⁶³⁰. Λευκάδα: *Ρ'πάκια* (τά)⁶³¹. Κεφαλληνία: *Ρουπακιά* (ή)⁶³².

Σικαλίστρα (ή) (Περδικ.), *Σικαλίστρες* (οἰ) (Τρόπ., Χώρ.), *Σικαλιά* (ή) (Βιδιάκ.). Στὴν οἰκογ. τῶν Ἀγρωστιδῶν (*Gramineae*) ἀνήκει τὸ φυτὸ Βρίζα ἢ σιτηρὰ (*Secale cereale*) ἢ σίκαλη, ποῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα στὶς παραπάνω θέσεις. Πρόκειται γιὰ τὸν μεσν. τύπο *σίκαλις* ποῦ ἀναφέρει ὁ DuCange καὶ ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ λατιν. *sicalis*, *sigalum*.

Ὁ τύπος *Σικαλίστρα* δημιουργήθηκε μὲ τὴν προσθήκη τῆς παραγωγ. κατάλ. -ιστρα, στὴν ὁποία ἀναφερθήκαμε ἤδη.

Ὡς τοπων. συναντιέται ἀκόμη στὴ Λάστα Γορτυνίας⁶³³, στὰ Μαζέικα Καλαβρύτων⁶³⁴, καθὼς καὶ σὲ 13 θέσεις τῶν ἐπαρχιῶν Πυλίας, Μεσσηνίας καὶ Ὀλυμπίας⁶³⁵. Ὁ τύπος *Σικαλίστρες* (οἰ) ἀπαντᾷ στὰ χωριά Γκρέκα Ὀλυμπίας, Βεριστιὰ καὶ Χορεῦτρα Τριφυλίας, Μηλιώτη Πυλίας⁶³⁶.

Ἡ λέξη *σικαλιά* δηλώνει τὸ φυτὸ ποῦ βγάζει τὴ σίκαλη⁶³⁷ ἢ τὸ καλάμι τῆς σίκαλης⁶³⁸, ἀλλὰ ἔχει καὶ περιεκτικὴ σημασία. Ὡς τοπων. ἀπαντᾷ στὰ χωριά Δάρα

Πυλίας και Μυρώνεια Ὀλυμπίας⁶³⁹. Στὴν Πελοπόννησο ἐξ ἄλλου ἀπαντοῦν τὰ συγγενῆ τοπωνύμια Σίκαλη (ἦ), (Κερπινή Γορτυνίας, Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας⁶⁴⁰, Αἰγιαλεία Ἀχαιῶν⁶⁴¹, Τρουκάκι καὶ Ἅγιος Σώστης Τριφυλίας⁶⁴²), Σικαλιές (οἱ), (Διάσελλα Ὀλυμπίας, Καζάρμα Πυλίας⁶⁴³), Σικαλιγιές (οἱ), (Διάσελλα Ὀλυμπίας⁶⁴⁴), Σικαλίτσα (ἦ), (Ἀγαλιανή, Διμάντρα καὶ Σίρτζι Τριφυλίας⁶⁴⁵), Σικαλήθρα (ἦ), (Ἡλεία⁶⁴⁶), Σικαλήθρες (οἱ), (Μεταμόρφωση Πυλίας⁶⁴⁷), Σικαλόραχη (ἦ) (Μεσσηνία καὶ Ὀλυμπία⁶⁴⁸).

Σιλιβιά (ἦ) (Βάχλ., Βεῖμα.). Οἱ θέσεις αὐτὲς ὀφείλουν τὸ ὄνομα σὲ ὁμώνυμο δέντρο. Ἡ λέξις δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸ μεταγεν. σίλλυβον⁶⁴⁹, ποῦ εἶναι εἶδος ἀγκαθωτοῦ χόρτου. Πιθανώτερη φαίνεται ἡ σχέση μετὸν τύπο σίλβαι ποῦ ἀναφέρει ὁ Ἡσύχιος ὡς εἶδος ροδιᾶς⁶⁵⁰: σίλβαι (σίλβη) > σιλβιά > σιλιβιά μετὰ ἀνάπτυξη ἄλογου -ι-⁶⁵¹.

Σὲ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας ἡ λέξις δηλώνει τὸ δέντρο λεύκα⁶⁵². Στὴν Πελοπόννησο ὁμοίως ὀνομάζεται ἔτσι εἶδος ἀγριοκορομηλιάς ἢ ἀγριοδαμασκηνιάς⁶⁵³. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ σχετικὴ παροιμία στὰ Καλάβρυτα: «οἱ μικροὶ τῶν τὰ σίλιβα κι οἱ τρανοὶ ξυνίζονται». Ἀντίστοιχες παροιμίες συναντᾶμε στὸ Σαραντάπηχο Κορινθίας («οἱ μικροὶ τῶνε τὰ δαμάσκηνα καὶ οἱ τρανοὶ ξυνίζονται»), στὴν Καρυὰ Κορινθίας («οἱ μικροὶ τῶνε τὰ δαμάσκηνα κι' οἱ μεγάλοι ἀμουδιᾶνε») στὶς Βρύσες Καρυστίας («τὰ παιδιὰ τῶνε τὰ κορόμηλα τσαὶ οἱ γονεοὶ μουδιᾶνε»), στὸ Δομοκὸ («τὰ πιδιὰ τῶν' τὰ κουρόμπ'λα, τ' παπποῦ μουδιᾶν' τὰ δόντγια») καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

Τὸ φυτό αὐτὸ ἐμφανίζεται ἐπίσης μετὰ τύπους σιλβᾶ (Πόντος), σίρβα (Χίος καὶ Ρόδος), σιλβί (Σάμος καὶ Σύμη)⁶⁵⁵, σιχνιδιά (Κρήτη).

Ὡς τοπων. ἐμφανίζεται μετὰ τοὺς ἀκόλουθους τύπους: Σιλιβιά (ἦ)⁶⁵⁶ ἢ Σιλιβιδιά (ἦ)⁶⁵⁷ (Ἅγιοσώστης καὶ Ἀρπελιώνα Τριφυλίας) καὶ Σιλιβιδγιά (ἦ), (Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας⁶⁵⁸). Οἱ παραπάνω τύποι παράγονται ὡς ἐξῆς: σιλιβιά > σιλιβγιά > σιλιβιδγιά > σιλιβιδιά.

Τέλος προσθέτουμε καὶ τὰ τοπων. Σιλιβιά (τά) ἀπὸ τὴν Ἠπειρο⁶⁵⁹ καὶ Σίρβες (οἱ) (< Σίλβες) ἀπὸ τῆ Ρόδου⁶⁶⁰.

Σκαρουχιά (ἦ) (Βυζίκ., Λευκοχ.). Φυτῶν. τοπωνύμιο ἀπὸ τὸ φυτό σκαρουχιά, τὸν Σόρβο τὸν ἥμερο (*Sorvus domestica*) τῆς οἰκογεν. τῶν Ροδιδῶν (*Rosaceae*), ποῦ στὰ μέρη αὐτὰ ὀνομάζεται παράλληλα καὶ σουρβιά. Πρόκειται γιὰ τὴν ὄα τοῦ Θεόφραστου⁶⁶¹ καὶ τοῦ Ἡσύχιου⁶⁶². Τὸ φυτό αὐτὸ ποῦ συναντιέται σὲ ὑψηλὰ δασωμένα μέρη στὴν Ἀρκαδία, Λακωνία, Θεσσαλία, Ἠπειρο, Μακεδονία καὶ Θράκη, εἶναι ἐπίσης γνωστὸ καὶ μετὰ τοὺς τύπους σκαρούπα (ἦ) καὶ σκαρουπιᾶ (ἦ).

Ὡς τοπων. εἶναι ἀκόμη γνωστὸ ἀπὸ τὸ χωριὸ Κερπινή τῆς Γορτυνίας⁶⁶³. Μετὰ τύπο Σκαροχιά (ἦ) συναντιέται στὴ Γλιανισὰ Δημητσάνας⁶⁶⁴ καὶ μετὰ τύπο Σκουροχιά (ἦ) στὴν Τριφυλία⁶⁶⁵.

Σουρβιά (ἦ) (Βιδιάκ.). Τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς ἀγροτικῆς περιοχῆς ὅπως καὶ τῶν προηγούμενων πάρθηκε ἀπὸ τὸ φυτό Σόρβο τὸν ἥμερο, τὴν ἄρχ. ὄα. Οἱ τύποι σουρ-

βία (ή) και σοῦρβον (τό), είναι μεσαιωνικοί και προέρχονται από το λατινικό sorbus. Ὡς προσηγορικό ἀπαντᾷ με τύπους σουρβία (ή), (Καλαβρία), σουρβιά (ή), (Μακεδονία, Θράκη κ.ἄ.), σοῦρβο (τό), (Καλαβρία, Θράκη κ.ἄ.)⁶⁶⁶, σορβιά (ή), (Μακεδονία) κ.ἄ.

Ὁ μεσαιων. τύπος Σουρβία, ὅπως και οἱ τύποι Σορβία, Σορμπία και Σουρβί, διασώζονται ὡς τοπων. σέ πολλές θέσεις τῆς Ἀπουλίας και Καλαβρίας⁶⁷⁷. Στόν κυρίως ἑλληνικό χῶρο μαρτυροῦνται τὰ παρακάτω τοπων. Σουρβιά (ή): Πήλιο Μαγνησίας⁶⁶⁸, Κούρεντα και Πάπιγκο Δωδώνης⁶⁶⁹, Λιβάδι Χαλκιδικῆς⁶⁷⁰, θέσεις στίς ἐπαρχίες Κοζάνης, Γρεβενῶν και Βόιου Κοζάνης⁶⁷¹, και ἄλλη στά Στεφανινά Λαγκαδά⁶⁷². Σορβιά (ή): Βόιον Κοζάνης⁶⁷³. Σουρβιές (οἱ): Λάμπεια Ἡλείας⁶⁷⁴, Βύρτζιανη και Τυχάι Ἀσπροπόταμου Θεσσαλίας⁶⁷⁵, Κόνιτσα⁶⁷⁶. Σουρβιάδες και Σουρβιάδες (οἱ): Βούρβουρα Κυνουρίας⁶⁷⁷.

Σπιθάρι (τό) (Δήμ., Δόξ., Φούσκ.). Τό κοινό στίς τρεῖς τοποθεσίες εἶναι ἡ ὑπαρξη μεγάλων βράχων, κοίλων στό πάνω μέρος ἢ σχιστῶν, πού κρατοῦν τό βρόχινο νερό. Τούς βράχους αὐτούς τούς χρησιμοποιοῦν γιά ποτίστρες τῶν ζώων ἄλλὰ και τῶν ἀνθρώπων και τούς ὀνομάζουν σπιθάρια σέ πολλά μέρη.

Ἡ λέξη προέρχεται ἀπό τόν μεσαιωνικό τύπο πιθάριον πού μνημονεύεται μόνον ἀπό τόν Ἡσύχιο⁶⁷⁸, και ὁ ὁποῖος τύπος εἶναι ὑποκοριστικό τῆς ἀρχ. λέξης πίθος.

Τό τοπων. μαρτυρεῖται ἀκόμη ἀπό τήν Κερπινή Γορτυνίας⁶⁷⁹, Κόκλα και Χρυσοχώρι Τριφυλίας⁶⁸⁰, Ἀττική⁶⁸¹, Ἀγ. Βλάσιο και Νεοχώρι Καρυστίας⁶⁸², Βοιωτία⁶⁸³ και Μαργαρίτι Θεσπρωτίας⁶⁸⁴. Ὁ πληθυντικός Σπιθάρια (τά) ὑπάρχει στό Μαλίκι Τριφυλίας⁶⁸⁵, Κρεμαστό Καρυστίας⁶⁸⁶, και Μαλεσίνα Λοκρίδας⁶⁸⁷.

Ὁ συνώνυμος τύπος Σπλιθάρι (τό) προέρχεται ἀπό συμφυρμό τῶν λέξεων πίθος και λιθάρι και συναντιέται σέ πολλές θέσεις τῆς Τριφυλίας και Πυλίας⁶⁸⁸. Ἐπίσης με τόν τύπο Μεγάλο σπλιθάρι μᾶς εἶναι γνωστά τοπων. ἀπό τό Κουτσοπόδι Ἀργολίδας⁶⁸⁹ και Γυμνό Χαλκίδας⁶⁹⁰. Τύπος Σπλιθάργια (τά) συναντιέται στά χωριά Μουσταφάπασα και Βερσικά Τριφυλίας, Ρομίρι Πυλίας⁶⁹¹, Θεολόγο και Φύλλα Χαλκίδας⁶⁹². Τέλος, σημειώνουμε τίς θέσεις Σπλιθάρα (ή), (Παλιό Λουτρό Τριφυλίας)⁶⁹³, Σπιλιθάρι (τό), (Λαντζουνάτο Τριφυλίας)⁶⁹⁴, Βρωμοσπλίθαρο (τό), (Ἀγ. Σοφία Χαλκίδας)⁶⁹⁵, και Ἀλαφοσπλίθι (τό), (Τριάδα Χαλκίδας)⁶⁹⁶.

Σταυροπηγιό (τό) (Χῶρ.). Κάτω ἀπό τό ὄνομα τῆς ἀγροτικῆς αὐτῆς τοποθεσίας ὑπάρχει ἡ μεσαιων. λέξη σταυροπήγιον πού μνημονεύει και ὁ Du Cange⁶⁹⁷ και πού δήλωνε τήν τοποθέτηση ἑνός σταυροῦ στή θέση πού θά χτιζόταν μιᾶ ἐκκλησία. Τό σταυρό αὐτό τόν ἔστεινε ὁ ἐπίσκοπος ἢ και ὁ πατριάρχης τῆς περιοχῆς, γιά νά δηλώσει ὅτι ὁ μελλοντικός ναός θά ἀνήκε ἀμεσα στή δικαιοδοσία του. Ἀπό ἐκεῖ προέρχεται και τό ἐπίθ. σταυροπηγιακός (π.χ. σταυροπηγιακή μονή).

Ἡ ἀρχική αὐτή σημασία στήν τοπωνυμική της χρήση εἶναι σήμερα διευρυμένη. Ἡ λέξη μπορεῖ νά δηλώνει ἐπίσης ἔδρα ἐπισκοπῆς, περιοχή πού ἀνήκει σέ σταυροπηγιακή μονή ἢ γενικά ἐκκλησιαστική περιουσία, ὅπως συμβαίνει στή συγκεκριμένη περίπτωση. Ἀλλοτε πάλι τό ὄνομα δίνεται ἀπό ἕνα σταυρό πού τοποθετήθηκε

για εξαγνισμό μιᾶς ἀνόσιας πράξης (φόνου κλπ.) ἢ σὰν ἀποτρεπτικό, ἀφιερωτικό ἢ ἀναμνηστικό σημάδι. Τέλος μπορεῖ καὶ νὰ δηλώνει διασταύρωση δρόμων, ἂν καὶ σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἢ χρήση τοῦ τοπων. Σταυρός εἶναι ὁ κανόνας.

Τὸ τοπων. αὐτὸ συναντιέται μὲ τοὺς παρακάτω τύπους. Σταυροπηγιὸ (τό), (Ζυγοβίστι καὶ Κερπινὴ Γορτυνίας⁶⁹⁸), Σταυροπήγι (τό), (Ἀχαΐα⁶⁹⁹, τ.δ. Ἀβίας Μεσσηνίας, Μάνη⁷⁰⁰, ὄνομα χωριοῦ Εὐρυτανίας⁷⁰¹), Σταυροπηγάκι (τό), (Μάνη⁷⁰²), Σταυροπιὸ (τό), (Ἀρκαδία⁷⁰³, Ἡλεία⁷⁰⁴), Σταυροπήχι (τό), (Σκλίβα Ὀλυμπίας⁷⁰⁵), Σταυροπήκι (τό), (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας⁷⁰⁶), Σταυροπήκ' (τού), (Ἀγναντα Ἄρτας), Σταυροπήγια (τά), (Καλέντζι Δωδώνης⁷⁰⁷), Σταυρουπήδ' (τού), (Ἀμπλιανη Εὐρυτανίας⁷⁰⁸), Σταυρουπι (τό), (Ἰωάννινα⁷⁰⁹).

Ἀντίθετα ἡ θέση Stavropigi, σὲ ἔγγραφο τοῦ 1573 ἀπὸ τὴ Νάξο⁷¹⁰, ταυτίζεται μᾶλλον μὲ τὴ σημερινὴ Σταυροπηγὴ (ἡ) καὶ προέρχεται ἀπὸ τὰ οὖσ. σταυρός + πηγὴ⁷¹¹.

Στενομπόλι (τό) (Βάχλ.). Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα μιᾶς σφηνωτῆς ἀγροτικῆς τοποθεσίας ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ ὑψώματα. Ἡ λέξη εἶναι σύνθετη ἀπὸ τοὺς τύπους στενός + ἐμβόλιον, ὑποκοριστικὸ τοῦ ἔμβολον. Ἡ τελευταία αὐτὴ λέξη στὴν ἀρχαιότητα δήλωνε κάθε ὄξυ πρᾶγμα. Στους μέσους ὅμως χρόνους πῆρε τὴ σημασία τῆς στοᾶς, ὅπως μᾶς δείχνουν χωρία τοῦ Εὐστάθιου⁷¹⁴, Κίνναμου⁷¹⁵, Νικ. Χωνιάτη⁷¹⁶ καὶ ἄλλων, καὶ τέλος τὴ σημασία τοῦ δρόμου, μάλιστα τοῦ στενοῦ⁷¹⁷. Ἡ τελευταία αὐτὴ ἔννοια προαναγγέλλεται στὸ λεξικὸ τῆς Σούδας⁷¹⁸ καὶ πιστοποιεῖται στὸν Du Cange⁷¹⁹. Σήμερα ὡς προσηγορικὸ ἀπαντᾷ μὲ πολλοὺς τύπους: ἔμπολας στὴ Χίο καὶ Κάρυστο (στενὸς δρόμος μεταξὺ σπιτιῶν ἢ ἀγρῶν), ὄμπολες στὴ Σκύρο (μικρὸ ρυάκι), ἔμπουλας στὴν Κάρπαθο καὶ ἀμπολή στὴν Κῶ καὶ Νάξο (ὄχετός⁷²⁰), μπουλάκι (= ἐμβολάκι) στὴν Τήνο καὶ στενομπόλι στὴν Μάνη (στενὸς δρόμος)⁷¹⁷. Συνώνυμα τοῦ στενομπόλι εἶναι ὡς προσηγορικὰ καὶ τοπωνύμια οἱ τύποι Στενορούμι⁷²¹ καὶ Στενομπόρι (ἀπὸ τὴν Ὀχιά Μάνης)⁷²².

Τὸν τύπο Στενομπόλι (τό), ὡς τοπων. τὸν συναντᾷμε ἀκόμα στὰ Καλάβρυτα Ἀχαΐας⁷²³ καὶ στὰ Καμπιὰ Χίου⁷²⁴. Συγγενῆ εἶναι καὶ τὰ τοπων. Ἐμπολας (ὄ) στὴν Κάλυμνο⁷²¹ καὶ Ἐμπολου (τοῦ) στὴ Ρόδο⁷²⁵.

Στύλος (ὄ) (Βιδιάκ.). Ὀνομα ἀγροτικῆς τοποθεσίας μὲ λιγοστὰ ἀμπέλια. Ἡ λέξη, μὲ ἀναλλοίωτη μορφή ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὡς σήμερα, ἀπαντᾷ ἀρκετὲς φορές ὡς τοπων. δηλώνοντας τόπο ὅπου εἶχε ἀπομείνει ὁ κεντρικὸς πάσσαλος ἀπὸ ἀλώνι, ἢ ὑποστήριγμα κληματαριᾶς καὶ ἄλλων φυτῶν, ἢ στύλος τοποθετημένος γιὰ ἄλλο λόγο, ἢ ἀκόμη ὑπόλειμμα ἀρχαίου οἰκοδομήματος.

Ἔτσι κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνες Στύλος (ὄ) ὀνομαζόταν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ Λάτρου τῆς περιφέρειας Μαιάνδρου, ὅπου ὑπῆρχε καὶ «λαύρα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου... ἐπονομαζομένης τοῦ Στύλου»⁷²⁶. Ἀκόμη Στύλος ὀνομάζεται βράχος στὰ Μετέωρα⁷²⁷, ὅπου καὶ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν «τοῦ Στύλου»⁷²⁸. Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα περιφίξουμε στὴ Βόρ. Ἡπειρο ἀκρωτήριο ἀπέναντι στὴν Κέρκυρα⁷²⁹ καὶ μονὴ τῆς περιοχῆς Δελβίνου γνωστὴ ἤδη ἀπὸ μαρτυρίες τοῦ 17ου αἰ.⁷³⁰ Μονὴ Στύλου ἀνα-

φέρεται και στα Ἱεροσόλυμα στὸν ὄρισμό τοῦ Σουλεϊμάν (933 τουρκικὸ ἔτος) ⁷³¹. Ἀλλὰ και στὴ Χαλδία, στὴν περιοχὴ Σταυρίου Ἀργυρουπόλεως, ὑπῆρχε χωριὸ μὲ τὸ ὄνομα *Στύλος*. Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα ἀπαντοῦν ἐπίσης θέσεις στὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου ⁷³², στὴ Σέριφο ⁷³³, Ρόδο ⁷³⁴, Σύμη ⁷³⁵, Κύπρο ⁷³⁶ και Κρήτη ⁷³⁷. Στὴν Κρήτη τὸ ὄνομα αὐτὸ ἔχει και χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Ἀποκορώνου ⁷³⁸. Σημειώνουμε ἀκόμη τὴ θέση *Stilo* στὴν Κ. Ἰταλία ⁷³⁹ καθὼς και τὸ βυζαντινὸ φρούριο *Πολύστυλον* στὴν Εἰάνθη ⁷⁴⁰.

Μὲ τύπο *Στύλους* (οὐ) γνωρίζουμε θέση στα Α. τῆς Νάουσας Ἡμαθίας ⁷⁴¹. Μὲ τύπο *Στύλοι* (οί) γνωρίζουμε θέσεις στὴ Σμαρλίνα Ὀλυμπίας και στὸ Σκληρὸ Τριφυλίας ⁷⁴², καθὼς και πολλές θέσεις στὴν Κύπρο ⁷⁴³. Σημειώνουμε πὼς ἀπὸ τὴν Κύπρο μᾶς εἶναι γνωστὸ τὸ τοπων. αὐτὸ τόσο ἀπὸ τὸν Λεόντιο Μαχαιρᾶ ⁷⁴⁴, ὅσο και ἀπὸ τὸν Βουστρώνιο ⁷⁴⁵.

Προσθέτουμε ἀκόμη τὸ τοπων. *Στυλᾶρι* (τό), ὄνομα χωριοῦ τῆς ὄρεινῆς Τριφυλίας ⁷⁴⁶, συναικισμοῦ τῆς Γρατινῆς Κομοτηνῆς ⁷⁴⁷ και θέσης στὴν Πάνω Κοπάνιτσα Ὀλυμπίας ⁷⁴⁸. «*Στυλᾶριον*, ἄλλωστε, ὀνομάζετο τὸ σημερινὸν Καραμπουρνὸ τῆς Ἐρυθραίας Χερσονήσου» ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Δούκας ⁷⁴⁹. *Στυλλάρκα* (τά) ἀποκαλοῦνται πολλές θέσεις στὴν Κύπρο ⁷⁵⁰, ἐνῶ, τέλος, *Στύλια* (τά) ὀνομάζεται χωριὸ τῆς Κορινθίας ⁷⁵¹ και θέση τοῦ χωριοῦ Ἁγ. Προκόπιος Τρικάλων ⁷⁵².

Σφεντάμι (τὸ) (Δήμ., και ἀπὸ νοταριακὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1857), *Τσουνή σφεντάμι* (τὸ) (Ξεροκαρ.), *Σφενταμάκι* (τὸ) (Βάχλ., Βούτσ., Ξεροκαρ.), *Σφενταμάκια* (τά) και *Κοντοσφένταμα* (τά) (Δόζ.). Φυτώνυμα τοπων. ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ δέντρου σφένδαμνου πὸ μὲ τὸ σκληρὸ του ξύλο ὁ Ἀριστοφάνης παρομοιάζει τοὺς σκληρόκαρδους ἀνθρώπους ⁷⁵³. Ὁ τύπος *σφεντάμι* προέρχεται ἀπὸ ἀμαρτύρητο *σφενδάμ-ιον, τὸ ὁποῖο μὲ τὴ σειρά του εἶναι ὑποκοριστικὸ τοῦ ἀρχ. *σφένδαμνον* (τὸ) ⁷⁵⁴ ἢ *σφένδαμνος* (ὁ, ἡ) ⁷⁵⁵. Ὁ Ἡσύχιος μᾶς παραδίδει τύπο *σπένδαμνον* ⁷⁵⁶, τὸ λεξικὸ τῆς Σούδας τύπο *σφένδαμνος* ⁷⁵⁷, και τύπο *σφεντάμη* ὁ Du Cange ⁷⁵⁸.

Ἡ λέξη τόσο ὡς προσηγορικὸ ὅσο και ὡς τοπων. εἶναι πολὺ διαδεδομένη και μὲ μεγάλη ποικιλία τύπων ⁷⁵⁹. Συνοπτικὰ ἀναφέρουμε μερικὰ μόνον τοπων. ἐνδεικτικὰ τῆς γεωγραφικῆς ἐξάπλωσης και πλούσιας τυπολογίας τῶν σχετικῶν τοπων.: *Σφεντάμι* (τό), (Τρεσταινὰ και Στρούζα Γορτυνίας ⁷⁶⁰, Πιάνα Μαντινείας ⁷⁶¹, Μαζείκια Καλαβρύτων ⁷⁶², δεκάδες θέσεις στὴν Ὀλυμπία, Πυλία και Τριφυλία ⁷⁶³, Σαμοθράκη ⁷⁶⁴, Σύρος), *Σφεντάμι* (τό), (τ. δ. Ἁμφείας Καλαμῶν ⁷⁶⁵, ὄνομα χωριοῦ τῆς Πιερίας ⁷⁶⁶), *Σφεντάμια* (τά), (πολλές θέσεις Ὀλυμπίας, Πυλίας, Τριφυλίας ⁷⁶⁷, Καπαρέλι Ἀργολίδας ⁷⁶⁸, Σινιές Κέρκυρας ⁷⁶⁹, Θεσσαλία ⁷⁷⁰, Πωγῶνι Ἡπείρου ⁷⁷¹, Αὐδήμι Θράκης ⁷⁷²), *Σεντάμι* (τὸ) και *Σεντάμια* (τά), (ἀρκετές θέσεις Μεσσηνίας ⁷⁷³), *Σενταμάκι* (τὸ) και *Σενταμούλια* (τά), (ἀρκετές θέσεις στὴν Τριφυλία ⁷⁷⁴), *Σφενταμάκι* (τό), (Ἀρτίκι Τριφυλίας ⁷⁷⁴), *Σφεντάνια* (τά), (Μηλιώτη Πυλίας ⁷⁷⁵, Θεσσαλία ⁷⁷⁰), *Σφιντάμι* (τοῦ), (Μάνη ⁷⁷⁶, Ἁγία Ἄννα Εὐβοίας ⁷⁷⁷, Κωστάριτσα Δωρίδας ⁷⁷⁸, πέντε θέσεις στὴ Σαμοθράκη ⁷⁷⁹), *Σφινδάνια* (τά), (Περάτης Δωδώνης ⁷⁸⁰), *Σφιντάν'* (τό), (Λάβδα Γρεβενῶν ⁷⁸¹), *Σφιντάνια* (τά), (Φυτιὰ Ἡμαθίας ⁷⁸², Ἀρέθουσα και Στεφανινὰ τῆς ἐπαρχίας Λαγκαδᾶ) ⁷⁸³, *Σφιδανούδ'* (τοῦ),

(Λιβιάδι Χαλκιδικῆς ⁷⁸⁴), Σφοντάμι (τό), ("Ἡπειρος ⁷⁸⁵), Σφουντάμ' (τού), ('Αρτοτίνα Δωρίδας ⁷⁸⁶, Ναυπακτία ⁷⁸⁷, Φθιώτιδα ⁷⁸⁸), Σφουντάμια (τά), (Στρόπωνες Χαλκίδας ⁷⁸⁹, 'Αρτοτίνα Δωρίδας καὶ Στρωμίνιανη Ναυπακτίας ⁷⁹⁰), Σφοντάμι (τό), (Βρέστενα Σπάρτης ⁷⁸⁵), Σκεντάμι καὶ Σκενταμάκι (τό), (Μάνη ⁷⁹¹), Σκεντάμια (τά), (Μάνη ⁷⁹², Σκαλτσοτιάνικα Γύθειου ⁷⁹³), Σκιαντάμι (τό), ('Αλυμρὸς Θεσσαλίας ⁷⁹⁴), Σφεντάμη (ή), (Μεσσηνία καὶ Λακωνία ⁷⁹⁵), Σφενδάμ' (ή), (Κόνιτσα 'Ιωαννίνων ⁷⁹⁶), Σπένδαμνος (ό), (Τραπεζούντα Πόντου ⁷⁸⁵), Σπεντάμια (τά), (Στάμαν Πόντου ⁷⁹⁷), 'Ασφένταμος (ό), (Σιδηρόκαστρο Τριφυλίας ⁷⁹⁸, Κέα ⁷⁹⁹, 'Αποκόρωνας ⁷⁸⁵ καὶ Μυλοπόταμος (Κυνηγιανὰ καὶ Τρίποδα) Κρήτης ⁸⁰⁰), 'Ασφέδαμνος (ό), (Κέα ⁷⁸⁵), 'Ασφένταμοι (οί), (Γάρδιτσα Τριφυλίας ⁷⁹⁸), 'Ασφενταμάδες (οί), (Θεσσαλία ⁸⁰¹), 'Ασφόδαμος τοῦ Σιάνη (ό), (Κινίδαρος Νάξου ⁷⁸⁵), 'Ασκένταμος (ό), (Δυτ. Μάνη ⁷⁸⁵), 'Ασφεντάμια (τά), (Μεσσηνία ⁸⁰²), 'Ασφέδαμα (τά), (Παχτούρι Τρικάλων ⁸⁰³), 'Ατσιμιάμι (τό), < άσκιδιάμι (Μέλανα Τσακωνιάς ⁷⁸⁵), 'Ασφαντάμια (τά), (Χίος ⁸⁰⁴), 'Ασφεδαμιά (ή) ⁷⁸⁵, (Νάξος ⁷⁸⁵), 'Ασφεδαμιάς (ό), (Κρήτη ⁷⁸⁵), 'Ασφενταμές (ό), (Δ. Κρήτη ⁸⁰⁵).

Τραγάνα (ή) (Λαγκάδ., Πουρναρ., καὶ ἀπὸ νοταριακὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1859), *Τραγάνη* (ή) (Περδικ.), *Τραγάνες* (οί) (Βούτσ.). Οἱ τοποθεσίαι αὐτὲς ἔχουν γῶμα λεπτὸ, ξερὸ καὶ ἀμμουδερὸ καὶ εἶναι γενικὰ ἄγονες. Γιὰ τὴν προέλευση τοῦ ἐπιθέτου ἔχουν ἀσχοληθεῖ ἀριστοὶ ἐπιστήμονες. Ὁ *Κ. Μέρτζιος* ⁸⁰⁶ τὸ σχετίζει μὲ Μολδοβλαχικὴ λέξη *tragana* ποὺ σημαίνει σβαρνίζομαι. Ὁ *Vasmer* ⁸⁰⁷ τὸ ἐτυμολογεῖ ἀπὸ σλαβικὸ οἰκογενειακὸ ὄνομα. Ὁ *Δ. Γεωργακάς* ⁸⁰⁸, ἀντίθετα, βεβαιώνει μὲ τὸν πιὸ κατηγορηματικὸ τρόπο ὅτι τὸ μεγάλο πλῆθος τῶν σχετικῶν τοπων. προέρχεται ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ἐπίθετο *τραγανός* ⁸⁰⁹, τὸ ὁποῖο στὸν Μεσαίωνα ἀποκτᾶ μιὰ σημασία ἀγνωστὴ στὴν ἀρχαιότητα, τὴ σημασία ἀμμώδης, καὶ ἀποδίδεται στὸ ἔδαφος.

Ὁ ἴδιος ἐρευνητὴς μᾶς πληροφορεῖ ⁸⁰⁸ ὅτι μὲ τύπο *Τραγάνα* (ή) ὀνομάζονται χωριά στὴν Λοκρίδα, Τριχωνία, Βάλτο καὶ Τριφυλία, καθὼς καὶ μικρονύμια στὴν Ἡπειρο (Χουλιαράδες), 'Αχαΐα (Καλάβρυτα), 'Ηλεία καὶ 26 φορές στὴν Μεσσηνία. Ἐμεῖς ἀναφέρουμε ἐπιπλέον ὀμώνυμες θέσεις στὰ Τρεσταινὰ ⁸¹⁰ καὶ Βαλτεσινίκα ⁸¹¹ Γορτυνίας, Τσιτάλια Κυνουρίας ⁸¹², 'Αγδῖνες, Βουτᾶ, Γαλατσάδες καὶ Καμάρια 'Ιστιαίας ⁸¹³, 'Αλιβέρι Καρυστίας ⁸¹⁴, Καρυές 'Α. Ρουμελίας ⁸¹⁵, Γαβαλοῦ Μεσσηλογίου, Πετροχώρι καὶ Δερβεκίστα Τριχωνίας ⁸¹⁶, Μαραθόκαμπο Σάμου καὶ Διαφάνι Καρπάθου ⁸¹⁷.

Μὲ τύπο *Τραγάνες* (οί) ὁ *Δ. Γεωργακάς* ⁸⁰⁸ ἀναφέρει χωριά στὴν Κορινθία καὶ Τριφυλία καὶ δώδεκα θέσεις στὴν Μεσσηνία. Προσθέτουμε θέσεις στὸν τ.δ. Παίων Καλαβρύτων ⁸¹⁸, στὴν Θεσσαλία ⁸¹⁹ καὶ τὴν 'Αλόνησο ⁸²⁰. Προσθέτουμε ἀκόμα τοὺς τύπους *Τραγανός* (ό), (ὄνομα συνοικισμοῦ τοῦ χωριοῦ Γλώσσα Κισσάμου ⁸²¹), *Τραγανὸ* (τό), (ὄνομα χωριοῦ τῆς 'Ηλείας ⁸²²), *Τραγανή* (ή), ('Αρτεμίσιο 'Ιστιαίας ⁸²³), *Τραγανίτσα* (ή), (Καμάρια, Καστανιώτισσα καὶ Κοκκινομηλιά 'Ιστιαίας) ⁸²⁴, *Τραγανάκι* (τό), (Πήλιο Χαλκίδας) ⁸²⁵, *Τραγανούλα* (ή), (τ.δ. Τριπόλης Τριφυλίας) ⁸²⁶ καὶ *Τραγανόλακκα* (ή), (Δρέμισα Παρνασσίδας) ⁸²⁷.

Τρικοκκιά (ή) (Βελιμ., Παραλ., Χώρ.), *Τρικοκκές* (οί) (Βάχλ.). Το όνομα στις θέσεις αυτές έδωσε το φυτό τρικοκκιά, ή Κράταιγος ή όξυάκανθα (*Crataegus oxyacantha*) τής οίκου. τών Ροδιδών (*Rosaceae*). Το τοπων. προέρχεται από το μεταγενέστερο *τρίκοκκον* (ό Διοσκορίδης αποκαλεί έτσι τον καρπό τής μεσπίλου⁸²⁸) και τήν πολύ συχνή για φυτά παραγωγ. κατάληξη -ιά.

Το τοπων. *Τρικοκκιά* (ή) το συναντάμε, και στα έξής μέρη: Ζαχλωρού⁸²⁹ και Σουδενά⁸³⁰ Καλαβρύτων, Τρύπες Όλυμπίας⁸³¹, Λεύκη Τριφυλίας⁸³², Πρόδρομο Τρικάλων⁸³³, ως όνομα χωριού τών Γρεβενών⁸³⁴, και ως προάστειο τής Νικομήδειας, ίσως «τό προϊτον νεοελληνικόν τοπων. εις τήν Βιθυνίαν»⁸³⁵.

Ό πληθ. αριθμός *Τρικοκκίές* (οί) ως τοπων. βρίσκεται στο Μπρουμάζι Όλυμπίας⁸³⁶, Λεύκη και Διάσελλα Τριφυλίας, Ρομίρι Πυλίας⁸³⁷ και Νάξο (άλλο όνομα του χωριού Βόθροι)⁸³⁸.

Τοπων. *Τρικοκκιά* (ή) αναφέρεται στη Μαργιολάτα Παρνασσίδας⁸³⁹, Αργύρια Φθιώτιδας⁸⁴⁰, Μόδι Κυδωνίας⁸⁴¹ και Πρόδρομο Μαραθάσας Κύπρου, όπου και όμώνυμο μοναστήρι τής Θεοτόκου τής Τρικοκκιάτισσας⁸⁴². Η τελευταία θέση, που παραδίδεται και με τύπο *Τρικοτσά*⁸⁴³, ταυτίζεται κατά τον Κ. Σπυριδάκη⁸⁴⁴ με τή θέση που μνημονεύεται στον Λεόντιο Μαχαιρά⁸⁴⁵.

Θέση *Τρικοκκιά* (ή) υπάρχει στη Ρόδο⁸⁴⁶, και θέσεις *Τρικοκκίές* (οί) στην Καστανιά Ναυπακτίας⁸⁴⁷ και Πάπιγκο Δωδώνης⁸⁴⁸.

Άκόμα σημειώνουμε θέσεις *Τρικοτσ-τσά* (ή), (Πισπιλούντα Χίου)⁸⁴⁹, *Τρικοκκιά* (τά), (Ρόδος)⁸⁵⁰ και *Τρικούτσια* (τά), (Εύρυτανία)⁸⁵¹.

Φακίστρα (ή) (Μουρ.). Τοποθεσία όπου παλιότερα καλλιεργείτο το φυτό Φακή ή βρώσιμος (*Ergum lens*) τών Ψυχανθών (*Papilionaceae*). Στην αρχαιότητα το φυτό και ό καρπός του ονομάζονταν φακός (ό)⁸⁵², ενώ ό πληθυντικός τύπος φακή δήλωνε το μαγειρεμένο αυτό όσπριο⁸⁵³. Η διάκριση αυτή εγκαταλείφτηκε στους μέσους αιώνες.

Το τοπων. δημιουργήθηκε με τήν προσθήκη τής παραγωγ. κατάλ. -ίστρα, για τή σημασία τής οποίας αναφερθήκαμε νωρίτερα. Το τοπων. άπαντα επίσης στην Μεγαλόπολη Αρκαδίας⁸⁵⁴, Ανδρίτσαινα Όλυμπίας⁸⁵⁵, Καπελέτο Ηλείας⁸⁵⁶, σε πέντε θέσεις τής Τριφυλίας⁸⁵⁷, στην Κεφαλληνία⁸⁵⁸, Τσαγγαράδα Βόλου⁸⁵⁹ και Κάρπαθο⁸⁶⁰. Ό τύπος *Φακίστρες* (οί) άπαντα στην Τριφυλία⁸⁶¹, Δομιανά Εύρυτανίας⁸⁶² και Αλόνησο⁸⁶³, ενώ στην Πεντάπολη Σερρών αναφέρεται θέση *Φακίστρεις* (οί)⁸⁶⁴. Τύπος *Φακίστρια* (ή) υπάρχει στο νησάκι Σαρία τής Καρπάθου⁸⁶⁵, ενώ ό άπλος τύπος *Φακή* (ή) βρίσκεται στην Τριφυλία⁸⁶⁶.

Χέρρωμα (τό) (Βελιμ., Βιδιάκ., Καρδαρ., Κοντοβαζ. και από νοταριακό έγγραφο έτους 1859, Παραλ.). Πρόκειται για τοποθεσίες ήμιορεινές, κλειστές, με κατωφερικό αλλά όμαλό έδαφος, που χρησιμεύουν σαν τόποι βοσκής. Χέρρωμα και λιγότερο χέρσωμα ως προσηγορικά συναντιώνται με συγγενείς σημασίες σε πολλές περιοχές τής στεριανής κυρίως Ελλάδας⁸⁶⁷. Οι τύποι προέρχονται από το άρχ. επίθετο χέρσος

ἢ χέρρος, ὅπως, ἀναλογικά, δημιουργήθηκαν τὰ κοῖλος > κοίλωμα, κυρτός > κύρτωμα, λάκκος > λάκκωμα κλπ.

Τὸ τοπων. *Χέρρωμα* (τὸ) εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὰ παρακάτω μέρη: Μερκοβούνη⁸⁶⁸ καὶ Τεγέα⁸⁶⁹ Μαντινείας, Τσιτάλια⁸⁷⁰, Βούρβουρα⁸⁷¹ καὶ Γλυπία⁸⁷² Κυνουρίας, Αἰγιαλεία Ἀχαΐας⁸⁷³, Καλάβρουτα⁸⁷⁴, Καρυὰ Κορινθίας⁸⁷⁵, Κουνουπίτσα Τροιζηνίας⁸⁷⁶, Ἀργολίδα⁸⁷⁷, Ἡλεία⁸⁷⁸, Φανάρι, Ζελέχοβα καὶ Λινίστενα Ὀλυμπίας⁸⁷⁹, Ἀετὸ Τριφυλίας καὶ Βασιλίτσι Πυλίας⁸⁸⁰, Καρβέλι καὶ Βελκνιδιά⁸⁸¹ Καλαμῶν, Βασαρά Λακεδαίμονος⁸⁸², Πόρο⁸⁸³, Θεολόγο καὶ Φύλλα Χαλκίδας, Λέπουρα, Νιοχώρι καὶ Στύρα Καρυστίας⁸⁸⁴. Στὴ Δεσφίνα Παρνασσίδας βρίσκουμε τὶς θέσεις στ' *Λάμπρ'* τοῦ χέρρουμα καὶ στ' *Παπαστάθ'* τοῦ χέρρουμα⁸⁸⁵.

Ὁ τύπος *Χερρώματα* (τὰ) συναντιέται στὴν Καρυὰ Κορινθίας⁸⁷⁵, Τσιπιανὰ Ἡλείας⁸⁷¹, Βελκνιδιά Μεσσηνίας⁸⁸¹ καὶ Καρυές Λακεδαίμονος⁸⁸⁶.

Τέλος στὴ Λάμπεια Ἡλείας συναντᾶμε τοπων. *Ἄι Γιάννη τὸ χέρσομα* (στ')⁸⁸⁷.

Χιμάρα (ἡ) (Καλιάν.). Τὸ ὄνομα τῆς ὄρεινῆς αὐτῆς θέσης προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχ. λέξη *χίμαρος* ποὺ δήλωνε τὸ μικρὸ κασιόκι⁸⁸⁸. Τὸ θηλυκὸ τῆς λέξεως αὐτῆς στὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μέσους αἰῶνες⁸⁸⁹ εἶναι κατὰ κανόνα τὸ *χίμαιρα*, στὴν Παλατινὴ Ἀνθολογία ὅμως παρουσιάζεται καὶ ὁ τύπος *χιμάρα*⁸⁹⁰. Σήμερα ὡς προσηγορικὸ ἀπαντᾶ σὲ πολλὰ μέρη καὶ μὲ ποικίλους τύπους⁸⁹¹.

Ὡς τοπων. τὸ βρίσκουμε ἐπίσης στὴ Μάνη⁸⁹², Κύμη Καρυστίας⁸⁹³, Νάξο⁸⁹⁴, Θεσπρωτία⁸⁹⁵, καὶ Β. Ἡπειρο. Στὴν τελευταία ὑπῆρχε ὁμώνυμο κάστρο⁸⁹⁶, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πῆρε τὸ ὄνομα ὀλόκληρη ἡ περιοχὴ καὶ ἡ γνωστὴ κωμόπολη⁸⁹⁷.

Σημειώνουμε τέλος καὶ τὸν τύπο *Χιουμάρα* (ἡ), ὄνομα χωριοῦ τῆς Μάνης⁸⁹⁸.

ΑΓΓΕΛΟΣ Γ. ΑΦΡΟΥΔΑΚΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐλευσίνας, Τροπαίων, Τευθίδος καὶ Θελπούσης.
2. Τὰ χωριά ἀπ' ὅπου προέρχονται τὰ τοπων. εἶναι τὰ ἀκόλουθα: Βάχλ(ια), Βελιμ(άχι), Βούτσ(ι), Βιδιάκ(ι), Βυζίκ(ι), Δήμ(ητρα, παλιὰ Δίβριτσα), Δόξ(α, παλιὰ Βρετεμπούγα), Καλιάν(ι), Καρδαρ(ίτσι), Κοντοβάζ(αινα), Λαγκάδ(ια), Λευκοχ(ώρι, παλιὰ Ρεκοῦνη), Μοναστ(ηράκι), Μουρ(ιά, παλιὰ Σιριάμου), Νεοχ(ώρι), Ξεροκαρ(ύταινα), Παραλ(ογγοί), Περδικ(ονέρι, παλιὰ Κατσουλιά), Πέτ(α), Πουρναρ(ιά, παλιὰ Ποδογορά), Ράχ(ες), Σπάθ(αρι), Σταυροδρ(όμι, παλιὰ Ἀλβάνιτσα), Τουμπ(ίτσι), Τρόπ(αια, παλιὰ Βερβίτσα), Φούσκ(αρι), Χώρ(α).
3. Ἰλ. Π 767.
4. Φυσ. Ἰστ. 3,12, 1-2. 1,6,1. 1,8,2 κ.ά.
5. 3,78 b.
6. Ἀνάβασ. 2,3,7.
7. Ἡ πληροφορία ἀπὸ τὸν Στ. Βυζάντιο, *Τὰ Ἐθνικὰ* (ἐκδ. Α. Meineke), Berlin 1849, 381.
8. Χ(ειρόγραφο) Ἰ(στορικοῦ) Λ(εξικοῦ) 392, 47.
9. Χ.Ι.Α. 392, 10.
10. Παπατρέχας Γ., *Τοπωνυμικὰ Ἐηρόμερου*, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν 2 (1969) 218.

11. X.I.A. 570, 29.
12. X.I.A. 419, 5.
13. *Μηλιαράκης Αντ.*, Γεωγραφία Πολιτική νέα και αρχαία του νομού Κεφαλληνίας, 'Αθ. 1890, 18 και 29. — *Πετρόπουλος Γ.*, Νοταριακά Πράξεις Κεφαλληνίας τῆς συλλογῆς Ε. Μπλέσσα τῶν ἐτῶν 1701-1856, 'Αθ. 1962, ἀρ. 18, στ. 7. — X.I.A. 810, 31.
14. *Λουκόπουλος Δ.*, Γεωργικά τῆς Ρούμελης, 'Αθ. 1938, 48 (ἀπὸ ἐγγράφο τοῦ ἔτους 1697). — *Βασιλείου Π.*, Τοπωνυμικά τῆς Εὐρυτανίας, Φιλολογική Πρωτοχρονιά 1962, 140 (Μικρὸ Χωριό). — X.I.A. 167, 440 (Οἶτη), 467 (Τριχωνίδα), 492 (Τριχωνίδα), 548 ('Αρτοτίνα). — X.I.A. 803, 48.
15. *Μηλιαράκης Αντ.*, 'Οδοιπορικά Μακεδονίας, 'Ηπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, 'Αθ. 1873, 89. — *Ζῶτος Β.*, 'Ηπειρωτικαὶ καὶ Μακεδονικαὶ μελέται, 'Αθ. 1866, Δ', τεῦχ. Β', 93 καὶ 104. — X.I.A. 925, 305 (Κρυόβρυση 'Ελασσόνας). — *Χατζηγάκης Α.*, Τ' 'Ασπροπόταμο Πίνδου, Τρίκαλα 1950, 10 καὶ 64-65. — Λεξικὸν Δήμων, Κοινοτήτων καὶ Συνοικισμῶν, 'Εθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία, 'Αθ. 1961, 76 (ὀνόματα τεσσάρων χωριῶν τῶν ἐπαρχιῶν Καρδίτσας, Τυρνάβου, Καλαμπάκας καὶ 'Ελασσόνας).
16. *'Αραβαντινὸς Π.*, Χρονογραφία τῆς 'Ηπείρου..., 'Αθ. 1856, τ. Β', 322 ('Αρτα) καὶ 360 (Δέλβινο). — *Ζῶτος Β.*, ὅ.π., τεῦχ. Α', 36 καὶ 49. — X.I.A. 172, 22 ('Ιωάννινα). — X.I.A. 249, 18. — *Μπέττης Στ.*, Τοπωνυμικὸν τῆς ποτε ἐπαρχίας Κουρέντων, 'Ηπειρωτικὴ 'Εστία 10 (1961) 420 (Δραγωμή, σημερινὴ Παλιουρή). — Χ(ειρόγραφο) Λ(αογραφικοῦ) 'Α(ρχείου) 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν) 1569Δ (Κεράσοβο Πωγωνίου, Βούρμπιανη Κόνιτσας). — X.I.A. 788, 263 (Μαργαρίτι). — X.I.A. 1010, 142 (Μέγα Περιστέρι). — *Μουσελίμης Σπ.*, Τοπωνύμια τῆς Λάκκας Σουλίου, 'Ηπειρωτικὴ 'Εστία 24 (1975) 820 καὶ 25 (1976) 59 (στὰ χωριά Φροσύνη καὶ Τσαγγάρι. — Λεξ. Δήμων, ὅ.π. (ὄνομα χωριοῦ τῆς ἐπαρχίας Νικοπόλεως καὶ Πάργας).
17. *Εὐαγγελίδης Δ.*, 'Η Βόρειος 'Ηπειρος, 'Αθ. 1919, 71.
18. *'Αραβαντινὸς Π.*, ὅ.π., 345 (ὄνομα χωριοῦ τῶν Γρεβενῶν) καὶ Λεξ. Δήμων, ὅ.π.. — *Ζῶτος Β.*, ὅ.π., τεῦχ. Β', 232. — *Σχιναῖς Ν.*, 'Οδοιπορικαὶ σημειώσεις Μακεδονίας, 'Ηπείρου, νέας ὀροθετικῆς γραμμῆς καὶ Θεσσαλίας 'Αθ. 1886, μγ' (ὄνομα κωμόπολης). — X.I.A. 186, 138 («ἐπὶ ὀκτωῆχου παλαιοῦ τοῦ 1840») καὶ 168 (Κηπουργεῖο Γρεβενῶν). — X.I.A. 687Α, 69 καὶ X.I.A. 687Β, 451 (Βόιον Κοζάνης). — *Παπαγεράκης Ι.*, "Ασματα, τοπωνύμια καὶ ἦθη καὶ ἔθιμα Βάβδου καὶ Βραστῶν, Χρονικὰ Χαλκιδικῆς 19-20 (1970) 102 (Βραστά). — *Παπαδόπουλος Ν. Γ.*, Τοπωνύμια Σελιοῦ Βεροίας, Μακεδονικὰ 13 (1973) 370. — *Παπαργυροῦ Π.*, Τοπωνύμια τοῦ Νεοχωρίου Χαλκιδικῆς, Χρονικὰ Χαλκιδικῆς 31-32 (1977) 103. — Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 200 (ὀνόματα συνοικισμῶν τῶν ἐπαρχιῶν 'Αλμωπίας καὶ Φλώρινας).
19. *Δελιγιάννης Β.*, 'Η λαϊκὴ λατρεία τῶν Κουβουκλίων, Μικρασιατικὰ Χρονικὰ 6 (1955) 220.
20. X.I.A. 687Β, 413.
21. *Κόλιας Γ.*, Τοπωνυμικὸν τοῦ Δήμου Δωριέων Παρνασσίδος, 'Αθηνᾶ 44 (1932) 132 (Καστέλλι). — X.I.A. 167, 434 (Ναυπακτία), 448 (Ναυπακτία), 491 (Τριχωνίδα). — X.I.A. 446, 66 (Στάγια Φθιώτιδας). — X.I.A. 671, 89 (Σιβίστα Εὐρυτανίας). — X.I.A. 939, 17 ('Αμφιλοχία).
22. *Γεωργούλας Σ.*, Πλαταννούσα, 'Ηπειρ. 'Εστία 22 (1973) 508-509. — *Παπαϊωάννου Γ. Ι.*, Τοπωνύμια Παπίγγου Ζαγορίου, 'Ηπειρωτικὴ 'Εστία 24 (1975) 668. — X.I.A. 172, 25 ('Ιωάννινα).
23. *Χατζηγάκης Α.*, ὅ.π. (πολλὲς θέσεις).
24. X.I.A. 681Β, 23.
25. *Μακρῆς Γ.*, Βιθυνικαὶ σκιαγραφίαι, τὸ Κατιρλί καὶ αἱ πέριξ αὐτοῦ κῶμαι, 12.
26. *Βασιλείου Π.*, ὅ.π. — X.I.A. 167, 461 καὶ 476-477.
27. *Βλάχος Κ.*, Κτηματολόγια τῶν μονῶν περιοχῆς Κουρέντων, 'Ηπειρωτικὴ 'Εστία 26 (1977) 705 (μονὴ Παναγίας τῶν Εἰσοδίων «'Αγγελομάχου», ἔτους 1866).
28. *Χατζηγάκης Α.*, ὅ.π., 64-65.

29. Ζερζελίδης Γ., Τοπωνυμικὸ τῆς Ἄνω Ματσοῦκας, Ἀρχεῖον Πόντου 23 (1960) 164 καὶ 24 (1961) 267 (ἀπὸ τὸν τύπον Κράνιν εἰς τὰ 1250-1260, βλ. Uspensky, Actes de Vazelon, 31»).
30. Georgacas D.-McDonald W., Place names of Southwest Peloponnesus, Athens 1967, σ. 171, ἀρ. 3657.
31. Ζερζελίδης Γ., ὁ.π., 137.
32. X.I.A. 781, 141.
33. Μηλιαράκης Ἀντ., Ὀδοιπορικά, ὁ.π., 37.
34. Georgacas-McDonald, ὁ.π., σ. 194, ἀρ. 4715.
35. Ι(στορικὸν) Λ(εξικὸν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), Α', 357-359, ὅπου καὶ τὰ συγγενῆ λήμματα ἀκονητός, ἀκόνι, ἀκονόπετρα κλπ.
36. Κουκουλές Φ., Νεοελληνικῶν λέξεων καὶ φράσεων παλαιότερα μνεία, Ἀθ. 1956, 10.
37. Georgacas-McDonald, ὁ.π., σ. 99, ἀρ. 312 (16 θέσεις στὴν Ὀλυμπία, στὴν Τριφυλία καὶ στὴν Πυλία). — Πετρόπουλος Κ. Μ., Τοπωνυμικὸν τοῦ τέως δήμου Τριπύλης Τριφυλίας, Ἀθ. 1975, 33.
38. Ἡλιόπουλος Κ. Ν., Τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἠλείας, Ἀθηνᾶ 52 (1948) 193 (Σμύλα). — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 313 (17 θέσεις στὴν Ὀλυμπία, Τριφυλία καὶ Πυλία). — Πετρόπουλος Κ. Μ., ὁ.π.
39. X.I.A. 868, 362. — I.A., ὁ.π.
40. Δεμερτζής Δ., Συλλογὴ τοπωνυμίων τῆς νήσου Εὐβοίας, Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν 11 (1964) 178.
41. X.I.A. 559, 183.
42. Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 317 καὶ 318.
43. Ὁ.π., ἀρ. 314.
44. Δεμερτζής Δ., ὁ.π., 196. — X.I.A. 874, 79.
45. X.I.A. 1060, 179.
46. Πιλαβάκης Κ., Συναγωγὴ Κυπριακοῦ τοπωνυμιακοῦ ὕλικου, Κυπριακαὶ Σπουδαὶ ἀπὸ τὸν τόμο 36 (1972) ὡς καὶ τὸν τόμο 43 (1979), παράρτημα, passim (δεκάδες θέσεις μὲ τύπο ἀκόνιν).
47. Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 315.
48. X.I.A. 841, 141.
49. X.I.A. 1053, 518.
50. Παπαχριστοδούλου Χρ., Τοπωνυμικὸ τῆς Ρόδου, Ρόδος 1951, 114.
51. Πιλαβάκης Κ., ὁ.π., passim.
52. Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 316.
53. Δεληγιάννης Β., ὁ.π., 221.
54. Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 319. — Πετρόπουλος Κ. Μ., ὁ.π.
55. Μόσχ. 4, 102.
56. I.A., Β', 259-260.
57. Χατζιδάκις Γ., (Βιβλιοκρισία), Ἀθηνᾶ 42 (1930) 110. — Βαγιακάκος Δ., Ἀρχαῖα καὶ μεσαιωνικὰ τοπωνύμια ἐκ Μάνης (Συμβολὴ δευτέρα), Πελοποννησιακὰ 2 (1957) 302-303.
58. Φστ. Ἰστ. 3,3,8. 3,4,4 κ.ά.
59. Κοντσιλιέρης Α., Παραταινάρια ἀρχαιοπινῆ καὶ βυζαντινὰ τοπωνύμια, Πλάτων 10 (1958) 242.
60. Στὰ χωριά Jacurso (Catanzaro) καὶ Montebello (Reggio Calabria). Ἀλλὰ καὶ στὸ χωριὸ Cerchiara (Cosenza) ὑπάρχει τοποθεσία μὲ πηγὴ πού διασώζει τὸ τοπων. «πηγὴ τῆς ἀρίας» γνωστὸ σὲ μᾶς ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ 1127. Ἐπίσης στὸ Laganadi (Reggio Calabria) βρίσκουμε θέση Καταρία = Κατ' ἀρία (;). Τέλος σημειώνουμε ἀκόμη τὰ καλαβρέζικα τοπων. Ρία (< Ἀρία) καὶ Ριγούσα (<* Ἀριούσα < Ἀρία). Ὅλα αὐτὰ στὸ Rholfs G., Dizionario Toponomastico e Onomastico della Calabria, Ravenna 1974, 15, 18 καὶ 272-273. Πρβ. Rohlfs G., Lexicon Graecanicum Italiae Inferioris, Tübingen 1964, 55.

61. I. A., Γ', 61.
62. Λεξ. Δήμων, δ.π., 172.
63. Κρεκούκας Δ., Φυτώνυμα τοπωνύμια Τριφυλίας, Πλάτων 11 (1959) 426-427· τέσσερις θέσεις και παραθετικά τοπων.: Στρουβουλή ἀριά, Ντελάλη ἀριά, Μαύρη ἀριά. — X.I.A. 553, 5 και 43 (Μαύρη ἀριά). — Georgacas-McDonald, δ.π., σ. 107, ἀρ. 670 (13 θέσεις και ὄνομα χωριοῦ). — Πετρόπουλος Κ. Μ., δ.π., 8.
64. Βαγιακάκος Δ., δ.π., 304-305. — Κουτσιλιέρης Α., δ.π., 242.
65. Μανολάκος Γ., Τοπωνύμια, Λαογραφία 5 (1915) 398.
66. X.I.A. 736A, 1 (τὸ 'Αριά τὸ λακκάκι). — Δεμερτζής Δ., δ.π., 192, 195, 206 και 212.
67. Βαγιακάκος Δ., Συμβολή εἰς τὴν μελέτην τοῦ τοπωνυμικοῦ και ὀνοματικοῦ τῆς νήσου Ἰθάκης, Ἰθάκη 64 (1960) 147.
68. Amantos K., Die Suffixe der neugriechischen Ortsnamen, στὸν τόμο Γλωσσικά μελετήματα, Ἰθάκη 1964, 42 (Μικραργιά, ἦ).
69. X.I.A. 671, 88 ('Αριά τοῦ Φλώρου). — X.I.A. 939, 5 και 7 ('Αριά τ' Καλαντζῆ, Ἀκρινή ἀριά).
70. Γεωργούλας Σ., δ.π., 508. — Λεξ. Δήμων, δ.π.
71. Κρεκούκας Δ., δ.π. (4 θέσεις και ἐπίσης θέση Κακὲς ἀριές). — X.I.A. 553, 9. — X.I.A. 628, 52. — Georgacas-McDonald, δ.π., ἀρ. 671α (11 θέσεις). — Παπαδόπουλος Κ. Μ., δ.π. (και θέσεις Βαθειές ἀριές, Ἀριές τὸ καταρράχι).
72. Ἡλιόπουλος Κ. Ν., δ.π., 184 (και θέση Ψηλές ἀριές).
73. X.I.A. 980, 100.
74. X.I.A. 625, 50 (Μαζοφτές ἀριές).
75. X.I.A. 677, 178.
76. X.I.A. 849, 234.
77. Κρεκούκας Δ., δ.π. (10 θέσεις). — Georgacas-McDonald, δ.π., ἀρ. 674 (20 θέσεις). — Παπαδόπουλος Κ. Μ., δ.π.
78. Δεμερτζής Δ., δ.π., 192.
79. Κρεκούκας Δ., δ.π. — X.I.A. 628, 49. — Georgacas-McDonald, δ.π., ἀρ. 675 (2 θέσεις). — Παπαδόπουλος Κ. Μ., δ.π.
80. Μουσοῦρης Σπ. (Φ. Γιοφύλλης), Τοπωνυμικὸν τῆς νήσου Ἰθάκης, Ἰθάκη 1959, 23.
81. I.A., δ.π. — Βαγιακάκος Δ., δ.π., Πελοποννησιακά 2 (1957) 304-305.
82. X.I.A. 805A, 291. ἡ ἴδια θέση εἶναι γνωστὴ και μὲ τύπο Ἀριάδες (οἱ).
83. I.A., δ.π. — X.I.A. 625, 15.
84. Πληροφορία τοῦ κ. Δ. Κρεκούκας.
85. X.I.A. 685, 92.
86. Βέης Ν., Μνεῖαι τοῦ Ἄστρουσ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας και τὰ παρ' αὐτὸ κάστρα, τὸ τοπωνυμικὸν Ἄρια, Byzantinische Zeitschrift 17 (1908) 92-107.
87. Δεμερτζής Δ., δ.π., 198.
88. Ἀμαντος Κ., Ἑτυμολογικά, Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον 6 (1923) 104-105 (= Γλωσσικά μελετήματα, Ἰθάκη 1964, 238-240), ὅπου και στοιχεῖα γιὰ τὴν χρονολόγησιν τῆς ἐμφάνισιν τῶν διαφόρων σημασιῶν τῆς λέξεως.
89. I.A., Γ', 37. — Andriotis N., Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialecten, Wien 1974, σ. 258, ἀρ. 2529.
90. Πρβ. τὸ ἀρχαῖο τοπων. Ἐρματτός· un toponyme d'Étolie, provient de *έρμακ-ιός c'est un dérivé du mot grec ἔρμαξ (V. Georgiev, La stratification principale des toponymes en Grèce ancienne, Proceedings of the Ninth International Congress of Onomastic Sciences, Louvain 1969, 228).
91. Rhofs G., Dizionario, δ.π., 17.
92. «ἀρμακίας. στοάς».
93. I.A., δ.π.

94. *Ἡλιόπουλος Κ. Ν.*, *δ.π.*, 202.
95. X.I.A. 628, 52 καὶ Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 107 ἀρ. 692. — *Κατσουλέας Σ. Γ.*, *Ἀρχαιοπινῆ τοπωνύμια Μεσσηνίας*, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν, Ἀνάτυπο, Ἀθ. 1978, 350.
96. *Εὐαγγελίδης Τρ.*, *Ἡ νῆσος Σκίαθος*, Ἀθ. 1913, 18.
97. Amantos K., *Die Suffixe*, *δ.π.*, 39.
98. X.I.A. 553, 10. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, ἀρ. 693. — *Κατσουλέας Σ. Γ.*, *δ.π.*
99. *Δεμερτζής Δ.*, *δ.π.*, 205 καὶ 210.
100. Μὲ τύπο Ἀρμακάδης, I. A., *δ.π.*
101. X.I.A. 628, 40. — X.I.A. 592, 44 (*Κάτω ἄρμακα, ἦ*).
102. X.I.A. 485A, 61. — X.I.A. 628, 35.
103. X.I.A. 485A, 61. — X.I.A. 628, 39.
104. X.I.A. 681A, 326.
105. Amantos K., *Die Suffixe*, *δ.π.*, 39.
106. X.I.A. 485A, 61. — X.I.A. 628, 30 καὶ 40.
107. *Πετρόπουλος Γ.*, *Κεφαλληνία*, *δ.π.*, ἀρ. 221, στ. 45.
108. *Παπαχριστοδοῦλου Χρ.*, *Τὰ τοπωνύμια τῆς Σόμης*, *Συμαίκα Α'* (1972) 44. — I. A., *δ.π.* (= *Ζωγράφειος Ἀγών τ. I, Κων*)πολις 1891, 221 καὶ Amantos K., *Die Suffixe*, *δ.π.*).
109. X.I.A. 553, 10. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 107, ἀρ. 691 (13 θέσεις). — *Πετρόπουλος Κ. Μ.*, *δ.π.*, 38. — *Κατσουλέας Σ. Γ.*, *δ.π.*
110. X.I.A. 625, 45. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, ἀρ. 690. — *Κατσουλέας Σ. Γ.*, *δ.π.*
111. X.I.A. 592, 42.
112. *Χελδράχ-Μηλιαράκης*, *Τὰ δημῶδη ὀνόματα τῶν φυτῶν προσδιοριζόμενα ἐπιστημονικῶς*, *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 4* (1907-1908) 335.
113. *Διοσκορίδης*, *Περὶ ὕλης ἰατρικῆς 3*, 142.
114. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 109, ἀρ. 781.
115. I.A., Δ' 1, 180.
116. 15, 699e: «*γράφιον... τὸ πρίνινον ἢ δρύινον ξύλον, ὅπερ... ἐξάπτεται καὶ φαίνει τοῖς ὁδοιποροῦσιν*».
117. *Ἐτυμολογικὰ καὶ σημασιολογικὰ*, Ἀθηνᾶ 26 (1914) Λεξικ. Ἀρχ. 55-58.
118. X.I.A. 897, 276.
119. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 119, ἀρ. 1252-1253.
120. *Κρεκούκας Δ.*, *δ.π.*, 428 καὶ Georgacas-McDonald, *δ.π.*
121. X.I.A. 737, 27 (ἀπὸ μοιρολόι: «*στοῦ Γάβρου τὰ βουνά*»).
122. X.I.A. 587, 180 καὶ Georgacas-McDonald, *δ.π.*
123. Λεξ. *Δήμων*, *δ.π.*, 34.
124. *Λουκόπουλος Δ.*, *Τὰ ποιμενικὰ τῆς Ροῦμελης*, Ἀθ. 1930, 127. — X.I.A. 1175, 92.
125. X.I.A. 613, 17. — X.I.A. 687A, 286. — X.I.A. 687B, 441 καὶ 445. — X.I.A. 186, 184.
126. *Κρεκούκας Δ.*, *δ.π.* — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, ἀρ. 1254 — *Παπαδόπουλος Κ. Μ.*, *δ.π.*, 12.
127. *Χατζηγιάκης Α.*, *δ.π.*, 27.
128. *δ.π.*, 44.
129. *Μπέττης Στ.*, *δ.π.*, 432. — X.I.A. 172, 21.
130. X.I.A. 687B, 482.
131. *Κόλιας Γ.*, *δ.π.*, 117.
132. X.I.A. 1161, 87.
133. X.I.A. 564, 36.
134. *Παπαργυρίου Π.*, *δ.π.*, 102.
135. *Παπανδρέου Γ.*, *Καλαβρυτινὴ ἐπετηρὶς, ἦτοι πραγματεία περὶ τῆς ἱστορικῆς τῶν Καλαβρυτῶν ἐπαρχίας*, Ἀθ. 1906, 239 καὶ 246.

136. X.I.A. 999, 384.
 137. X.I.A. 687B, 411, 456 και 474.
 138. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, *άρ.* 1251.
 139. Κρεκούκας Δ., *δ.π.* και Georgacas-McDonald, *δ.π.*
 140. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 178.
 141. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 187.
 142. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 38.
 143. Πατσέλης Ν., Τοπωνυμικά Δελβινακίου, *Ἡπειρωτικὴ Ἔστια* 15 (1966) 361-362.
 144. Βαγιακάκος Δ., Τὸ παρὰ Παιουσανία τοπωνυμικὸν τῆς Ἀρκαδίας (Σχεδιάγραμμα μελέτης), Πρακτικὰ Α' Συνεδρίου Ἀρκαδικῶν Σπουδῶν, Πελοποννησιακὰ 12 (1977), παράρτημα 222.
 145. «δρυμός· δάσος, σύμφυτος τόπος αὐτοφυῆς καὶ σύνδενδρος». Ἐπίσης καὶ στὸν πληθ. «δρυμά».
 146. Ἰώσηπ., Ἰουδ. Ἀρχ. 8, 6, 5. — Βάβριος 45, 11. — Ὀππιαν. Κυνηγετ. 2, 78.
 147. Im altgr. sind die Ortsnamen auf -ων sehr verbreitet... Aus dem Akhusativ, z.B. τὸν Καλαμῶνα bez. -εῶνα, ist die neugr. Nominativform ὁ Καλαμιῶνας, ὁ Καλαμῶνας und ἡ Καλαμῶνα... entstanden (Die Suffixe, *δ.π.*, 27).
 148. Κριαρὰς Ε., Λεξικὸ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς Δημῶδου Γραμματείας, τ. Ε' 223: Πόλεμος Τρωάδος 447, Χρονικὸν Μορέως 1594 κ.ά.
 149. X.I.A. 392, 22, 29, 33 καὶ 37. — X.I.A. 221, 9. — X.I.A. 12, 34.
 150. Παπανδρέου Γ., *δ.π.* 194 καὶ 235. — X.I.A. 312, 115. — X.I.A. 392, 98. — X.I.A. 564, 28.
 151. X.I.A. 574, 109.
 152. Ἡλιόπουλος Κ. Ν., *δ.π.*, 186. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 134, *άρ.* 1974.
 153. Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.*, 29. — X.I.A. 685, 90. — Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 184.
 154. Amantos K., *δ.π.* — X.I.A. 677, 178.
 155. Μουσοῦρης Σπ., *δ.π.*, 34. — X.I.A. 717, 29. — Βαγιακάκος Δ., Ἰθάκη, *δ.π.*, 141.
 156. X.I.A. 167, 459. — Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 44 καὶ 184.
 157. Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.*
 158. X.I.A. 759, 153.
 159. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 44.
 160. *δ.π.*, 184.
 161. Ζήσης Εὐστρ., Διάφορα Αὐδημίου, Θρακικὰ 5 (1934) 348.
 162. Οἰκονομόπουλος Δ., Λερισκὰ ἤτοι χωρογραφία τῆς νήσου Λέρου, Ἀθ. 1888, 79. — Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.* — X.I.A. 700B, 96. — Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 184.
 163. Ἀμαντος Κ., Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Χίου, Ἀθηνᾶ 27 (1915), Λεξ. Ἀρχ. 30.
 164. X.I.A. 453, 124.
 165. X.I.A. 553, 21. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, *άρ.* 1974a.
 166. Georgacas-McDonald, *δ.π.*
 167. X.I.A. 588, 118.
 168. Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.* καὶ Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 214 = Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 184.
 169. Ἀμαντος Κ., *δ.π.*, Ἀθηνᾶ 27 (1915) Λεξ. Ἀρχ. 38. — Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 220.
 170. X.I.A. 659, 154. — X.I.A. 625, 26.
 171. X.I.A. 625, 26. — Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 245. — Καρατζᾶς Στ., Ἀρχαιοπινῆ καὶ ἄλλα τινα τοπωνύμια ἐν Εὐβοίᾳ, Ἀθηνᾶ 50 (1940) 242.
 172. X.I.A. 553, 21 καὶ Georgacas-McDonald, *δ.π.*, *άρ.* 1975.
 173. Καρατζᾶς Στ., *δ.π.*
 174. Δελακοβίας Ν., Ἡ νῆσος Κόθηρα, Ἀθ. 1887, 19. — Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.* — X.I.A. 685, 93. — Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 194.
 175. Εὐαγγελίδης Τρ., Σκίαθος, *δ.π.*, 18.
 176. Ἀμαντος Κ., *δ.π.*, Ἀθηνᾶ 27 (1915) Λεξ. Ἀρχ. 33.

177. Παπατρέχας Γ., *δ.π.*, 213.
178. *στίχ.* 4883: «ἐκείθεν εἰς τὴν Λέβιτσαν, στὴν κάπελην ἀνέβη». Βλ. Δραγούμης Στ., *Χρονικῶν Μορέως ἱστορικὰ καὶ τοπωνυμικά*, Ἀθηνᾶ 25 (1913) 32.
179. «Τὸ χωράφι γιόμισε κλαρικὰ κι ἔγινε κάπελη» (Βάχλ., πληροφορία Δ. Κρεκούκια).
180. «ὄ,τι πράμα δασὸ τὸ λέμε ἔτσι γίνηκε κεῖ μέσα τὸ σιτάρι κάπελη» (Βούρβουρα Κυνουρίας, *Χ.Ι.Α.* 346, 325).
181. Παπανδρέου Γ., *Περὶ τοῦ ὄρους Φολόη καὶ τῆς πόλεως Λασιῶνος, στὸν τόμο «Κόντου Εἰκοσιπενταετηρίδας*, Ἀθ. 1893, 242.
182. Πρβ. Νουχάκης Ι., *Ἑλληνικὴ χωρογραφία*³, Ἀθ. 1901, τ. 2, 12: «ἡ Φολόη, κάπελη νῦν». — Παπανδρέου Γ., *δ.π.*: «ἡ ἀρχαία Φολόη». — *Χ.Ι.Α.* 900, 12: «Κάπελη ἢ Φολόη, τὸ βουνό».
183. *Χ.Ι.Α.* 504, 113 καὶ 180 (δύο θέσεις).
184. *Χ.Ι.Α.* 346, 325.
185. Δραγούμης Στ., *δ.π.* καὶ Ἡλιόπουλος Κ. Ν., *δ.π.*, 155. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 147, ἀρ. 2547 (Λινίστενα, Ἄλβενα).
186. *Χ.Ι.Α.* 936, 24. — *Χ.Ι.Α.* 419, 6 (ἀπὸ τραγούδι: «πουλλάκι ἀπὸ τὴν Κάπελη, κι ἀηδόνι ἀπὸ τοῦ Πάλλα»).
187. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 60 καὶ 192.
188. *Χ.Ι.Α.* 312, 108.
189. Δεμερτζῆς Δ., *δ.π.*, 196 καὶ 231.
190. Φ. Ἰστ. 3,2,3.
191. 3,10,7.
192. Ἡ πληροφορία ἀπὸ τὸν Στ. Βυζάντιο, *δ.π.*, 362.
193. Rohlfs G., *Dizionario*, *δ.π.*, 50 (18 χωριά). Πρβ. καὶ Rohlfs G., *Lexicon*, *δ.π.*, 218.
194. Λέκκας Ν., Αἰ 750 μεταλλικαὶ πηγαὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθ. 1933, 173.
195. Κρεκούκιας Δ., *δ.π.*, 431. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 151-152, ἀρ. 2698-2700, 2705-2709.
196. *Χ.Ι.Α.* 1007, 16.
197. Βλάχος Κ., *δ.π.*, 366 (ἔγγρ. ἔτους 1865), 341 (ἔτους 1866).
198. *Χ.Ι.Α.* 824, 164.
199. *Χ.Ι.Α.* 421, 54.
200. *Χ.Ι.Α.* 1069, 167.
201. Σαμπῶν Ἀδ., *Γλωσσικὸν ἰδίωμα Σκοπέλου*, Ἀρχεῖον Θεσσαλικῶν Μελετῶν 1 (1972) 106.
202. *Χ.Ι.Α.* 807, 279.
203. Δεμερτζῆς Δ., *δ.π.*, 232.
204. Μηνᾶς Κ., Συμβολὴ στὸ τοπωνυμικὸ τῆς Καρπάθου, *Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον* 6 (1976) 40.
205. Μιχαηλίδης Νουᾶρος Μ., Λαογραφικὰ σύμμικτα Καρπάθου, Ἀθ. 1932, τ. Β', 442. — Μηνᾶς Κ., *δ.π.*
206. Κέντης Κ., Τοπωνύμια καὶ παραδόσεις τοῦ χωριοῦ Λυθροδόνα, *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 19 (1955) 119. — Πιλαβάκης Κ., *δ.π.*, *passim*.
207. Βαγιακάκος Δ., Ἰθάκη, *δ.π.*, 141.
208. Δεληγιάννης Β., *δ.π.*, 221.
209. Πίτσιος Κ., Καρυαὶ (Ἀράχοβα) Λακεδαιμόνος, Ἀθ. 1948, 330.
210. Ζαράκας Ν., Τοπωνύμια τῆς νήσου Κῶ, *Τὰ Κωακὰ Β'* (1981), 151.
211. *Χ.Ι.Α.* 717, 85.
212. *Χ.Ι.Α.* 765, 63.
213. Μενάρδος Σ., Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου, *Τοπωνυμικὰ καὶ λαογραφικὰ μελέται*, *Λευκωσία* 1970, 40. — Πιλαβάκης Κ., *δ.π.*, *passim*.
214. *Χ.Ι.Α.* 1130, 214.
215. Φ. Ἰστ. 1,11,2 κ.ά.
216. Στ. Βυζάντιος, *δ.π.*, 371 — Στράβ. 330.

217. Inscr. Gr. XII, 26, στο Παπαχριστοδούλου Χρ., Ρόδος, ό.π., 42.
 218. Αισχ., Προμ. Δεσμ. 676.
 219. Λεξ. Δήμων, ό.π., 70.
 220. Παπαθανασόπουλος Θ., 'Ιστορικά και λαογραφικά τῆς Περίστας, 'Αθ. 1967, 99.
 221. Χ.Ι.Α. 167, 567.
 222. 'Αμαντος Κ., Σύμμεικτα, 'Ελληνικά Ε' (1932) 221.
 223. Χ.Ι.Α. 615³, 22.
 224. Παπαχριστοδούλου Χρ., ό.π., 163.
 225. Χ.Ι.Α. 758, 265.
 226. Χ.Ι.Α. 736, 30.
 227. Χ.Ι.Α. 534, 141.
 228. Χ.Ι.Α. 758, 217.
 229. Λεξ. Δήμων, ό.π., 196.
 230. Χ.Ι.Α. 221, 44.
 231. Κρεκούκας Δ., ό.π., 432 και Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 156, άρ. 2965.
 232. Γεωργούλας Σ., ό.π.
 233. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 2966.
 234. ό.π., άρ. 2967-2968.
 235. ό.π., άρ. 2964.
 236. Κρεκούκας Δ., ό.π. — Παπαδόπουλος Κ. Μ., ό.π., 13.
 237. Δεμερτζής Δ., ό.π., 212 και 178.
 238. Σειστάκης Γ., Τὰ Τσιτσιανά, Κρητική 'Εστία 19 (1968) 354.
 239. Amantos K., Die Suffixe, ό.π., 29 και 42. — Χ.Ι.Α. 209, 288.
 240. Κρεκούκας Δ., ό.π.
 241. Μενάρδος Σ., ό.π., 38.
 242. Amantos K., Die Suffixe, ό.π., 44 και 17 (κατά 80% δηλώνει φυτώνυμα τοπων.).
 243. 'Αμαντος Κ., Σύμμεικτα, 'Ελληνικά Ε' (1932) 221.
 244. Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 157, άρ. 2999.
 245. Σειστάκης Γ., Τὸ 'Επανωχώρι Σελίνου, Κρητική 'Εστία, τεύχ. 193-195 (1969) 146.
 246. Δεμερτζής Δ., ό.π., 221.
 247. Χ.Ι.Α. 807, 248.
 248. Κρεκούκας Δ., ό.π., 432-433. — Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 3000.
 249. Δεμερτζής Δ., ό.π. 'Η κατάλ. -ούρι δηλώνει επίσης «πλησμονήν φυτῶν» κατὰ τὸν Σ. Μενάρδο, ό.π.
 250. Alessio, Saggio di toponomastica calabrese, Firenze 1939, no. 1902 (στον Rohlfs G., Lexicon, ό.π., 240).
 251. Κρεκούκας Δ., ό.π.
 252. 'Ηρων, Μέτρ. 19, με σημασία «κολυμβήθρα», δηλ. τόπος για κολύμβηση.
 253. «κόλυμβος, pro κολυμβήθρα apud I. Damascenum».
 254. Βάλληνας 'Αντ., Κυθνιακά..., 'Ερμούπολις 1882, σ. 13: «λάκκοι όρυκτοί προς ύποδοχήν όμβροίων ύδάτων». — Χ.Ι.Α. 822, 23 (Κρήτ.) «φυσικός ἢ τεχνητός λάκκος με νερό».
 255. Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 161, άρ. 3173.
 256. Χ.Ι.Α. 685, 93.
 257. Νουχάκης 'Ι., ό.π., τ. Β', 804. — Λεξ. Δήμων, ό.π., 197 (συνουκισμός).
 258. Παπαχριστοδούλου Χρ., Ρόδος, ό.π., 144-145.
 259. Σειστάκης Γ., 'Ο Σφάκος, Κρητική 'Εστία, τεύχ. 260-261 (1980) 447. — 'Αποστολάκης Σ., Τοπωνύμια Καμπάνου, Κρητική 'Εστία 18 (1967) 478 (έπαρχία Σελίνου). — (Δαφέρμος Ε.) Τοπωνύμια, Προμηθεύς ό Πυρφόρος, τεύχ. 4 (1977) 10 (έπαρχία Μυλοπόταμου): στο Γέρο κόλυμπο. — Πλατάκης Ε., Τοπωνύμια στο Βραχάσι Μερκαπέλου, 'Αμάθεια 8 (1977) 102: στο Μαύρο κόλυμπο.

260. Πιλαβάκης Κ., ὅ.π., *passim* (δεκάδες τοπωνύμια ἀπλὰ ἢ σύνθετα).
261. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 3174.
262. Σειστάκης Γ., Ἐπανωχώρι, ὅ.π., 153.
263. Σειστάκης Γ., Σφάκος, ὅ.π.: ἡ Κολύμπα τοῦ Παπατζανῆ. — Δαφέρομος Γ., Μυλοποταμίτικα ἐπώνυμα καὶ τοπωνύμια, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν Β' (1939) 380: στοῦ Χασάνη τὴν κολύμπα (Ἀξός). — Ἐγγρ. ΙΘ' αἰ.: εἰς τὴν Κολύμπα (Ἀμάρι), ὅ.π., Δ' (1941) 45.
264. Χ.Ι.Α. 1029, 28.
265. Ἀποστολάκης Σ., ὅ.π.
266. Κατσουλέας Σ., Ἀπὸ τὸ τοπωνυμικὸ τῆς Ἀργολίδας, Πελοποννησιακὰ ΙΙ' (1978-79), Παράρτημα 91.
267. Κατσουλέας Σ., ὅ.π.
268. Θεοδορίδης Θ., Τοπωνύμια καὶ λαογραφικὰ τῶν Φαράσων τῆς Καππαδοκίας, Μικρασιατικὰ Χρονικὰ 14 (1970) 138.
269. Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 72.
270. Χ.Ι.Α. 392, 21. — Χ.Ι.Α. 504, 37. — Νουχάκης Ι., ὅ.π., τ. ΙΙ, 644.
271. Κρεκούκας Δ., ὅ.π., 433-434. — Παπαδόπουλος Κ. Μ., ὅ.π., 15. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 3310, σ. 163.
272. Χελδράιχ-Μηλιαράκη, ὅ.π., 284.
273. Παπανδρέου Γ., Καλαβρ. Ἐπετ., ὅ.π., 183 (τ.δ. Καλλιφωνίας), 274 (τ.δ. Λευκασίου). — Χ.Ι.Α. 312, 418.
274. Μανολίκος Γ., ὅ.π., 397.
275. Χ.Ι.Α. 485Α, 76.
276. Δεμερτζῆς Δ., ὅ.π., 180.
277. Χ.Ι.Α. 505, 15.
278. Χ.Ι.Α. 681Α, 99.
279. Σειστάκης Γ., Ὁ Σφάκος, ὅ.π., 44.
280. Ι. Α., Γ', 347 καὶ Δ' 1, 56.
281. Φ. Ἰστ. 3, 16, 3. — Hist. Nat. 13, 121.
282. Κρεκούκας Δ., ὅ.π., 434. — Georgacas-McDonald, ὅ.π. σ. 166, ἀρ. 3393. — Κατσουλέας Σ., Μεσσηνία, ὅ.π., 352.
283. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 3394.
284. Ἡλιόπουλος Κ. Ν., ὅ.π., 188.
285. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 3395.
286. ὅ.π., ἀρ. 3394.
287. Χ.Ι.Α. 868, 26.
288. Κατὰ πληροφορία τοῦ Δ. Κρεκούκας.
289. Χατζιδάκις Ν. Ε., Τοπωνυμια τοῦ χωρίου Ἀργυρουπόλεως, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν 1 (1938) 447.
290. Πετρόπουλος Γ., Κεφαλληνία, ὅ.π., ἔγγρ. 91, στ. 16.
291. Κατσουλέας Σ., ὅ.π.
292. Ι. Α., Γ', 516, Δ' 1, 172. Πρβ. καὶ σημ. 290.
293. Miklosich-Müller, Acta et diplomata, ὅ.π., 5, 61. στὸ Θωμόπουλος Ι., Μελέτη τοπωνυμικῆ τῆς νήσου Κέω, Ἀνάτυπο ἐκ τῆς Ἐπετ. Ἐτ. Κυκλαδ. Μελετ. (τ. Γ'), Ἀθ. 1963, 105.
294. Miklosich-Müller, Acta et diplomata, 5, 48, ὅ.π.
295. Χατζιδάκις Γ., Γλωσσολογικαὶ μελέται, Ἀθ. 1901, τ. Α' 185. — Χ.Ι.Α. 587, 187. — Κρεκούκας Δ., ὅ.π., 434 (5 θέσεις). — Παπαδόπουλος Κ. Μ., ὅ.π., 15. — Χ.Ι.Α. 553, 34 (3 θέσεις). — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 3398, σ. 166 (δεκάδες θέσεις στὴν Ὀλυμπία, Πυλία καὶ Τριφυλία).
296. Χ.Ι.Α. 485Α, 27. — Ἀμαντος Κ., ὅ.π., Ἑλληνικὰ Ε' (1932) 221.
297. Βάλληγδας Ἄντ., ὅ.π., 149.

298. Ψύλλας Ι., Ἱστορία τῆς νήσου Κέας, Ἀθ. 1921, 247.
299. Μενάρδος Σ., Τοπωνυμικὸν τῆς Μυκόνου, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν 7 (1930) 247 (= Τοπωνυμικαὶ καὶ λαογραφικαὶ μελέται, Λευκωσία 1970, 196-197). — Πετρόπουλος Γ., Νοταριακαὶ πράξεις Μυκόνου, Ἀθ. 1960, ἀρ. 1654 στ. 8-9 (ἔτους 1676).
300. Παπαχριστοδοῦλου Χρ., Ρόδος, ὁ.π., 166-167.
301. Χ.Ι.Α. 834, 33.
302. Θωμόπουλος Ι., ὁ.π.
303. Δεμερτζῆς Δ., ὁ.π., 183.
304. Χ.Ι.Α. 587, 183. — Κρεκούκας Δ., ὁ.π. (3 θέσεις). — Χ.Ι.Α. 553, 34. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 3399 (δεκάδες θέσεις Ὀλυμπίας, Πυλίας καὶ Τριφυλίας).
305. Δεμερτζῆς Δ., ὁ.π., 179.
306. Βογιατζίδης Ι., Ἀμοργός. Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς νήσου, Ἀθ. 1918, 94.
307. Δεμερτζῆς Δ., ὁ.π., 214.
308. Χ.Ι.Α. 167, 442.
309. Πρβ. Ἡσύχιος: «ἀκροῖαι τὰ ἄκρα τῶν ὄρεων».
310. Ι.Α., Α', 369. Κατὰ τὸν Γ. Χατζιδάκι ὁ τύπος σχηματίστηκε ἀναλογικὰ πρὸς ἄλλα οὐσ. σὲ -ια (Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά, Ἀθ. 1907, τ. Β' 309).
311. Ι.Α., Α', 373.
312. Ι.Α., Α', 380, ἀπὸ τὸ οὐσ. ἄκρη + ινός.
313. Χατζηγιάκης Α., ὁ.π., 15.
314. Λεξ. Δήμων, ὁ.π., 10.
315. Σχινῆς Ι., ὁ.π., 540.
316. Λουκόπουλος Δ., Ποιμενικά, ὁ.π., 122. — Βασιλείου Π., ὁ.π., 139.
317. Θεοδωρίδης Θ., ὁ.π., 135.
318. Rohlf's G., Dizionario, ὁ.π., 4 (Bona).
319. «Ἀπὸ τὸν βυζαντινὸν τύπον ἀκρέα» (Παπαχριστοδοῦλου Χρ., Ρόδος, ὁ.π., 131).
320. Χ.Ι.Α. 623, 41.
321. Νεφελ. 907, Ἀχαρν. 1110.
322. Βλ. Σούδα.
323. Ἀποστολόπουλος Α., Κυνουριακά, τ. 1. μέρ. α' Ἀθ.
324. Georgacas-McDonald, ὁ.π., σ. 178, ἀρ. 3950 = Χ.Ι.Α. 553, 38.
325. Χ.Ι.Α. 628, 72 — Κατσουλέας Σ., Μεσσην., ὁ.π. 352 — Georgacas-McDonald, ὁ.π.
326. Μανολάκος Γ., ὁ.π., 398.
327. Κατσουλέας Σ., Ἀργολίδα, ὁ.π., 92.
328. Χ.Ι.Α. 625, 46.
329. Λεξ. Δήμων, ὁ.π., 82.
330. Σχινῆς Ν., ὁ.π., 553.
331. Μιχαηλίδης-Νουάρης Μ., ὁ.π., Β', 485.
332. Μπιλιότος Ἐδ. καὶ Κοττρέ, Ἡ νήσος Ρόδος μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Μ. Μαλλιάρη καὶ Σ. Καραβοκύρου, 1881, τ. 2, 125.
333. Χ.Ι.Α. 392, 58.
334. Χ.Ι.Α. 625, 46. — Καρατζῆς Σ., ὁ.π., 238.
335. Κρέμος Γ., Φωκικά Ἀθ. 1830, τ. 3, 155 (τουρκικὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1121).
336. Δέφνερ Μ., Τοπωνυμιαὶ τῆς νήσου Σκύρου, Λαογραφία 9 (1926) 583.
337. Χ.Ι.Α. 485Α, 30.
338. Χ.Ι.Α. 663, 23.
339. Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 3949.
340. Μανωλακάκης Ἐμμ., Καρπαθιακά περιέχοντα τὴν τοπογραφίαν, ἱστορίαν, περιγραφὴν, ἀρχαιολογίαν, φυσικὴν κατάστασιν κλπ., Ἀθ. 1896, 158.
341. Παπαχριστοδοῦλου Χρ., Ρόδος, ὁ.π., 92.

342. *Πιλαβάκης Κ.*, *ὅ.π.*, *passim* (πολλές θέσεις).
343. *Χ.Ι.Α.* (Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων)πόλεως 6635), 102.
344. *Μυροΐδης Χρ.*, *Λαογραφικά Λιβέρας*, *Ἀρχεῖον Πόντου* 13 (1948) 143.
345. *Χελδράιχ-Μηλιαράκης*, *ὅ.π.*, 15.
346. *Χ.Ι.Α.* 392, 45.
347. *Χ.Ι.Α.* 553, 40 (βουνό, τὸ ἀρχαῖο Λύκαιον, κοντὰ στὸ χωριὸ Κωτύλιο Ὀλυμπίας) — *Georgacas McDonald*, *ὅ.π.*, σ. 182, ἀρ. 4119.
348. *Χ.Ι.Α.* 167, 480 καὶ 566 (αἰσ' *Λίπας τοῦ ρέμμα*).
349. *Ζωγράφειος Ἀγών*, *ὅ.π.*, 202. — *Μπέττης Στ.*, *τοπωνυμικὸ τοῦ χωριοῦ Βελτσίστα Ἰωαννίνων*, *Ἡπ.* Ἔστ. 9 (1960) 41. — *Παπαϊωάννου Γ.*, *ὅ.π.*, 297. — *Λαμπροΐδης Ι.*, *Ἡπειρωτικὰ μελετήματα Α'*, *Ἀθ.* 1887, 45 (ὄνομα χωριοῦ στὸ Σούλι). — *Λεξ. Δήμων*, *ὅ.π.*, 86 (ὄνομα χωριοῦ Δωδώνης Ἰωαννίνων).
350. *Χ.Ι.Α.* 585 (σὲ *δελτία*). — *Χ.Ι.Α.* 687Α, 375. — *Πρβ. ἐπόν. Λίπας* : *Χ.Ι.Α.* 1078, 147 (Νάουσα).
351. *Χ.Ι.Α.* 221, 5. — *Χ.Ι.Α.* 504, 59.
352. *Χ.Ι.Α.* 392, 18.
353. *Λουκόπουλος Δ.*, *Ποιμενικά*, *ὅ.π.*, 124.
354. *Κόλιας Γ.*, *ὅ.π.*, 134.
355. *Georgacas-McDonald*, *ὅ.π.*, ἀρ. 4121.
356. *Στὸν Somavera «μαῖζα, ἦ... cespite, cespuglio, lotta, teppa di prato».*
357. *πρβ. Μουσοῦρης Σπ.*, *ὅ.π.*, 57: «*Μαζός, Μαζοί... ὅπου ἀφθονοῦν μαῖζες, δηλ. βουνώδεις ὄγκοι*».
358. *Χελδράιχ-Μηλιαράκης*, *ὅ.π.*, 98.
359. *Παπαχριστοδοῦλου Χρ.*, *Ρόδος*, *ὅ.π.*, 157.
360. *Καββάδας Δ.*, *Βοτανικὸν Φυτολογικὸν λεξικόν*, *Ἀθ.* (χ.χ.) τ. Ε', 2188.
361. *Μηνᾶς Κ.*, *τὸ τοπωνυμικὸ τῆς Κάσου*, *Ἀθ.* 1975, 78-79.
362. *Μενάρδος Σ.*, *Κύπρος*, *ὅ.π.*, 39.
363. *Χ.Ι.Α.* 508, 999. Ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριὸ καὶ οἱ θέσεις: *Τ' Ὄξω μούτσουνο τοῦ ματζοχόρτου* (σ. 999), *τὸ Πλατυβόλι τοῦ ματζοχόρτου* (σ. 1001).
364. *Τσιτσέλης Η.*, *Συλλογὴ ὀνοματοθεσιῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας*, *Ἀθ.* 1877, 25.
365. *Μενάρδος Σ.*, *Μύκονος*, *ὅ.π.*, 196.
366. *Σειστάκης Γ.*, *Σφάκος*, *ὅ.π.*, 130-131.
367. *Χατζιδάκης Γ.*, *Περὶ τῆς λ. Μορέας*, Β', *Ἀθηνᾶ* 5 (1893) 496.
368. *Παπαχριστοδοῦλου Χρ.*, *Τοπωνυμικὸ Νισύρου, Νισυριακὰ* 3 (1969) 259.
369. *Παπαχριστοδοῦλου Χρ.*, *Σύμη*, *ὅ.π.*, 54.
370. *Πιλαβάκης Κ.*, *ὅ.π.*, *passim* (δεκάδες θέσεις).
371. *Λεξ. Δήμων*, *ὅ.π.*, 88, 206.
372. *Ὀπλαρχηγὸς Μυλοποτάμου τὸ 1821* (βλ. *Κρητ. Ἔστ.* τεύχ. 136 (1963) 147) καὶ ἄλλοι.
373. *Μηλιαράκης Ἀντ.*, *Κεφαλληνία*, *ὅ.π.*, 151.
374. *Παλιὰ οἰκογένεια στὰ Γιάννενα ποὺ πέρασε στὴν Κέρκυρα, ὅπου καὶ μνημονεύεται ἤδη στὰ 1700 (αΠ. Μελιδώνης ἐξ Ἰωαννίνων)*. βλ. *Μπέττης Στ.*, *Κούρεντα*, *ὅ.π.*, 429.
375. *Χ.Ι.Α.* 806, 293.
376. *Χ.Ι.Α.* 883, 66.
377. *Χ.Ι.Α.* 807, 103.
378. *Λεξ. Δήμων*, *ὅ.π.*, 209.
379. *Χ.Ι.Α.* 559, 187 = *Χ.Ι.Α.* 685, 88.
380. *Ἀφεντούλης Θ.*, *Τὰ Κρητικά, ποίημα ἀφιερωμένον εἰς τοὺς ἐν Κρήτῃ ἀγωνιζομένους*, *Ἀθ.* 1867, 19. — *Κορωναιῖος Ν.*, *Λεξιλόγιον γεωγραφικὸν Ἑλληνικόν*, *Χαλκίς* 1909. — *Χουρμούζης Μ.*, *Κρητικά*, *Ἀθ.* 1842, 43, 45 — *Λεξ. Δήμων*, *ὅ.π.*, 94, 96. — *Κριάσης Α.*, *Τὰ τοπω-*

- νόμια στὴν Κρήτη, Κρητικὴ Ἑστία τεύχ. 223 (1977) 1023. Πρβ. καὶ *Μελιδοχώρι*, (τό), ὄνομα συν)σμοῦ Μονοφατσίου, Λεξ. Δήμων, ὁ.π., 209.
381. *Δεμερτζῆς Δ.*, ὁ.π., 208. Πρβ. καὶ θέση *Μελιράχη* (ή) (Κεχριές Χαλκίδας), ὁ.π.
382. *Ράμφος Ι.*, Σύμμεικτα Κιμωλιακά, Κιμωλιακά 3 (1973) 372 καὶ *Κατσοῦρος Ἀ.*, Τοπωνύμια Κιμώλου καὶ Ἱπολήβου, Κιμωλιακά 5 (1975) 362.
383. 3, 117.
384. Κύρου Ἀνάβ. 1, 2, 22.
385. Φ. Ἰστ. 8, 3, 2-3, μὲ τύπο μέλιτος.
386. Liddell-Scott, στὸ λήμμα. (*Setaria italica*). — *Μενάρδος Σ.*, Κύπρος, ὁ.π., 41, 43 («αἰχμηρόν καὶ κολλῶδες φυτόν, λατινικὰ panicum»).
387. Amantos K., Die Suffixe, ὁ.π., 17, 41.
388. X.I.A. 794, 139.
389. X.I.A. 789, 363.
390. *Πιλαβάκης Κ.*, ὁ.π., passim.
391. Ἰλ. 13, 178. 16, 760.
392. Ἔργα 145.
393. Φ. Ἰστ. 3,3,1. 3,11,3. 3,6,5 κ.ά.
394. Ἡσόδ.: «μελία. δένδρου εἶδος». DuCange: «μελέα. Fraxinus».
395. Ἡ πληροφορία στὸν Στ. Βυζάντιο, ὁ.π., 442.
396. Rohlf's G., Lexicon, ὁ.π., 323: «Topon. oft als Melia, Milia, Mulia in Sudkalanden und in Ostsizilien».
397. X.I.A. 392, 35.
398. *Κατσουλέας Σ.*, Μεσσηνία, ὁ.π., 354. — *Παπαδόπουλος Κ. Μ.*, ὁ.π., 18. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., σ. 193, ἀρ. 4669.
399. Λεξ. Δήμων, ὁ.π., 94 καὶ 209.
400. *Σχινᾶς Ν.*, ὁ.π., 39.
401. *Κατσουλέας Σ.*, ὁ.π. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., σ. 193, ἀρ. 4655a.
402. *Σαρρῆς Ι.*, Τὰ τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς, Ἀθηνᾶ 40 (1928) 142.
403. *Κατσουλέας Σ.*, ὁ.π.
404. X.I.A. 553, 44. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4677-78.
405. *Χουρμουζιάδης Κ.*, Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα Ἰσακῆλιου, Θρακικά 12 (1939) 316.
406. X.I.A. 167, 421.
407. X.I.A. 839, 225 καὶ 245.
408. *Δεληγιάνης Β.*, ὁ.π., 221.
409. X.I.A. 1111, 284 (ἐδῶ «εἶχι παλιὰ μέλιγα»).
410. X.I.A. 868, 243.
411. Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4660.
412. *Ἡλιόπουλος Κ. Ν.*, ὁ.π., 189. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4670.
413. *Κρεκούκας Δ.*, ὁ.π., 436. — *Κατσουλέας Σ.*, ὁ.π. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4661-2.
414. *Κατσουλέας Σ.*, ὁ.π. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4657.
415. *Δεμερτζῆς Δ.*, ὁ.π., 211.
416. *Κρεκούκας Δ.*, ὁ.π. — *Κατσουλέας Σ.*, ὁ.π. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4658-59.
417. *Κρεκούκας Δ.*, ὁ.π. — Georgacas-McDonald, ὁ.π., ἀρ. 4656 — *Κατσουλέας Σ.*, ὁ.π.
418. Georgacas-McDonald, ὁ.π.
419. Φ. Ἰστ. 1,9,3. 3,3,3 κ.ά.
420. Περὶ τῆς ἑτυμολογίας τῆς λέξεως Μορέας, Ἀθηνᾶ 5 (1893) 236-238. (Πρβ. καὶ Amantos K., Die Suffixe, ὁ.π., 32-33). Στὴν ἀρχαιότητα ἔχουμε τοπων. *Σχινεύς*, *Πρωεύς*, *Φιλλεύς*, *Ἐλαιεύς*, *Φηγεύς* κ.ά., ἐνῶ τὰ πρῶτα τοπων. σὲ -ίας (λ.χ. *Ψαμαθίας*) ἐμφανίζονται στὸν 9^ο αἰ.
421. X.I.A. 777, 62 (Νεοχώρι).

422. Δεμερτζής Δ., δ.π., 225 και Λεξ. Δήμων, δ.π., 223.
 423. Λεξ. Δήμων, δ.π., 128.
 424. Χ.Ι.Α. 345, 14. — "Αμαντος Κ., Χίος, δ.π., 174.
 425. Amantos K., Die Suffixe, δ.π., 38.
 426. Παπαχριστοδούλου Χρ., Ρόδος, δ.π., 43.
 427. Χουρμούζης Χ., δ.π., 45 (έπαρχία Μυλοπόταμου), 78 (όνομα χωριού της έπαρχίας Μονοφατσίου = Λεξ. Δήμων, δ.π., 228), 87 (Καινούργιο Χωριό Πεδιάδος 'Ηρακλείου). — Χατζιδάκις Γ., 'Ο Μορέας και έν Κρήτη, 'Αθηνά 5 (1893) 549. — Τοῦ ἴδιου, Μεσ. και Ν. 'Ελλ. Β' 27 και 275. — Καλομενόπουλος Ν., Κρητικά, ἤτοι τοπογραφία και ὁδοιπορικά της νήσου Κρήτης, 'Αθ. 1894, 149. — Λεξ. Δήμων, δ.π., 128 (όνομα χωριού έπαρχίας Μαλεβιζίου).
 428. 'Ηλιόπουλος Κ. Ν., δ.π., 190.
 429. Χ.Ι.Α. 209, 236.
 430. Κουτσιλιέρης Α., δ.π., 247 (...« πρινιάς κατά μετάθεσιν τοῦ ρ »).
 431. "Αμαντος Κ., Σύμμεικτα, 'Ελληνικά 5 (1932) 222. — Παπαχριστοδούλου Χρ., Τοπωνυμικά και ὀνοματικά Χάλκης Δωδεκανήσου, Πλάτων ΙΒ' (1960) 43.
 432. Δεμερτζής Δ., δ.π., 181, 185.
 433. Κρεκούκας Δ., δ.π., 439. — Georgacas-McDonald, δ.π., σ. 209, ἀρ. 5360-5362. Παράγεται ὡς ἐξῆς: πρινιάς > μπρινιάς > μπιρνιάς > μπουρνιάς.
 434. Κόλιας Γ., δ.π., 138.
 435. Δεμερτζής Δ., δ.π., 176, 425.
 436. Κρεκούκας Δ., δ.π. — Κατσουλέας Σ., Μεσσηνία, δ.π., 354 — Georgacas-McDonald, δ.π., ἀρ. 6637, σ. 239.
 437. Δεμερτζής Δ., δ.π., 225 και Λεξ. Δήμων, δ.π., 228.
 438. Ζαράκας Ν., δ.π., 124.
 439. 'Αναγνωστόπουλος Γ. Π., Κρητικά ιδιώματα, 'Αθηνά 38 (1926) 148, σημ. 1. — Πάγκαλος Γ., Γλωσσικό ιδίωμα Κρήτης, τ. Α' 'Αθ. 1955, 399 (3).
 440. Χατζιδάκις Γ., Περὶ τῆς λέξεως Μορέας (Β'), 'Αθηνά 5 (1893) 496. — 'Αναγνωστόπουλος Γ., δ.π. — 'Αποστολάκης Σ., δ.π., 294 (όνομα χωριού της έπαρχίας Σελίνου) — Σειστάκης Γ., 'Ο Πρινές Σελίνου, Κρητική 'Εστία τεῦχ. 211 (1976) 463 — Λεξ. Δήμων, δ.π., 228. — Λεξ. Δήμων, δ.π., 128 (χωριά Μυλοποτάμου και Ρεθύμνου). Πρβ. Γκατσοπρινές (δ) ('Αποστολάκης Σ., Τοπωνύμια 'Αγριλέ - Λιβάδας, Κρητική 'Εστία 18 (1967) 57), Πριναρές (δ) (Σειστάκης Γ., 'Η 'Αγ. Ειρήνη, Κρητική 'Εστία 18 (1967) 25).
 441. Πιλαβάκης Κ., δ.π., (πολλές θέσεις).
 442. Georgacas-McDonald, δ.π., σ. 210, ἀρ. 5398 (*πρινεών) και σ. 239, ἀρ. 6635.
 443. Λεξ. Δήμων, δ.π., 104. — Μηλιαράκης, Κεφαλληνία, δ.π., 159.
 444. Γιανναρόπουλος Ι., Δικαιοπρακτικά έγγραφα εκ της μονῆς Ρεοντινοῦ, Πελοποννησιακά 8 (1971) 235 (έτους 1833, Κυνουρία). — Στρ. Κολοκοτρώνη Θ., Διήγησις συμβάντων της 'Ελληνικής Φυλής (1770-1836), έκδ. Γ. Τερτσέτη, 'Αθ. 1846, 75. — Κορούλλος Χρ. και Θεοχάρης Στ., Πεζοπορία από Πατρῶν εις Καλάμας, Πάτραι 1891, 98. — Χ.Ι.Α. 707, 65 και 68 (Πιάνα Μαντινείας).
 445. Παπανδρέου Γ., Καλαβρ. 'Επετ., δ.π., 274 (δῆμος Λευκασίου).
 446. Κατσουλέας Σ., 'Αργολίδα, δ.π., 93.
 447. 'Ηλιόπουλος Κ. Ν., δ.π., 198.
 448. Georgacas-McDonald, δ.π., σ. 211, ἀρ. 5429 (5 θέσεις).
 449. Χ.Ι.Α. 1038, 44. — Χ.Ι.Α. 1064, 111.
 450. Καμπούρογλου Δ., Μνημεία της ιστορίας των 'Αθηναίων, 'Αθ. 1896, τ. Γ' Παραρτ. νγ' (έτους 1823).
 451. Κορωνάιος Ν., δ.π. — Δεμερτζής Δ., δ.π., 209 = Λεξ. Δήμων, δ.π., 104.
 452. Βλ. 'Αρχείο 'Ιστορικού Λεξικού.
 453. Χ.Ι.Α. 830, 132.

454. *Εὐαγγελίδης Δ.*, *Σκίαθος*, ὁ.π., 52. — *Παπαδιαμάντης Ἀλέξ.*, διήγημα «Μάγισσες» (ὄνομα ἑνὸς βράχου).
455. X.I.A. 172, 12 καὶ 18 (Ἰωάννινα). — *Ζωγράφειος Ἀγών*, ὁ.π., 202. — *Ἀραβαντινὸς Π.*, ὁ.π., Β' 386. — *Ζῶτος*, ὁ.π., Δ' τεύχ. Α' 30 (Πρέβεζα). — *Λεξ. Δήμων*, ὁ.π., 217.
456. X.I.A. 883, 67 καὶ 132.
457. X.I.A. 230, 114.
458. X.I.A. 859, 18.
459. X.I.A. 858, 64. — X.I.A. 1007, 20.
460. X.I.A. 827, 144.
461. X.I.A. 1053, 4.
462. X.I.A. 925, 239.
463. X.I.A. 758, 271 (ὄνομα μιᾶς συνοικίας).
464. X.I.A. 604, 107.
465. *Ἀμαντὸς Κ.*, *Σύμμεικτα*, ὁ.π., 221.
466. X.I.A. 345, 5.
467. X.I.A. 569, 117.
468. X.I.A. 315, 51.
469. X.I.A. 687A, 375.
470. *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 6 (1957) 514.
471. *Ζερζελίδης Γ.*, ὁ.π., 23 (1960) 147 καὶ 24 (1961) 273 (= αμύτες, βουνοκορφές ἐδῶ ὄνομα βουνοῦ). *Ζαβέρα*).
472. *Σαμπὸν Ἀδ.*, ὁ.π., 106.
473. *Ἀλιμπράντης Ν.*, *Ἀνέκδοτα παριακὰ ἔγγραφα τῆς Τουρκοκρατίας (1594-1836)*. *Σιγίλλια καὶ ἔγγραφα τῆς μονῆς Ἀγ. Μηνᾶ Πάρου*, Ἀθηνᾶ 75 (1974-1975) 158.
474. *Ἡροδ.* 5,76. 7,183 κ.ά.
475. *Ξενοφ.*, *Κύρου παιδ.* 8,3,1.
476. *Παπαδόπουλος Α. Α.*, *Ἑτυμολογικά καὶ γραμματικά*, Ἀθηνᾶ 53 (1949) 196.
477. *Ἀμαντὸς Κ.*, *Ἡ σημασία τῶν νέων ἐλληνικῶν τοπωνυμίων*, *Ὄνόματα* 1 (1952) 1 (= *Γλωσσικὰ μελετήματα*, Ἀθ. 1964, 527).
478. *Λεξ. Δήμων*, ὁ.π., 112 καὶ 220.
479. *Ξανθουδίδης Στ.*, *Λέξεις Ἐρωτοκρίτου*, Ἀθηνᾶ 26 (1914), *Λεξ. Ἀρχ.* 146. — *Χατζιδάκις Γ.*, *Μεθοδικὰ καὶ ἑτυμολογικά*, Ἀθηνᾶ 36 (1924) 183. — *Γεωργακάς Δ.*, *Συμβολὴ εἰς τὴν τοπωνυμικὴν ἔρευναν*, Ἀθηνᾶ 48 (1938) 45.
480. *Κουτσιλιέρης Α.*, ὁ.π., 247.
481. *Λάμπρος Σπ.*, *Σημειώσεις περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Βενετοκρατίας*, *Νέος Ἑλληνομνήμων* 20 (1925) 347 (*Omagli*).
482. *Νουχάκης Ι.*, ὁ.π., 927.
483. *Βαγιακάκος Δ.*, *Περὶ τὰ παραταινάρια τῆς Μάνης τοπωνύμια*, Ἀθηνᾶ 68 (1965) 218 = *Λεξ. Δήμων*, ὁ.π., 220.
484. *Γεωργακάς Δ.*, ὁ.π. — *Πλατάκης Ε.*, *Βραχάσι*, ὁ.π., 104.
485. *Παπανδρέου Γ.*, *Καλαβρ. Ἐπετ.*, ὁ.π., 225.
486. X.I.A. 704, 129α (ἀπὸ δωρητήριο ἔγγραφο ἔτους 1872).
487. X.I.A. 230, 114.
488. X.I.A. 625, 62. — *Καρατζᾶς Στ.*, ὁ.π., 246.
489. X.I.A. (Φιλ. Συλ. Κων)πόλεως 6635), 122. — *Μιχαηλίδης-Νουᾶρος Μ.*, ὁ.π., Β' 487.
490. *Σάθας Κ.*, *Μεσαιων. Βιβλιοθήκη* 3, 562, ἔτους 1622 (στὸ *Βαγιακάκος Δ.*, *Παραταινάρια*, ὁ.π.).
491. *Γεωργακάς Α.*, ὁ.π.
492. *Ἀθανασιάδης Εὐστρ.*, *Τοπωνύμια τῆς Σαντᾶς*, *Ἀρχ. Πόντου* 29 (1968) 136 καὶ 152.
493. *Ζερζελίδης Γ.*, ὁ.π., 274.

494. Γεωργακάς Δ., *δ.π.* = Λεξ. Δήμων *δ.π.* (συνοικισμός Γαράζου Μυλοποτάμου.).
495. Κουτελάκης Χ., Συμβολή στο τοπωνυμικό τῆς Τήλου, 'Αθ. 1982, 19.
496. Στεφανίδης Μ., (Πρακτικά Συνεδρίας 307 τῆς 3-2-1924), 'Αθηνᾶ 36 (1924) 306. — Γεωργακάς Δ., *δ.π.*
497. Παπαχριστοδούλου Χρ., Χάλκη, *δ.π.*, 35.
498. Κουτελάκης Χ., *δ.π.*, 122 (2 θέσεις).
499. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 181.
500. Χ.Ι.Α. 449, 66.
501. Χ.Ι.Α. 795, 17 «ἐν' ἡ ψηλώτιω' ραχούλα τ'ς Οἴτ'ς» (= Φθιωτικ. 19 (1959) 40).
502. Χ.Ι.Α. 313, 178.
503. Pellegrini Astore, Il dialetto Grecocalabro di Bova, τόμ. 1, Torino e Roma 1880, 2.— Rohlfs G., Dizionario, *δ.π.*, 9 = Τοῦ ἴδιου, Lexicon, *δ.π.*, 362-3. Πρβ. καὶ θέση 'Αμουλία (ῆ) (Rohlfs G., Dizionario, *δ.π.*, 10).
504. Χ.Ι.Α. 167, 487.
505. Χ.Ι.Α. 588, 116.
506. Βαγιακάκος Δ., 'Ιθάκη, *δ.π.*, 154 (< ὀμαλός).
507. Πιλαβάκης Κ., *δ.π.* (πολλές θέσεις).
508. Μιχαηλίδης-Νουάρος Μ., *δ.π.*, Β' 436 (3 θέσεις, < ὀμαλό).
509. Rohlfs G., Dizionario, *δ.π.*, 169.
510. Τσιτσέλης Η., *δ.π.*, 675, 851 (< ὀμαλά).
511. Παπαχριστοδούλου Χρ., Ρόδος, *δ.π.*, 122.
512. Rohlfs G., *δ.π.*, (Vibo Valentia) (< ὀμάλια). Πρβ. καὶ θέσεις Μεσαμαλή (= Μέσα 'Ομαλή), 'Ανουμαλή (= 'Ανω 'Ομαλή), Κατουμαλή (Κάτω 'Ομαλή) ἀπὸ τὸ Roghudi, *δ.π.*
513. Κατσουλέας Σ., Μεσσηνία, *δ.π.*, 349.
514. Βασιλείου Γ., *δ.π.*, 137.
515. Φ. 'Ιστ. 4,3,3. 1,3,1. 3,18,3 κ.ά.
516. 1,92.
517. Στράβων 17, 838.
518. Χ.Ι.Α. 392, 34.
519. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 224, ἀρ. 6021.
520. Χ.Ι.Α. 505, 125. — Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 211 = Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 144.
521. Παπατρέχας Γ., *δ.π.*, 214.
522. Στεργιόπουλος Κ., Τοπωνυμικό τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, 'Ηπ. Χρονικ. 13 (1938) 154.
523. Χ.Ι.Α. 1009, 160.
524. Χ.Ι.Α. 807, 253.
525. Χ.Ι.Α. 392, 46.
526. Χ.Ι.Α. 553, 9. — Χ.Ι.Α. 628, 52. — Κρεκούκας Δ., *δ.π.*, 438. — Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 104, ἀρ. 566 (6 θέσεις).
527. Παπαχριστοδούλου Χρ., Ρόδος, *δ.π.*, 152.
528. 'Ηλιόπουλος Κ. Ν., *δ.π.*, 190.
529. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 189, 202.
530. Χ.Ι.Α. 442 (συμπληρ.). — Χ.Ι.Α. 438, 49.
531. Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.*, 65.
532. Χ.Ι.Α. 727, 147.
533. Κόλιας Γ., *δ.π.*, 141.
534. Μενάρδος Σ., Κύπρος, *δ.π.*, 41.
535. Στεργιόπουλος Κ., *δ.π.*
536. Στούπης Σπ., Πρωγωνησιακά καὶ Βησσανιώτικα, Πάτραι 1962, τ. Α', 149 καὶ 350.
537. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 221.
538. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 191.

539. Λαμπροίδης Ι., *δ.π.*, 57. — Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 114.
540. Κρεκούκας Δ., *δ.π.* καὶ Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 104, ἀρ. 565.
541. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, ἀρ. 567.
542. Νουχάκης Ι., *δ.π.*, 919.
543. Παπαγεωργίου Α., Τοπωνυμικὸ τοῦ χωριοῦ Περαιτῆ Ἰωαννίνων, *Δωδώνη* 5 (1976)
110. — Μπέττης Στ., Τοπωνυμικὸ Γραμμένου Ἰωαννίνων, Ἠπ. Ἐστ. 8 (1959) 691.
544. Κατσουλῆς Σ., Ἀργολίδα, *δ.π.*, 93.
545. Δεληγιάννης Β., *δ.π.*, 220-221.
546. Πιλαβάκης Κ., *δ.π.*, *passim*.
547. Σπυριδάκης Κ., Κυπριακὰ τοπωνύμια παρὰ Λεοντίω Μαχαιρᾷ, *Ε.Ε.Β.Σ.* 23 (1953) 187.
548. Ἀνδριώτης Ν., Ἐτυμολογικὸ λεξικὸ τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς, *Θεσ)νίκη* 1967², 291. — *Τοῦ ἴδιου*, *Archaismen*, *δ.π.*, 491, ἀρ. 4996, μὲ τύπους *πορεία* (Τσακων.), *πορειά* (Ἠπ.), *ἀπουρειά* (Δῆμν.).
549. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 237, ἀρ. 6589.
550. Παπανδρέου Γ., *δ.π.*, 199 (Σκοῦπι), 265. — *X.I.A.* 419, (Κουτσινοχώρι). — *X.I.A.* 564, 20 (Καλάβρυτα) 33 *Κάτω πορειά*, ἦ. — *X.I.A.* 684, 33 (Κλειτορία).
551. *X.I.A.* 625, 69.
552. *X.I.A.* (Φιλ. Σουλ. Κων)πόλεως 6635), 131.
553. Κωνσταντινίδης Μ., Ἡ νῆσος Σκῦρος, Ἀθ. 1901, 35.
554. Μουσελίμης Σ., *δ.π.*, 822.
555. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 126.
556. *X.I.A.* 504, 161.
557. Σπυρόπουλου Α. - Καραμεσίνη Μ., Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὰ περασμένα τοῦ Ἀστακοῦ καὶ τῆς περιοχῆς του, Ἀθ. 1969, 22.
558. Διαπούλης Χ., Ἡ ἑλληνικὴ χλωρίς, τ. Β1, Ἀθ. 1948, 106.
559. Φ. Ἰστ. 9,1,2.
560. «*προυνέα. ἀκακία, ἦ προυναία. prunus*».
561. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, 239, ἀρ. 6636.
562. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 128.
563. *X.I.A.* 1078, 215.
564. *X.I.A.* 617, 80.
565. Παπαϊωάννου Γ., *δ.π.*, 802.
566. Δεληγιάννης Β., *δ.π.*, 220.
567. *X.I.A.* 725B, 245.
568. Ἐπίχαρμ. 17 — Ἴπποκρ. Περὶ διαίτ. 2, 54 — Θεόφρ. Φ. Ἰστ. 1,9,4.
569. Ἀριστοφ. Ἐκκλησ. 1030 — Θεοφρ. Φ. Ἰστ. 6,1,4.
570. Θεοφρ. Φ. Ἰστ. 7,2,1. 7,6,1 — Διοσκορ. Ὑλ. Ἰατρ. 3, 27 — Γαλην. 12, 97.
571. Ἀνδριώτης Ν., Ἐτυμολογικὸ, *δ.π.*, 309.
572. Σύμμεικτα Τοπωνυμικά, στὰ Γλωσσικὰ μελετήματα, *δ.π.*, 95-96 (= Ἀθηνᾶ 22 (1910) 202).
573. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 229.
574. Σπυρόπουλος-Καραμεσίνης, *δ.π.*, 31. — Λεξ. Δήμων, *δ.π.*, 132.
575. Βλάχος Κ., *δ.π.*, 703, μονὴ Παναγίας τῶν Εἰσοδίων «Ἀγγελομάχου», τύπος *Βρωμορίγανη* (ἔτους 1866).
576. Georgacas-McDonald, *δ.π.*, σ. 243, ἀρ. 6829.
577. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 215, 218.
578. Δεμερτζής Δ., *δ.π.*, 234.
579. Λεξ. Δήμων, *δ.π.*
580. Amantos K., Die Suffixe, *δ.π.*, 49.
581. Χατζιδάκης Γ., Περὶ τῆς λέξεως *Μορέας* (Β'), *δ.π.*, 495.

582. Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 230.
583. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 6830.
584. Ὅμηρ. Ἴλ. 6, 433 κ.ά. — Ἡσίοδ. ἀπόσπασμα 160. — Ἀριστοτέλη, Περὶ ζώων Ἱστορίας 557b, 25. — Θεόφρ. Φ. Ἱστ. 2,2,4 κ.ά.
585. Στ. Βυζάντιος, ὅ.π., 277: «Ἐρινεὸς πόλις Δωριέων ὑπὸ τὸν Παρνασσόν, λέγεται καὶ Ἐρινεῖος. Ἔστι δε καὶ Θετταλίας ἄλλη καὶ Ἀχαΐας».
586. Θωμόπουλος I., ὅ.π., 27: «Ἐν Ἐρινῶ», ἀπὸ ἐπιγραφῆ στῆ σειρᾶ Inscript. Graecae, τ. XII, ἀρ. 1076, στ. 67.
587. X.I.A. 918, 9.
588. Καμπούρογλου Δ., Μνημεῖα Ἀθην., ὅ.π., τ. 3, 154.
589. Δεμερτζής Δ., ὅ.π., 246.
590. Μενάρδος Σ., Μύκονος, ὅ.π., 196 («συχνὸν ἀνά τὰς Κυκλάδας π.χ. ἐν Τήνῳ καὶ Ν. Σποράδαις»).
591. Θωμόπουλος I., ὅ.π., 124-125.
592. Amantos K., Die Suffixe, ὅ.π., 62.
593. X.I.A. 511, 24.
594. X.I.A. 727, 143 (τοῦ Σιώτη ὁ ἀρνιός).
595. Πιλαβάκης Κ., ὅ.π., passim.
596. X.I.A. 1005, 20 (ἔγγρ. 18ου αἰ.: «Ἄτις Γιώργ'ς τῆς Ἐρινεῖας»).
597. Κατσουλέας Σ., ὅ.π., 355.
598. Georgacas-McDonald, ὅ.π., σ. 244, ἀρ. 6851a.
599. Φλέγελ Καρ., Ἡ νῆσος Κάλυμνος, Κων)πολις 1896, 12.
600. Κρητικὸς Π., Πατριακὰ τοπωνύμια, Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον 1 (1955) 105.
601. Μενάρδος Σ., Κύπρος, ὅ.π., 40.
602. X.I.A. 628, 47.
603. Δεμερτζής Δ., ὅ.π., 203.
604. Κρεκούκλιας Δ., ὅ.π. 440 — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 6852. — Κατσουλέας Σ., ὅ.π.
605. Φ. Ἱστ. 3,18,1. 3,18,5.
606. 1, 108.
607. 7, 309F.
608. Πανσανίας 1,41,2.
609. Μενάρδος Σ., Κύπρος, ὅ.π., 42. — Πιλαβάκης Κ., ὅ.π., passim.
610. Δεμερτζής Δ., ὅ.π., 180.
611. Χατζηγιάκης Α., ὅ.π., 95.
612. Σαρρῆς I., ὅ.π., 141.
613. Χατζηγιάκης Α., ὅ.π., 95.
614. Βασιλείου Π., ὅ.π., 139.
615. Κόλιας Γ., ὅ.π., 145.
616. X.I.A. 999, 358.
617. X.I.A. 923, 15.
618. Georgacas-McDonald, ὅ.π., σ. 245, ἀρ. 6889.
619. Andriotis N., Archaismen, ὅ.π., σ. 482, ἀρ. 5256.
620. «ρωπαξ, ρώπακος. τὰ ρωπάκια παρ' ἡμῖν». Πρβ. καὶ DuCange: «ρωψ, τὸ παρ' ἡμῖν ρωπάκον».
621. Κυνηγετ. 4, 393.
622. Ἴλ. 13, 199. 23, 122 κ.ά.
623. Ὅδ. 10, 166. 14, 49 κ.ά.
624. «ρωψ. βοτάνη ἀπαλή».
625. Andriotis N., Archaismen, ὅ.π., σ. 485, ἀρ. 5274.
626. X.I.A. 485A, 43.

627. *Κρεκούκας Δ.*, ὅ.π., 440. — *Παπαδόπουλος Κ. Μ.*, ὅ.π., 21. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., σ. 245, ἀρ. 6905-6910. — Ἄρχεῖο Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (δεκάδες θέσεις).
628. *Σαορῆς Ι.*, ὅ.π., 144.
629. *Λεμερτζῆς Δ.*, ὅ.π., 210. — X.I.A. 625, 72. — X.I.A. 736A, 149. — X.I.A. 1000, 266.
630. Ἄρχεῖο Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (δεκάδες θέσεις).
631. X.I.A. 677, 179.
632. X.I.A. 979, 32.
633. *Λάσκαρης Ν.*, Ἡ Λάστα καὶ τὰ μνημεῖα τῆς, Πύργος 1902-1926, 65.
634. X.I.A. 392, 94.
635. X.I.A. 553, 66 καὶ 70. — *Κρεκούκας Δ.*, ὅ.π., 440 (5 θέσεις). — Georgacas-McDonald, ὅ.π., σ. 249, ἀρ. 7070.
636. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7071.
637. X.I.A. 900, 285 (Πελοπόννησος).
638. X.I.A. 1111, 192 (Βόλβη Λαγκαδά).
639. X.I.A. 553, 66. — *Κρεκούκας Δ.*, ὅ.π. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7067.
640. X.I.A. 392, 14. — X.I.A. 615³, 11.
641. X.I.A. 564, 40.
642. *Κρεκούκας Δ.*, ὅ.π. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7065.
643. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7068.
644. ὅ.π., ἀρ. 7069. — X.I.A. 553, 66.
645. *Κρεκούκας Δ.*, ὅ.π. καὶ Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7072.
646. *Ἡλιόπουλος Κ. Ν.*, ὅ.π., 191.
647. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7066.
648. *Κρεκούκας Δ.*, ὅ.π. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7073 (8 θέσεις).
649. Διοσκ. 4, 155 — Ὀρειβασ. 7,26,38 — Ἡσύχιος («ἀκανθάριον ἀδρόν καὶ ἐδώδιμον») — Π. Αἰγινίτ. 7, 3.
650. «σίλβαι. ροιαί».
651. Κατὰ τὰ καρκίνος > καρκίνος, ἀγροφύλακας > ἀγριοφύλακας κ.ἄ.π. πού ἀναπτύσσουν ἄλογο -ι- γιὰ καλύτερη προφορά (νόμος Kretschmer).
652. X.I.A. 723, 90 (Σάμος). — X.I.A. 1011, 80 (Σύμη).
653. X.I.A. 431, 63. — X.I.A. 419 (Καλάβρυτα). — X.I.A. 346, 321 (Βούρβουρα Κυνουρίας). — X.I.A. 595, 76 (Περιθώρι Ἀχαΐας).
654. X.I.A. 420. — X.I.A. 1062, 108. — X.I.A. 696, 86. — X.I.A. 736A, 173.
655. Andriotis N., Archaismen, ὅ.π., σ. 492, ἀρ. 5351.
656. *Κατσουλέας Σ.*, ὅ.π.
657. Georgacas-McDonald, ὅ.π., 249, ἀρ. 7078.
658. X.I.A. 615³, 14.
659. X.I.A. 670B, 479.
660. *Παπαχριστοδούλου Χρ.*, Ρόδος, ὅ.π., 159.
661. Φ. Ἰστ. 2,2,10. 2,7,7.
662. «Ἄ. δένδρον κάριμον. καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ οὕτω καλεῖται».
663. X.I.A. 392, 14.
664. X.I.A. 221, 91.
665. *Πετρόπουλος Κ. Μ.*, ὅ.π., 22 (τ. δῆμος Τριπύλης).
666. Andriotis N., Archaismen, ὅ.π., σ. 504, ἀρ. 5467-8.
667. *Rohlf's G.*, Dizionario, ὅ.π., 325, 327. — *Τοῦ ἴδιου*, Lexicon, ὅ.π., 471-2.
668. *Εὐαγγελίδης Τρ.*, Σκιάθος, ὅ.π. (μονὴ Σουρβιᾶς στὴ Θεσσαλία). — X.I.A. 933, 336 (Τσαγκαράδα). — X.I.A. 1002, 178 (Πήλιο).
669. *Βλάχος Κ.*, ὅ.π., 536 (σὲ ἔγγρ. τῆς μονῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας Σιούτσηστας τοῦ

έτους 1865). — Παπαϊωάννου Γ., ό.π., 806. — Αναγνωστόπουλος Γ., Λαογραφικά έξ 'Ηπείρου, Λαογραφία 5 (1915) 14 (προϊκοσύμφωνο έτους 1771).

670. Θαβώρης Α., Τοπωνύμια άπό τό Λιβάδι τής Χαλκιδικής, 'Ανάτυπο άπό τά «Χρονικά» τής Λαογραφικής και 'Ιστορικής 'Εταιρείας Χαλκιδικής, τεύχ. 5 (1963) 12.

671. Χ.Ι.Α. 615³, 7 (Κοζάνη). — Χ.Ι.Α. 681Α, 102 (Βόιον). — Χ.Ι.Α. 687Β, 413 (Βόιον). — 1082, 32 (Καρπερό Γρεβενών).

672. Χ.Ι.Α. 1111, 287 («ή Σουρβιά Τσακίλ»).

673. Χ.Ι.Α. 687Β, 441 («στό Πανδοπώλη τή σουρβιά»).

674. Χ.Ι.Α. 907, 125.

675. Χατζηγιάκης Α., ό.π., 99.

676. Χ.Α.Α. 5569Δ, 624.

677. Ρωμαίος Κ. Α., Τόποι και τοπωνύμια, Πελοποννησιακά 5 (1962) 43-44.

678. «Φιδάκη πιθάριον μικρόν, στερόν».

679. Χ.Ι.Α. 392, 10. — Χ.Ι.Α. 1092, 57 (Καραθανάση σπιθάρι), 56 ('Αλέξη σπιθάρι, τό).

680. Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 256, άρ. 7394.

681. Καμπούρογλου Δ., Μνημεία τής 'Ιστορίας τών 'Αθηναίων, 1889-1896, τ. 2, 112 («τό Σπιθάρι του Μαζαράκη», έτους 1793), 113 («τό Κιάφα σπιθάρι», έτους 1793), 115 (Κορωπί, χ.χ.).

— Σαρρή Ι., ό.π., 141.

682. Δεμερτζής Δ., ό.π., 221, 243.

683. Χ.Ι.Α. 1033, 132.

684. Χ.Ι.Α. 781, 151 (Σπιθάρι πεζούλες, τό), 153 (Σπιθάρι Λιόση, τό).

685. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 7395.

686. Δεμερτζής Δ., ό.π., 237.

687. Καραστάθης Κ., Μαλεσίνα, Στερεά 'Ελλάς, τεύχ. 15 (1970) 26/124, σημ. 2.

688. Πετρόπουλος Κ. Μ., ό.π., 36 (τ. δ. Τριπύλης). — Κατσουλέας Σ., ό.π., 356 (Κόκλα, Χρυσοχώρι). — Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 7404 (9 θέσεις Τριφυλίας και Πυλίας).

689. Κατσουλέας Σ., 'Αργολίδα, ό.π., 95.

690. Δεμερτζής Δ., ό.π., 198.

691. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 7406.

692. Δεμερτζής Δ., ό.π., 200, 215.

693. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 7403.

694. ό.π., άρ. 7405.

695. Δεμερτζής Δ., ό.π., 192.

696. ό.π., 218.

697. «σταυροπήγιον... crucis defixionem in loco sacro».

698. Χ.Ι.Α. 504, 26. — Χ.Ι.Α. 1092, 58.

699. Παπανδρέου Γ., Καλαβρ. 'Επετ., ό.π., 225 (τ. δ. Ψωφίδος).

700. Κουγέας Σ., Συμβολαί εις τήν ιστορίαν και τοπογραφίαν τής ΒΔ Μάνης, 'Ελληνικά 6 (1933) 297, 320.

701. Λεξ. Δήμων, ό.π., 142.

702. Χ.Ι.Α. 628, 28.

703. Κανδηλώρος Ι. Χ., 'Αρκαδικαί παραδόσεις, 'Αρκαδική 'Επετηρίς 2 (1906) 102.

704. 'Ηλιόπουλος Κ. Ν., ό.π., 210.

705. Χ.Ι.Α. 553, 69 και Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 258, άρ. 7446.

706. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 7445.

707. Λαζάνης Α., Τοπωνύμια Κατσανοχωρίων, 'Ηπειρωτική 'Εστία 28 (1979) 674.

708. Χ.Ι.Α. 167, 450· άντι Σταυρουπήγ', όπως καταφύδ' άντι καταφύγιο.

709. Χ.Ι.Α. 172, 31 (νότια τών 'Ιωαννίνων).

710. Ζερλέντης Π., Γράμματα τών τελευταίων Φράγκων Δουκών του Αιγαίου Πελάγους, 1438-1565..., 'Ερμούπολις 1924, 92.

711. Χ.Ι.Α. 571, 572.
 714. Παρεμβολαί 1922, 2.
 715. Ἱστορ. 281, 2.
 716. Χρον. Διήγ. 733, 14B.
 717. Κουκουλές Φ., Μπολιάρις, Ε.Ε.Β.Σ. 3 (1926) 333-334.
 718. «ἐμβολήν. κλεισούραν, εἴσοδον...»
 719. «ἐμβολος, porticus, θύμη...»
 720. Ἄμαντος Κ., Χίος, ὁ.π., 164-165.
 721. Ἄμαντος Κ., Ποικίλα γλωσσικά (Ἀθηνᾶ 23 (1911) 479-481 =) Γλωσσικά μελετήματα, Ἀθ. 1964, 98-99 (ἀπὸ ἐγγραφο τοῦ 13ου αἰ.).
 722. Βαριακάκος Δ., Μάνη Β', ὁ.π., 330.
 723. Χ.Ι.Α. 133, 99. — Χ.Ι.Α. 312, 107.
 724. Ἄμαντος Κ., Προσθῆκαι εἰς τὸ Χιακὸν γλωσσάριον καὶ τοπωνυμικόν, Λεξικογρ. Δελτίον 3 (1941) 160.
 725. Παπαχριστοδοῦλου Χρ., Ρόδος, ὁ.π., 117.
 726. Ἄμαντος Κ., Γεωγραφικὰ ὀνόματα (Ε.Ε.Β.Σ. 28 (1958) 9-10 =) Γλωσσικά μελετήματα, ὁ.π., 569.
 727. Μηλιαράκης Ἐντ., Ὀδοιπορικαί, ὁ.π., 168.
 728. Βέης Ν., Ἱστορία τῶν Μετεώρων, Βυζαντίς 1 (1909) 236 μζ'.
 729. Εὐαγγελίδης Δ., Β. Ἡπειρος, ὁ.π., 15.
 730. Μέρτζιος Κ., Ἀνέκδοτα Ἡπειρωτικά Μνημεῖα, Ἡπειρωτικά Χρονικά 13 (1938) 104 (σὲ διαθήκη τοῦ ἔτους 1697).—Εὐαγγελίδης Δ., Βόρ. Ἡπειρος, ὁ.π., 106. Πρβ. καὶ Ἡπειρωτικά Χρονικά 5 (1930) 94.
 731. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς Α., Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τ. Γ', Brussels 1963, 323.
 732. Ἀναγνωστόπουλος Γ. Π., ὁ.π., 14 (προικοσύμφωνο ἔτους 1771).
 733. Εὐαγγελίδης Τρ., Ἡ νῆσος Σέριφος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησίδες, Ἐρμούπολις 1909, 7 (ἀκρωτήριο).
 734. Παπαχριστοδοῦλου Χρ., Συμβολὴ στὸ τοπωνυμικὸ τῆς Ρόδου, Δωδεκανησιακὰ Χρονικά 5 (1976) 83 (τρεῖς θέσεις).
 735. Χ.Ι.Α. 726, 128 — Παπαχριστοδοῦλου Χρ., Σύμη, ὁ.π., 61: Παναγία τοῦ Στύλου (ἦ), (ἕρμος).
 736. Πιλαβάκης Κ., ὁ.π.
 737. Πλατάκης Ε., Ὄνόματα φαραγγιῶν τῆς Κρήτης, Ἀμάλθεια 9 (1978) 384 (Φαράγγι Στύλου ἢ Ποροφάραγγο, ἐπαρχ. Ἀποκορώνου).
 738. Χουρμούζης Μ., ὁ.π., 43 καὶ Κριάρης Α., ὁ.π. Ἐπίσης Λεξ. Δήμων, ὁ.π., 144.
 739. Ἄμαντος Κ., ὁ.π., 570. Ἐκεῖ πολέμησαν τὸ 982 οἱ Ἄραβες μετὰ τοὺς Γερμανοὺς. Πρβ. καὶ Rohlf's G., Dizionario, ὁ.π., 333: χωριὸ στὸ Reggio Calabria καὶ μναία σὲ ἔγγρ. τοῦ 1059: «Κάστρον Στύλου».
 740. Πάντος Π., Ἱστορικὴ τοπογραφία τοῦ νομοῦ Ξάνθης, Θρακ. Χρονικ. 32 (1975-76) 3.
 741. Χ.Ι.Α. 1078, 212.
 742. Georgacas-McDonald, ὁ.π., 260, ἀρ. 7570 (στὴ δευτέρη περιοχὴ βρίσκεται καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα).
 743. Μενάρδος Σ., Κύπρος, ὁ.π., 45. — Χριστοδοῦλου Μ., Συμβολὴ εἰς τὴν τυποποίησιν καὶ μεταγραφὴν τοπωνυμίων, Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν 5 (1971-72) 112. — Πιλαβάκης Κ., ὁ.π., (πολλές θέσεις).
 744. Σπυριδάκης Κ., Κυπριακὰ τοπωνύμια παρὰ Λεοντίῳ Μαχαιρᾷ, Ε.Ε.Β.Σ. 23 (1953) 190 (Χρονικόν, ἐκδ. Dawkins, § 654).
 745. Διήγησις Κρόνικας Κύπρου... σελ. 463 (ἐκδ. Σάθα, Μεσν. Βιβλ. 2, 1873).

746. Κομπορόζος Φ., Τὰ τοπωνύμια τῆς Μεσσηνίας, Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά 1963, 348. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7567.
747. Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 236.
748. Georgacas-McDonald, ὅ.π.
749. Ἰμαντος Κ., ὅ.π.
750. Πιλαβάκης Κ., ὅ.π.
751. Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 144.
752. Χατζηγιάκης Α., ὅ.π., 103.
753. Ἀχαρνεῖς 181.
754. Θεοφρ. Φ. Ἰστ. 3,6,1.
755. ὅ.π., 3,3,1. 3,11,1 κ.ά.
756. «σπένδαμνον. ξύλον».
757. ἀτὸ δὲ σφενδάμνινι ταῦτόν ἐστιν τῶ πρόνινι. σφένδαμνος γὰρ εἶδος ξύλου σκληροῦ».
758. «Σφεντάμη. Acer, arboris species».
759. Γεωργακάς Δ., Μερικοὶ σλαβικοὶ ὄροι καὶ τοπωνύμια στὴν Πελοπόννησο, Πελοποννησιακὰ 1 (1956) 387-389. — Andriotis N., Archaismen, ὅ.π., 541, ἀρ. 5881.
760. Χ.Ι.Α. 504, 128 καὶ 170.
761. Χ.Ι.Α. 707, 136.
762. Χ.Ι.Α. 392, 94.
763. Κρεκούκας Δ., ὅ.π., 442. — Πετρόπουλος Κ., ὅ.π., 23. — Χ.Ι.Α. 628, 65. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., σ. 262, ἀρ. 7631.
764. Χ.Ι.Α. 449, 67. — Δραγούμης Ἰων, Σαμοθράκη², 1926, 63.
765. Νουχάκης Ι., ὅ.π., 687.
766. Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 144.
767. Κρεκούκας Δ., ὅ.π. — Πετρόπουλος Κ., ὅ.π. — Χ.Ι.Α. 628, 45. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7633. — Χ.Ι.Α. 553, 71.
768. Κατσουλέας Σ., Ἀργολίδα, ὅ.π., 95-96.
769. Χ.Ι.Α. 807, 230.
770. Χατζηγιάκης Α., ὅ.π., 36 (τρεῖς θέσεις).
771. Παπαχαρίσης Α., Δευτέρα εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τοῦ Πωγωνίου συμβολή, Ἑπειρωτικὴ Ἑστία 2 (1953) 380.
772. Ζήσης Εὐστρ., ὅ.π., 349.
773. Κρεκούκας Δ., ὅ.π. — Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7632 καὶ 7634.
774. Κρεκούκας Δ., ὅ.π.
775. Georgacas-McDonald, ὅ.π., ἀρ. 7635.
776. Χ.Ι.Α. 628, 28.
777. Χ.Ι.Α. 945, 10.
778. Χ.Ι.Α. 167, 443.
779. Χ.Ι.Α. 839, σσ. 132, 150, 228, 245, 272.
780. Παπαγεωργίου Α., ὅ.π., 116.
781. Χ.Ι.Α. 186, 186.
782. Χ.Ι.Α. 1078, 353.
783. Χ.Ι.Α. 1111, 205 καὶ 295.
784. Θαβώρης Α., ὅ.π., 12.
785. Γεωργακάς Δ., ὅ.π., 388.
786. Χ.Ι.Α. 167, 548.
787. Χ.Ι.Α. 167, 486. — Γεωργακάς Δ., ὅ.π.
788. Χ.Ι.Α. 932, 67.
789. Χ.Ι.Α. 551, 29.
790. Χ.Ι.Α. 167, 435 καὶ 546.

791. X.I.A. 485A, 45. — X.I.A. 628, 29. — *Γεωργακάς Δ.*, *ό.π.*
792. X.I.A. 628, 34.
793. *Μανολάκος Γ.*, *ό.π.*, 398.
794. X.I.A. 451, 67.
795. X.I.A. 316, 61.
796. *Ζτεργιόπουλος Κ.*, *Κόνιτσα, ό.π.*, 179.
797. *Ζερζελίδης Γ.*, *ό.π.*, 281.
798. X.I.A. 553, 10.
799. *Θωμόπουλος Ι.*, *ό.π.*, 641.
800. (*Δαφέρμος Ε.*), *Τοπωνύμια, Προμηθεύς ό Πυρφόρος, τεύχος 4 (1977) 10.*
801. *Ρατζηγάκης Α.*, *ό.π.*, 20.
802. X.I.A. 553, 10. — *Georgacas-McDonald, ό.π.*, 7636.
803. *Χατζηγάκης Α.*, *ό.π.* — *Γεωργακάς Δ.*, *ό.π.*
804. X.I.A. 345, 17.
805. *Χατζιδάκις Γ.*, *Μορέας Β', ό.π.*, 495. — *Αναγνωστόπουλος Γ. Π.*, *Κρητικά ιδιώματα, ό.π.*, 148, σημ. 1. — *Γεωργακάς Δ.*, *ό.π.*, 389. — *Σειστάκης Γ.*, *Τό Έπανωχώρι Σελίνου, Κρητική Έστία, τεύχος 200 (1972) 227.*
806. *Ήπειρωτικά Χρονικά 9 (1934) 138.*
807. *Die Slaven in Griechenland, Berlin 1941, 139.*
808. Συμβολή εις τήν τοπωνυμικήν έρευναν, *Αθηνά 48 (1933) 47*, καί κυρίως στο Place and other names in Greece of various Balhan origins, Part I, *Zeitschrift fur Balhanologie 2 (1964) 66-67.*
809. Από τὸ θέμα τοῦ ἀρ. ἔτραγον τοῦ ρήματος τρώγω.
810. X.I.A. 504, 174.
811. X.I.A. 224, 25.
812. X.I.A. 894, 11.
813. *Δεμερτζής Δ.*, *ό.π.*, 178, 180, 182.
814. *ό.π.*, 225.
815. X.I.A. 858, 161 καί 132.
816. X.I.A. 167, 533.
817. *Μηνάς Κ.*, *Κάρπαθος, ό.π.*, 53.
818. *Παπανδρέου Γ.*, *Καλαβρ. Έπετ.*, *ό.π.*, 199.
819. *Πρακτικά Αρχαιολογικῆς Έταιρείας 1914, 350.*
820. X.I.A. 758, 27 καί 30.
821. *Λεξ. Δήμων, ό.π.*, 239.
822. *ό.π.*, 146.
823. *Δεμερτζής Δ.*, *ό.π.*, 180.
824. *ό.π.*, 185, 186.
825. *ό.π.*, 212.
826. *Πετρόπουλος Κ. Μ.*, *ό.π.*, 36.
827. *Κόλιας Γ.*, *ό.π.*, 148.
828. *Περὶ ὕλ. ἱατρ. Ι, 113: ἀμέσπιλον τὸ δένδρον... ἀκανθῶδές ἐστιν, ὅμοιον τοῖς φύλλοις πυρακάνθη, καρπὸν δε φέρει μικρόν... ὃ καὶ τρίκοκκόν τινες αὐτὸν ὠνόμασαν».*
829. *Παπανδρέου Γ.*, *Καλαβρ. Έπετ.* *ό.π.*, 176 καί 243.
830. X.I.A. 419.
831. *Ήλιόπουλος Κ. Ν.*, *ό.π.*, 192. — *Georgacas-McDonald, ό.π.*, σ. 268, ἀρ. 7914.
832. *Κρεκούκias Δ.*, *ό.π.*, 442. — X.I.A. 553, 73. — *Georgacas-McDonald, ό.π.* — *Κατσουλέας Σ.*, *Μεσσηνία, ό.π.*, 357.
833. *Χατζηγάκης Α.*, *ό.π.*, 105.
834. *Λεξ. Δήμων, ό.π.*, 148.

835. Άμαντος Κ., Γλωσσογεωγραφικά (Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher 18 (1948) 1 =) Γλωσσικά μελετήματα, ό.π., 484.
836. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 7915.
837. Χ.Ι.Α. 553, 73. — Georgacas-McDonald, ό.π. — Κατσουλέας Σ., ό.π.
838. Ζερλέντης Π., Ναξίων Έθνικά, Άθηνά 28 (1916) 305. — Χ.Ι.Α. 424, passim.
839. Κόλιας Γ., ό.π., 149.
840. Χ.Ι.Α. 169, 442.
841. Καλομενόπουλος Ν., ό.π., 280. — Χ.Ι.Α. 1113, 79.
842. Φραγκούδης Γ., Κύπρις. ή Κύπρος τής σήμερον, Άθ. 1890, 497.
843. Μενάρδος Σ., Κύπρος, ό.π., 54.
844. Κυπριακά τοπων. παρά Λεοντίω Μαχαιρά, ό.π., 191.
845. Έκδ. Dawkins, ό.π. § 37.
846. Παπαχριστοδούλου Χρ., Ρόδος, ό.π., 159.
847. Χ.Ι.Α. 167, 453.
848. Παπαϊωάννου Γ., ό.π., 807.
849. Χ.Ι.Α. 1023, 305.
850. Χ.Ι.Α. 313, 76.
851. Χ.Ι.Α. 129, 164.
852. Σόλων 38, 3. — Έρόδ. 4, 17. — Θεόφρ. Φ. Έστ. 8,1,4.
853. Φερεκράτ. 67, 3 και άλλοι.
854. Χ.Ι.Α. 980, 101.
855. Χ.Ι.Α. 615³, 9.
856. Έλιόπουλος Κ. Ν., ό.π., 192.
857. Κρεκούζιας Δ., ό.π., 442. — Χ.Ι.Α. 553, 75. — Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 274, άρ. 8183.
858. Σάμιος Κ., Τά δάση τής Κεφαλληνίας, Άθ. 1908, 109.
859. Χ.Ι.Α. 933, 70 και 343. — Χ.Ι.Α. 1002, 154.
860. Χ.Ι.Α. (Φιλ. Συλ. Κων)πόλεως 7145) 105.
861. Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 8184.
862. Βασιλείου Π., ό.π., 140.
863. Χ.Ι.Α. 753, 32.
864. Χ.Ι.Α. 965, 37. — Χ.Ι.Α. 968, 7.
865. Μηνάς Κ., Κάρπαθος, ό.π., 54.
866. Κρεκούζιας Δ., ό.π. — Georgacas-McDonald, ό.π., άρ. 8180.
867. Βλ. Άρχεΐο Έστορικού Λεξικού.
868. Χ.Ι.Α. 392, 54 (δυό θέσεις: Χέρρωμα και Μεσιανό χέρρωμα, που λέγονται επίσης με κοινό όνομα Χερρώματα, τά).
869. Χ.Ι.Α. 750, 3.
870. Χ.Ι.Α. 894, 11.
871. Χ.Ι.Α. 346, 200 (με τύπο Μεγάλο χέρρωμα).
872. Άποστολόπουλος Α., Κυνουρικιά, τ. 1α, 15.
873. Χ.Ι.Α. 564, 35.
874. Χ.Ι.Α. 1016, 196.
875. Χ.Ι.Α. 420, 6 (με τύπο υστου Κολοβου το χέρρωμα).
876. Χ.Ι.Α. 833, 139.
877. Κατσουλέας Σ., Άργολίδα, ό.π., 98 (άρκετες θέσεις).
878. Έλιόπουλος Κ. Ν., ό.π., 203.
879. Χ.Ι.Α. 553, 77. — Georgacas-McDonald, ό.π., σ. 281, άρ. 8496.
880. Georgacas-McDonald, ό.π. — Κατσουλέας Σ., Μεσσηνία, ό.π., 357.
881. Χ.Ι.Α. 628, 50 και 51.

882. Περ. Μαλεβός 2 (Νοεμβρ. 1921), ἀρ. 8, σ. 10.
 883. Μηλιαράκης Ἀντ., Γεωγραφία Ἀργολίδος Κορινθίας, ὅ.π., 193 (ὄρμος: Μεγάλο χέρωμα, τό).
 884. Λεμεριτζής Δ., ὅ.π., 220, 249, 238, 243, 249.
 885. Χ.Ι.Α. 568, 78.
 886. Πίτσιος Κ., ὅ.π., 379.
 887. Χ.Ι.Α. 907, 40.
 888. Πρῶτα στὸν Ἀριστοφάνη, Ἰππῆς 661. Πρβ. καὶ Ἡσύχιος: «χίμαροι. αἶγες χειμέριαι ἢ τράγοι ἢ ἔριφοι».
 889. «χίμαρος ὁ τράγος καὶ χίμαιρα ἢ αἶξ» (Σούδα).
 890. «εἰς ἐμὲ δερκόμενοι τὰς χιμάρας ἐβάτευν» (9, 317).
 891. Andriotis N., Archaismen, ὅ.π., 598, ἀρ. 6523. Βλ. καὶ Ἀρχεῖο Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ.
 892. Νικ. Νηφάκης, Μανιάτικα Ἱστορικά Στιχουργήματα, ἔκδ. Κουγέα, 36, στ. 39. — Νουχάκης Ι., Χωρογραφία, ὅ.π., 9 (ὄνομα χωριοῦ) — Νέος Ἑλληνομν. 14 (1947) 52 καὶ 59 (18ου αἰ.). — Χ.Ι.Α. 387, 1513. — Λεξ. Δήμων, ὅ.π., 243 (ὄνομα συνοικισμοῦ Πυρρίχου Γυθείου).
 893. Τρίμης Κ., Κυμαϊκά, ἦτοι ἱστορία καὶ τοπογραφία τῆς Κύμης, Ἰθ. 1894, 37. — Χ.Ι.Α. 625, 85.
 894. Περιοδ. Βύρων 1, σ. 265 (ἀπὸ ἔγγραφο ἔτους 1670).
 895. Βλ. Ἀρχεῖο Ἱστορικοῦ Λεξ.
 896. Θεοχαρίδης Γ., Προβλήματα τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου, Δωδώνη 1 (1972) 10.
 897. Ἀραβαντινός Π., ὅ.π., 358. — Μηλιαράκης Ἀντ., Ὀδοιπορικά, ὅ.π., 215. — Εὐαγγελίδης Δ., Βόρ. Ἠπειρος, ὅ.π., 24. — Δενδίας Μ., Ἀπουλία καὶ Χιμάρα, Ἰθ. 38 (1926) 99-103.
 898. Χ.Ι.Α. 485Α, 100.

Summary

This article deals with 48 place names of NW Gortynia selected out of our personal collection from this eparchy of central Peloponnesus. In addition to a short annotation on each entry, we have attempted an extended, though not exhaustive, examination of the typology and spreading of each place name throughout Greece.